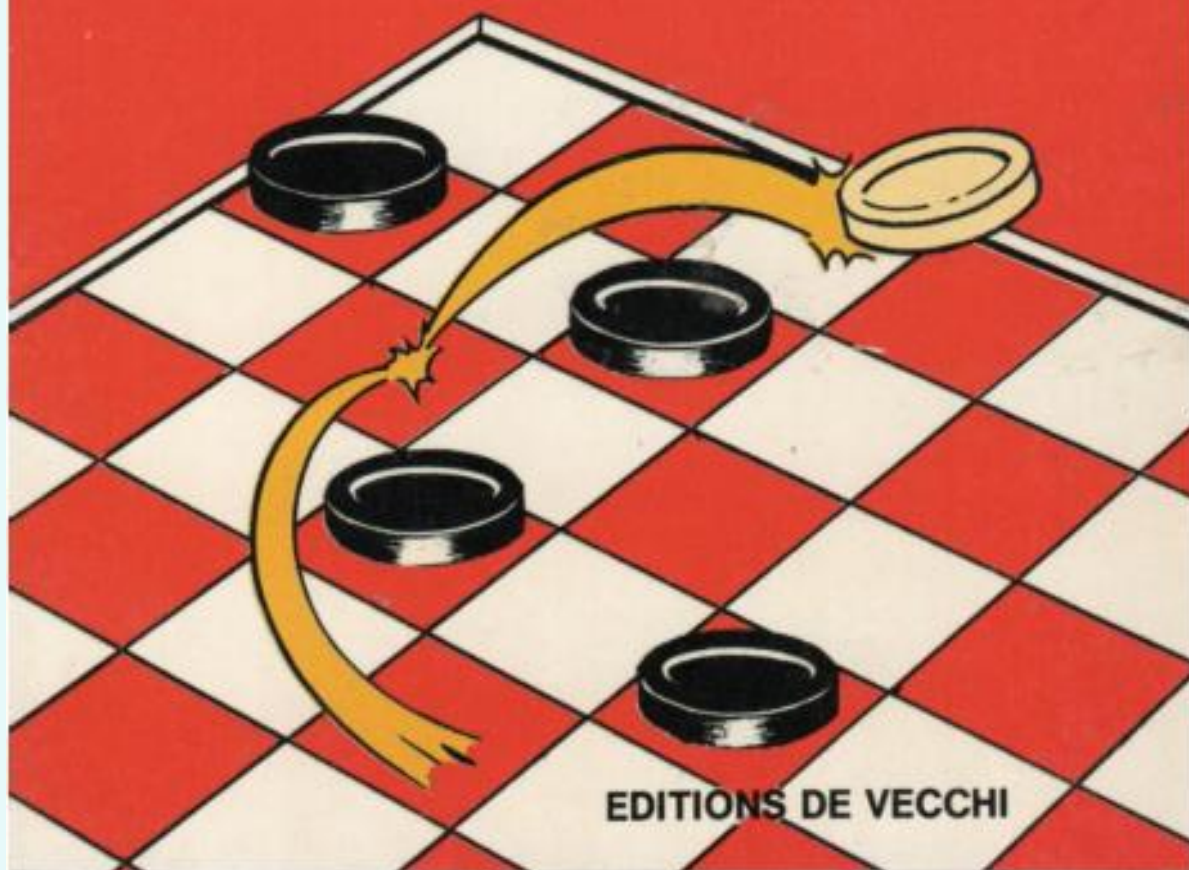

JEAN-PIERRE DUBOIS

Praktijk van het **DAMSPPEL**

De spelregels - De combinaties
Positiespel - Het verloop van een partij
Geanalyseerde partijen en oplossingen

EDITIONS DE VECCHI

Jean-Pierre Dubois

DAMMEN IN DE PRAKTIJK

De spelregels - De combinaties
Positiespel – Het spelplan
Geanalyseerde partijen

EDITIONS DE VECCHI S.A.

20, rue de la Tr~moille

75008 – Paris

Als het ideaal van een combinatiespel is een maximale moeilijkheidsgraad te bereiken uitgaande van een minimum aan conventionele complicaties komt het damspel erg dicht bij de perfectie.

Marcel Bonnard

Inleiding

Het damspel is wereldwijd bekend, maar toch weten heel weinig mensen dat dit spel competitief wordt gespeeld, net zoals schaken, met wereldkampioenschappen die om de vier jaar worden gehouden. In feite bestaat er een hardnekkig vooroordeel dat dammen, waarschijnlijk omdat het eenvoudige regels heeft, een makkelijk spel is. We kennen de mening van Edgar Poe over het damspel, en hoewel we deze niet volledig delen, moeten we toegeven dat het in een spel dat gebaseerd is op eenvoudige regels, moeilijk te begrijpen is om fouten te maken; daarom moeten spelers, om een voordeel te behalen, blijk geven van een superieur inzicht.

Een ander wijdverbreid (en volledig verkeerd) idee is dat het damspel een beperkt aantal mogelijkheden heeft en dat een computer gemakkelijk alle varianten kan integreren. Het is echter belangrijk te weten dat het aantal denkbare posities rond de 10^{20} ligt, een getal met 33 cijfers. Als we redelijk aannemen dat slechts één positie op een miljoen (10^{32})

zich tijdens een partij kan voordoen, reduceert dit het vorige getal tot 10^6 . Stel je voor dat tienduizend (10^{26}) computers met elkaar verbonden zijn, dan zou elke computer 10^4 posities moeten onderzoeken. Als we aannemen dat elke computer tienduizend posities per seconde "bekijkt", blijkt dat het ongeveer 10^{22} seconden zou duren om elke positie eenmaal te visualiseren. En 10^{18} seconden vertegenwoordigt niet minder dan 100 miljard jaar...

Het damspel wordt sinds ongeveer 1870 competitief gespeeld. Nationale en internationale kampioenschappen worden sinds het begin van de eeuw georganiseerd. Wereldwijd domineerden de Franse spelers tot 1948, het jaar waarin Pierre Ghestem zijn wereldtitel verloor aan de Nederlander Piet Roozenburg. Deze laatste moest zich op zijn beurt in 1956 overgeven aan de Canadese kampioen Deslauriers. Daarna namen de Sovjetspelers het van 1960 tot 1972 over, met drie kampioenen: Kouperman,

Tchegolev en Andreiko. De suprematie van de Sovjets werd ondermijnd door de komst van twee Nederlandse kampioenen, Sijbrands en Wiersma, die van 1972 tot 1978 imponeerden. Sindsdien wordt de wereldtitel eerlijk gedeeld tussen Nederlanders en Sovjets (Wiersma, van der Wal, Gantwarg, Dibman).

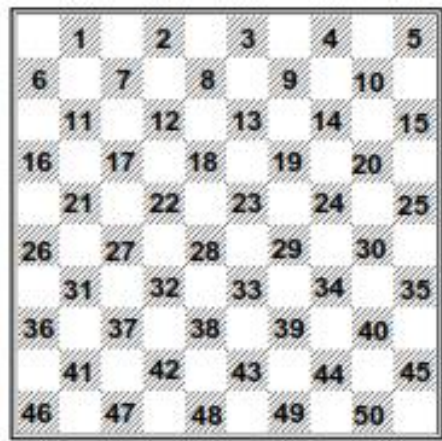
De techniek van het damspel is diepgaand geëvolueerd. Maar er zijn weinig werken die de theorie van het spel behandelen, buiten de zeer gespecialiseerde tijdschriften die worden uitgegeven onder de autoriteit van de Franse Federatie van dammen. Dit boek heeft als doel deze leemte op te vullen. Dammen is in de eerste plaats een spel van combinaties (tactiek); maar vanaf een bepaald niveau is het noodzakelijk om het te combineren met het positiespel (strategie). Deze twee aspecten worden al snel onlosmakelijk met elkaar verbonden; men kan stellen dat het positiespel de partij structureert, terwijl het combinatiespel het opvult. Combinaties worden mogelijk gemaakt door de positie. Omgekeerd zou een positioneel voordeel nooit kunnen evolu-

eren naar de overwinning zonder de hulp van combinaties. De studie van deze twee aspecten komt door het gehele boek heen aan bod.

Het eerste deel legt de basis van de theorie door de elementen die het positiespel en het combinatiespel kenmerken, te ontleden. Het hoofdstuk over combinaties besteedt veel aandacht aan het verbeteren van het inzichtvermogen, een onmisbaar hulpmiddel om het spel meester te worden. In het tweede deel worden de concepten van positie en combinaties concreter bestudeerd, aan de hand van gevallen die zich voordoen in een partij. Zo zullen we zien hoe je een partij begint, of preciezer gezegd, hoe je je in de beginfase ontwikkelt. De studie van kettingstellingen en de hekstelling zal ons helpen begrijpen hoe we de bewegingsvrijheid van de tegenpartij kunnen beperken. De "lastige pion" zal dienen als toepassing van de theorie van het centrum en de bezetting van strategische velden. Tenslotte geven de geannoteerde partijen van de meesters een overzicht van het positionele en combinatorische spel.

Notatie

De gebruikte notatie heet de Manoury nummering, de naam van een speler uit de XVIIIde eeuw. Deze notatie werd snel aanvaard en is actueel de enige in gebruik, in alle landen.

	1	2	3	4	5
6		7		8	
	11		12		13
16		17		18	
	21		22		23
26		27		28	
	31		32		33
36		37		38	
	41		42		43
46		47		48	

De actieve velden zijn genummerd van 1 tot 50. Elk stuk heeft het nummer van het vak waarin het zich bevindt. De beweging van een stuk wordt aangegeven door het nummer van het vak van waaruit het vertrekt, gevolgd door het nummer van het vak waar het naartoe beweegt. De nummers worden gescheiden door het teken (-) voor een gewone zet en door het teken (x) voor een slag.

Voorbeelden:

32-28 betekent dat de witte schijf van vak 32 naar vak 28 beweegt.

32x14 betekent dat de schijf van vak 32 naar vak 14 beweegt door een slag uit te voeren. De tussenliggende velden worden niet aangegeven.

De zetten van de zwarte stukken worden tussen haakjes aangegeven. Voorbeeld: (18-23).

Woordenschat en conventionele tekens

Aan zet zijn : moeten spelen

Wit aan zet : de witspeler is aan zet.

Combinatie : reeks van slagen. Het bestaat uit een vertrekvak, een aankomstvak en een tussenliggend pad.

Stuk : verwijst zowel naar een schijf als naar een dam.

Ruil : uitwisseling van stukken die resulteert in gelijkspel.

Offer : vrijwillig weggeven van een of meerdere stukken.

Mat : situatie waarin een van de twee kampen die moet spelen, niet kan doen zonder

een stuk te verliezen.
a.l. : afkorting van *ad libitum*,
wat “naar keuze” betekent.
Wordt gebruikt wanneer twee
gelijktijdige slagen mogelijk
zijn en, ongeacht welke slag
wordt uitgevoerd, het
resultaat hetzelfde blijft.
! : duidt een sterke zet aan
? : duidt een zwakke zet aan
+ : de positie is winnend
= : de positie is remise

Deel 1

Algemene begrippen van het spel

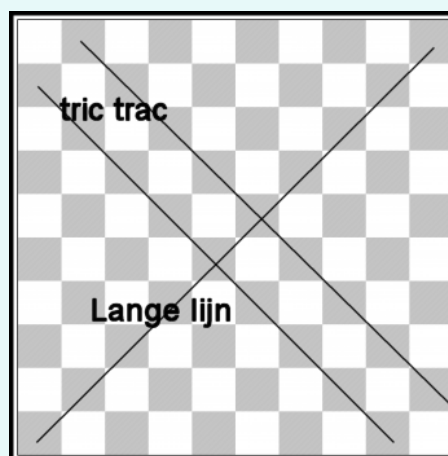
De spelregels

De regels van het damspel zijn over het algemeen goed bekend. Er bestaan echter verschillende varianten van het spel, waaronder varianten die op een bord van 64 vakken worden gespeeld (met de afmetingen van een schaakbord), en er zijn bepaalde verwarrende factoren die opgehelderd moeten worden.

HET DAMBORD

Het dambord bestaat uit honderd vakken die afwisselend licht en donker zijn. Het dambord moet zodanig worden geplaatst dat het vak aan de onderkant en aan de linkerkant een donker vak is. Het dambord bestaat uit 17 diagonalen. De diagonale lijn van tien vakken wordt de *lange lijn* genoemd. De twee diagonalen van negen vakken worden de *tric trac*-diagonalen genoemd. Dit bord en deze diagonalen spelen een belangrijke rol bij

het bepalen van de strategie en zetten in het spel, aangezien ze invloed hebben op de beweging van de stukken en de mogelijkheden voor slagen.

DE STUKKEN

De schijven worden op de donkere velden geplaatst.

Bij het begin van de partij worden de schijven op de vier onderste rijen geplaatst

DE VERPLAATSING VAN EEN SCHIJF

Gewone zet

Een schijf verplaatst zich diagonaal naar een vrij veld, en enkel vooruit, en één veld per keer.

Het slaan

Wanneer een schijf zich in contact bevindt met een stuk (schijf of dam) van de tegenstander en daar is een vrij veld achter, springt de schijf zich over dit stuk en bezet het vrije veld; deze actie wordt vervolgd net zo vaak zich dezelfde situatie voordoet. De stukken waarover “gesprongen” werd worden geslagen en van het bord verwijderd.

Slaan is verplicht. De oude regel van het ‘blazen’ (*dit is het wegnemen van de schijf indien de speler in plaats van te slaan een andere zet doet*) bestaat officieel niet meer sinds 1911.

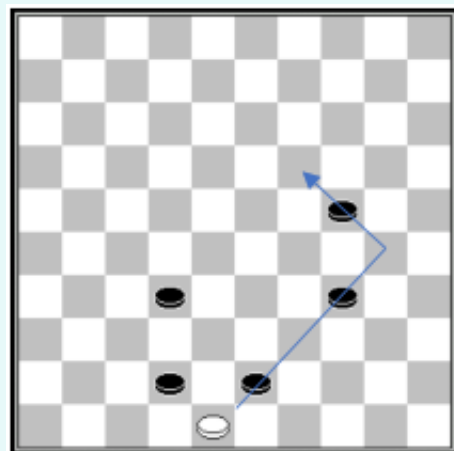
Slaan gebeurt zowel vooruit als achteruit.

Over zijn eigen stukken slaan is niet toegestaan.

Het is niet toegestaan nogmaals over een stuk te gaan dat reeds geslagen werd. Het is daarentegen wel toegestaan meerdere keren over een vrij veld te gaan tijdens een slagzet.

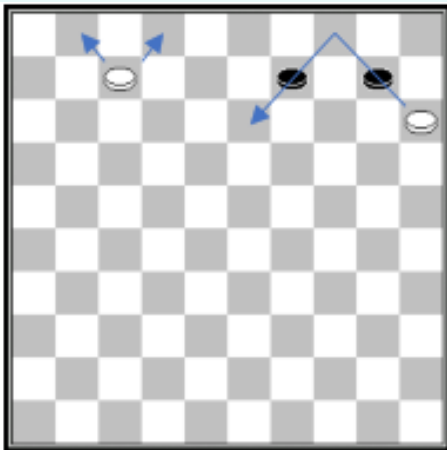
Wanneer er meerdere slagen mogelijk zijn dient men die slag te doen waarbij het meeste stukken van het bord gaan, zonder rekening te houden met de kwaliteit van de stukken. Bij een gelijk aantal stukken is de speler vrij in zijn keuze.

Voorbeeld : In onderstaand diagram dient de witte speler verplicht de drie zwarte schijven te slaan.

PROMOTIE VAN SCHIJF TOT DAM

Wanneer een schijf op een van de vakken van de laatste rij in het vijandelijke kamp komt, wordt deze schijf "dam" (zoals links weergegeven).

Deze schijf wordt dan onmiddellijk gekroond door de tegenstander met een tweede schijf van dezelfde kleur. De beurt gaat dan naar de tegenstander, zelfs als de dam "op slag staat" staat.

Als een schijf tijdens een slag een vak van de laatste rij doorkruist zonder te stoppen, omdat hij andere slagen naar achteren moet maken, blijft hij een schijf. Hij kan geen dame worden "onderweg" (zoals rechts weergegeven).

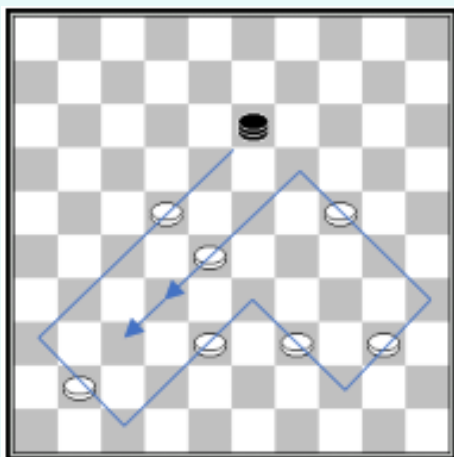
VERPLAATSING VAN DE DAM

Eenvoudige verplaatsing

De dam verplaatst zich naar voor of achter over de opeenvolgende vrije velden van de diagonaal die ze bezet. Ze heeft de mogelijkheid om meerdere vrije vakken in een rechte lijn te passeren.

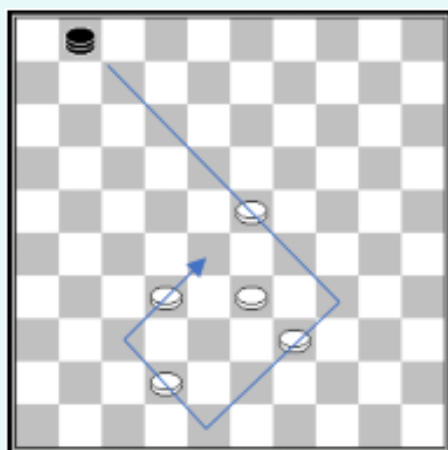
De slag

De dam slaat zoals de schijf, met daarnaast de mogelijkheid om de vijandelijke stukken op afstand te slaan en te stoppen op afstand van haar laatste slag, mits er vrije vakken beschikbaar zijn. Naast de mogelijkheid om een schijf te slaan met een dam of een schijf, is de speler vrij in zijn keuze. De kwaliteit van de stukken maakt niet uit en geeft geen prioriteit; alleen het aantal stukken dat geslagen moet worden telt.

Tijdens een slag is het verboden om terug te gaan of te stoppen op een stuk dat al is geslagen. Om deze fout te voorkomen, worden de stukken niet verwijderd tijdens de slag: eerst wordt het stuk dat slaat naar het eindveld van zijn beweging gebracht; pas daarna worden de geslagen stukken verwijderd in de volgorde waarin ze geslagen zijn.

Voorbeeld: de zwarte dame moet de 4 witte pionnen op 23, 39, 42 en 32 slaan en stoppen op vak 28.

WINST

Een partij is gewonnen wanneer alle stukken van de tegenstander geslagen zijn of geblokkeerd, of wanneer een speler opgeeft.

REMISE VAN EEN PARTIJ

Het einde van een partij wordt als remise beschouwd zodra er geen winst meer kan worden aangetoond, of wanneer dezelfde stand met dezelfde speler aan zet op het bord komt.

Als, gedurende 15 zetten, alleen de dam is verplaatst zonder verplaatsing van een schijf of slag, of als er slechts drie dammen overblijven, twee dammen en een schijf, of een dam en twee schijven tegen een dam, wordt het einde van de partij als gelijk beschouwd wanneer beide spelers elk maximaal 20 zetten hebben gedaan.

BIJZONDERE PUNTEN

De speler die de witte stukken heeft, begint de partij. Elk aangeraakt stuk moet worden gespeeld.

Zolang een aangeraakt stuk of een stuk in beweging nog niet is losgelaten, is het toegestaan om het op een

ander veld te plaatsen, zolang dit mogelijk is. De speler die aan de beurt is en die een of meerdere stukken correct wil plaatsen, moet dit vooraf aan zijn tegenstander aangeven met de conventionele formule “j’adoube”.

ONREGELMATIGHEDEN

Wanneer een speler een van volgende onregelmatigheden uitvoert :

- twee keer spelen
- een stuk onreglementair verplaatst
- een stuk verplaatst terwijl hij moet slaan
- een slag verkeerd uitvoert.

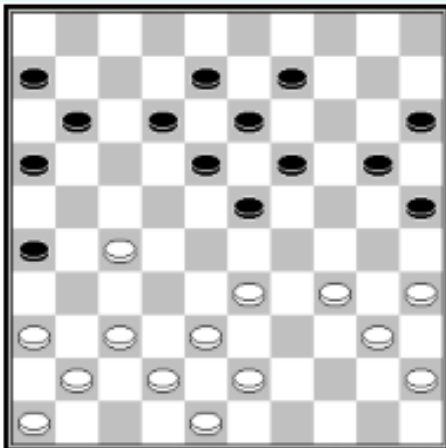
Heeft de tegenstander het exclusieve recht om te beslissen of de onregelmatigheid gecorrigeerd moet worden of, integendeel, of deze gehandhaafd moet blijven. Elke zet die wordt gespeeld na een onregelmatigheid bevestigt de situatie; herinner je dat geen latere correctie mogelijk is.

De combinaties

PRESENTATIE

Het volgende diagram illustreert de bepalende rol van combinaties tijdens een partij.

Zwart is aan zet; hij wordt bedreigd door een combinatie met 27-22 (18x27) 37-31 (26x37) 41x21 16x27 34-30 (25x34) 40x16, en wit wint twee schijven.

Om deze dreiging af te wenden, heeft zwart twee plausibele antwoorden tot zijn beschikking: (12-17) en (11-17); maar elk van deze antwoorden leidt tot een andere combinatie: (12-17) 34-30 (25x34) 40x29 (23x34) 27-21 (16x27) 37-31 (26x37) 41x12

(11-17) 34-30 (25x34) 40x29 (23x34) 27-22 (17x39) 38-33 (39x28) 37-31 (26x37) 41x3. De dam kan dan worden teruggenomen door (16-21) 3x39 (12-17) 39x11 (6x17), maar wit heeft een schijf gewonnen.

Samenvattend, zwart heeft geen goede zet (men zegt ook dat ze "mat" zijn): het verlies van de schijf is onvermijdelijk.

Het principe van een combinatie is gebaseerd op het vooraf aanbieden van een of meerdere stukken met als doel vijandelijke stukken te slaan in de vorm van een slagzet en hierbij ofwel een numeriek voordeel te behalen, of een dame te verwerven, of zelfs een positioneel voordeel te verkrijgen.

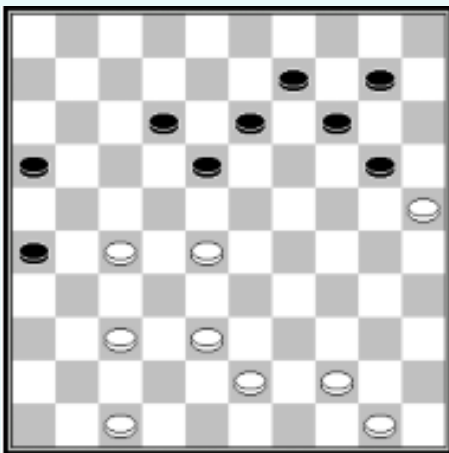
Aangezien slaan verplicht is, merken we op dat de uitvoering van een combinatie automatisch is en geen initiatief overlaat aan de tegenstander.

Een combinatie bestaat uit een reeks slagen die leiden

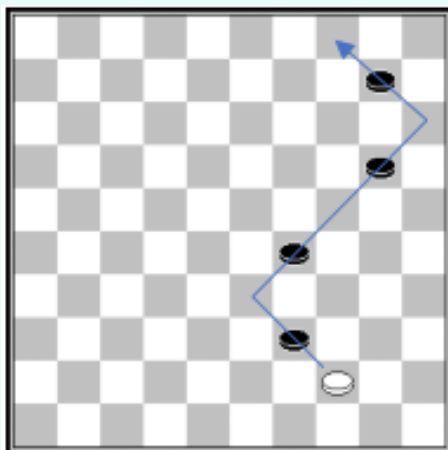
tot een of meerdere eindslagen.

Het mentaal bedenken van een combinatie bestaat uit het gelijktijdig bepalen van de mogelijke slagen, evenals de mechanismen waarmee vijandelijke schijven kunnen worden geplaatst en geëlimineerd voor de uitvoering van deze slagzet.

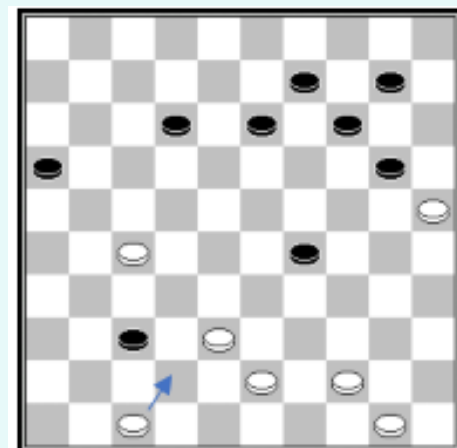
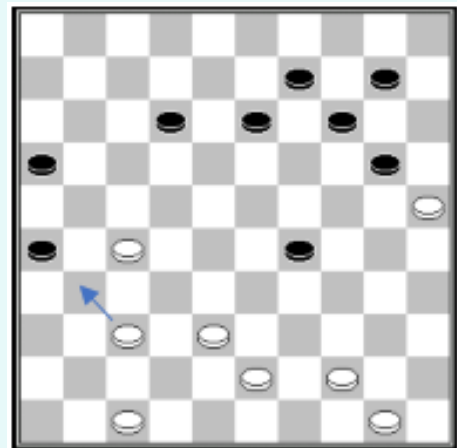
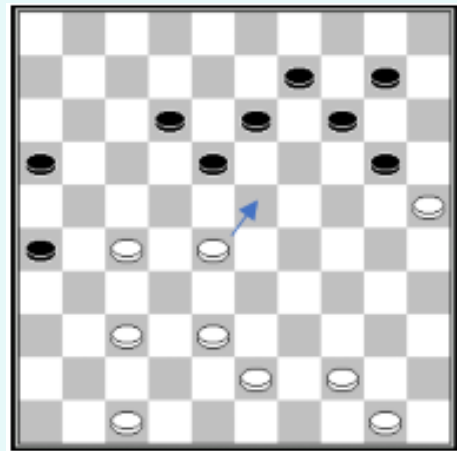
Voorbeeld :
Beginstand

Mogelijke slagzet

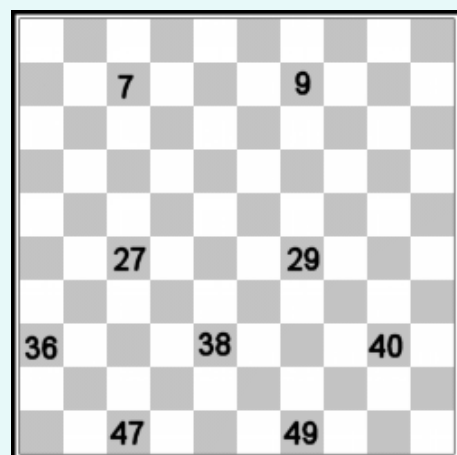
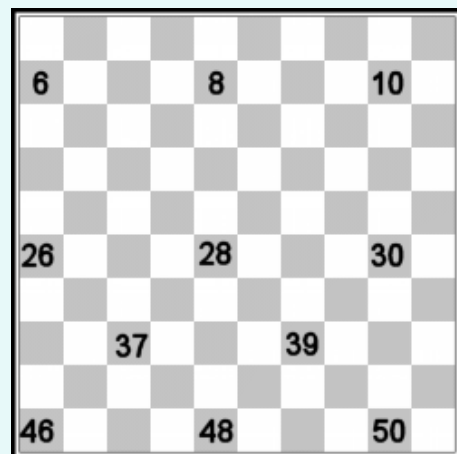
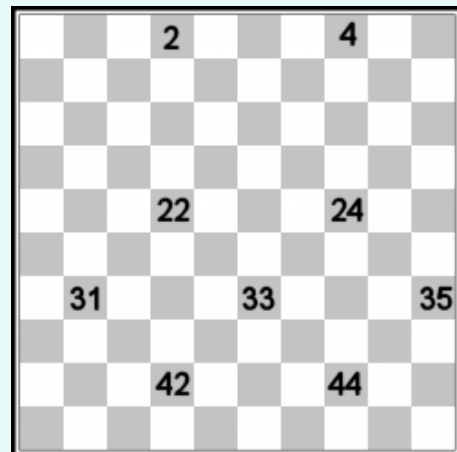
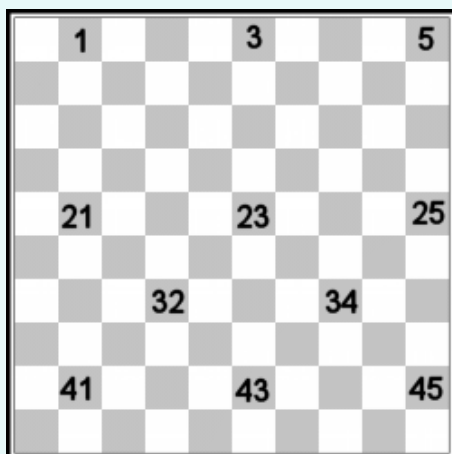
Gebruikte mechanismes

DE SLAGZET

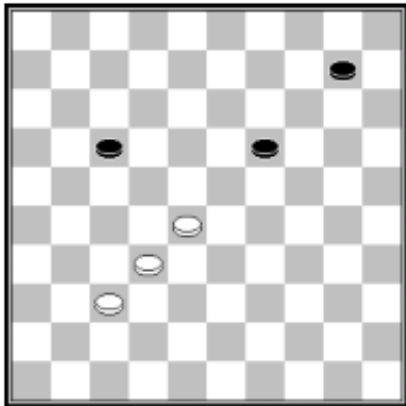
We merken op dat als een slag eindigt op veld 2 (zie diagram 2), het vertrekveld noodzakelijkerwijs een van de vakken 22, 24, 31, 33, 35, 42 of 44 moet zijn, met uitzondering van alle andere vakken.

Het onderzoeksgebied om de plausibele slagen te bepalen is in de praktijk dus sterk beperkt. De volgende diagrammen tonen de mogelijke vertrekvakjes wanneer een slagzet eindigt op een damveld of een aangrenzend vak.

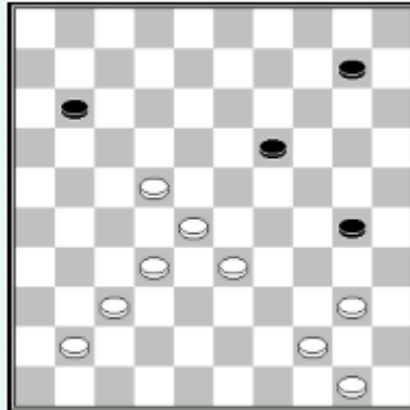
Elementaire mechanismes

Directe slag

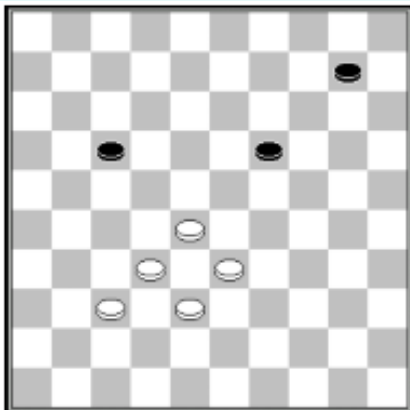
28-22 (17x28) 32x05

Valluikslag

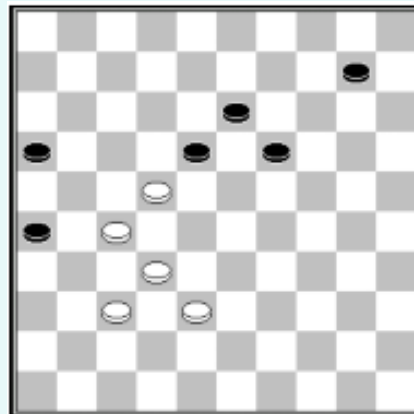
40-34 (30x39) 22-17 (11x22)
28x17 (39x28) 32x05

Heen en weer-slag

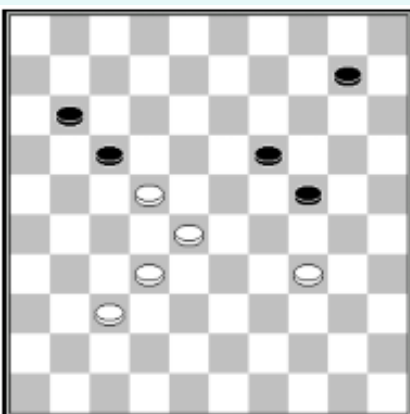
28-22 (17x39) 38-33 (39x28)
32x05

Coup renversé

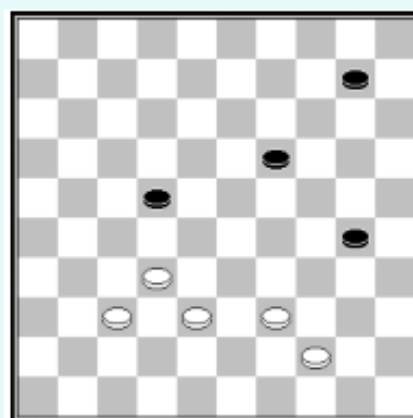
27-21 (26x28) 32x05

Hielslag

34-29 (24x33) 28x39 (17x28)
32x05

Dam geven

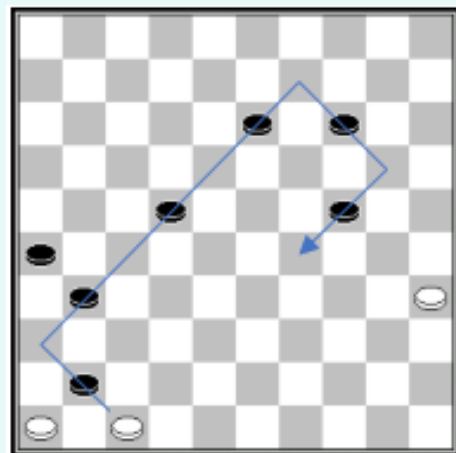
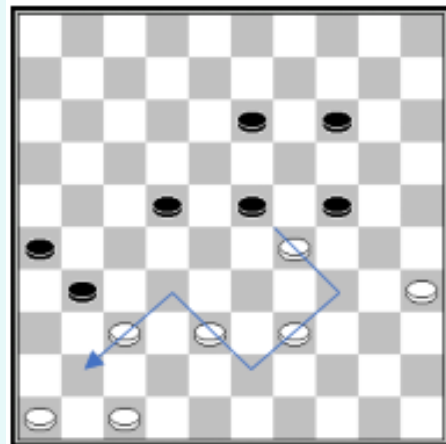
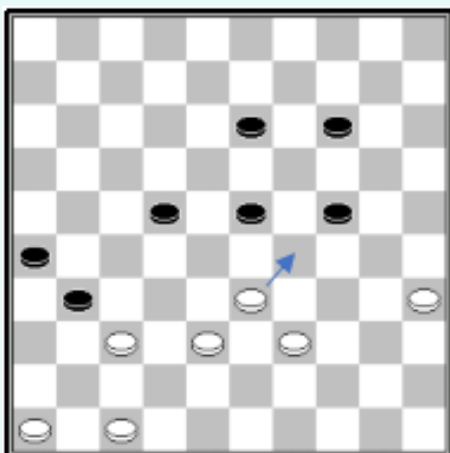

39-34 (30x50) 38-33 (50x28)
32x05

Speciale mechanismes

Meerslag

Bij meerdere slagen moet men kiezen voor deze die het meeste stukken slaat, zonder rekening te houden met de kwaliteit van de stukken (schijven of dammen). In de positie van het diagram (zie hieronder), is het de beurt aan wit, waarbij zwart zojuist een schijf heeft aangevallen. Door 33-29 te spelen (zoals aangegeven door de pijl), biedt wit de keuze tussen drie slagen: één van twee schijven, een andere van drie schijven en ten slotte een van vier schijven. Het is deze laatste slag die zwart moet uitvoeren, zoals te zien is in het tweede diagram. Wit voert vervolgens de slagzet uit van het derde diagram.

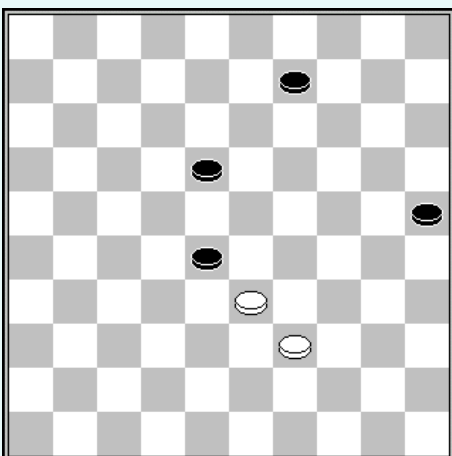
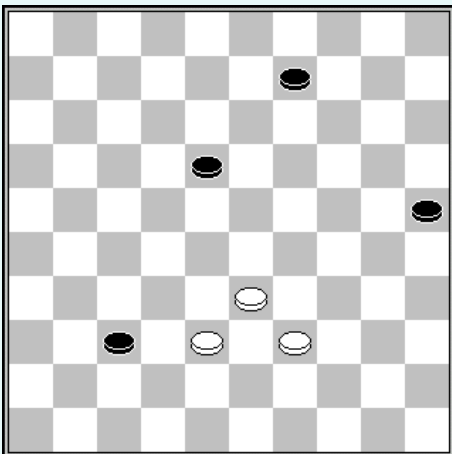
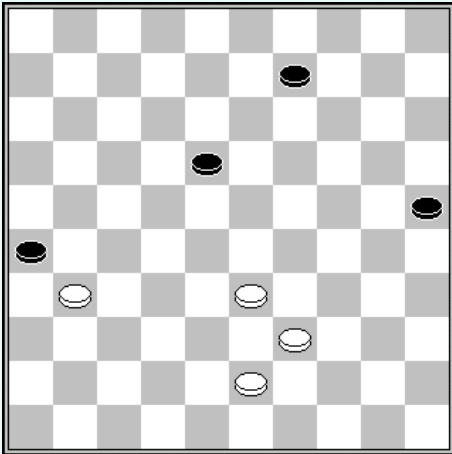

Vrij tempo

Slaan is verplicht. Dit stelt de speler in staat, wanneer een schijf wordt aangevallen, twee zetten achter elkaar te spelen zonder dat de tegenstander dit kan verhinderen.

In de eerste positie (eerste diagram op de volgende pagina), heeft de zwarte speler zojuist een schijf aangevallen. Wit maakt

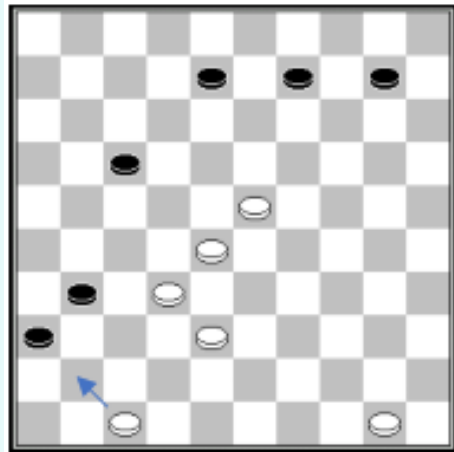
gebruik van dit vrij tempo om 43-38 te spelen. Na de slag, gaat wit verder in het tweede diagram met 38-32 en eindigt met de slagzet van het derde diagram.

Coup turc

De dam mag tijdens een slag niet terug over of stoppen na een stuk dat al is geslagen. Om mogelijke uitvoeringsfouten te voorkomen, worden de geslagen stukken pas uit het spel verwijderd zodra de slagzet is voltooid.

De “Turkse zet” – vraag me niet naar de oorsprong van deze naam – is een toepassing van deze regel. In het diagram dat volgt, sturen de witte spelers de zwarte schijf op veld 36 naar dam. Ze gaan verder met 28-22, zoals te zien is in het eerste diagram.

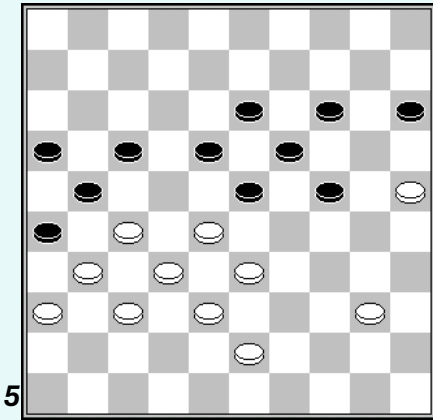
Zwart is dan verplicht de meerslag te respecteren, drie schijven te slaan en te stoppen op veld 27, zoals aangegeven in het tweede diagram. Wit voert tenslotte de slagzet uit van het derde diagram.

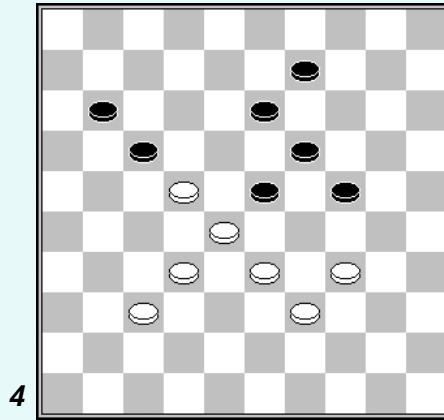

Hielslag

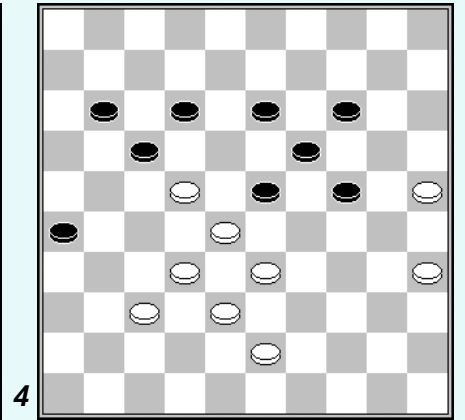
9

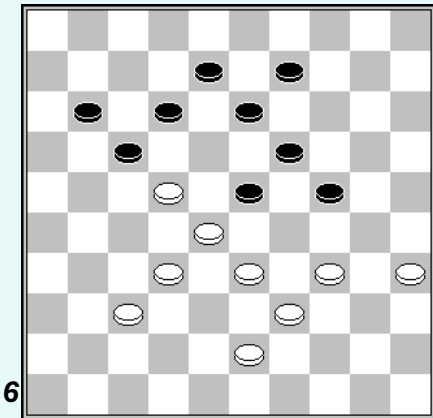
10

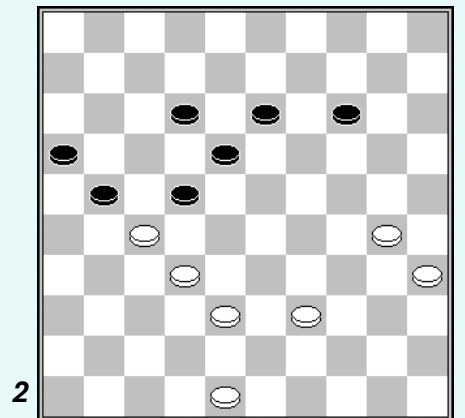
11

12

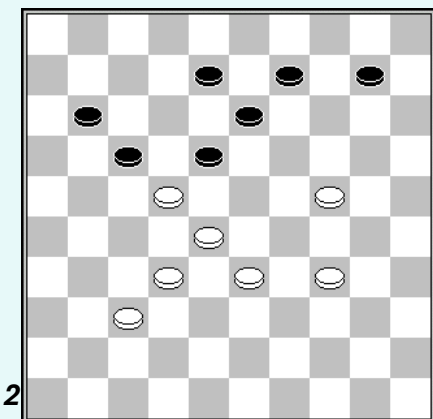

13

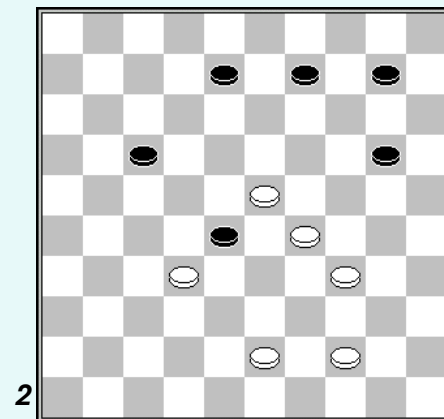

Meerslag

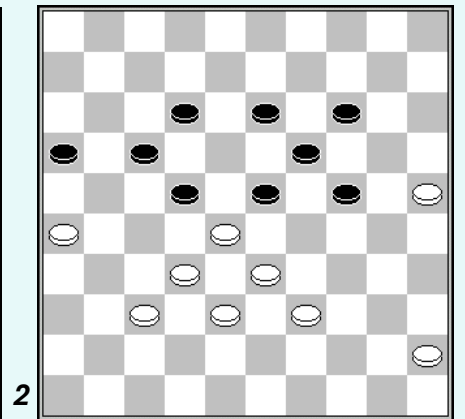
14

15

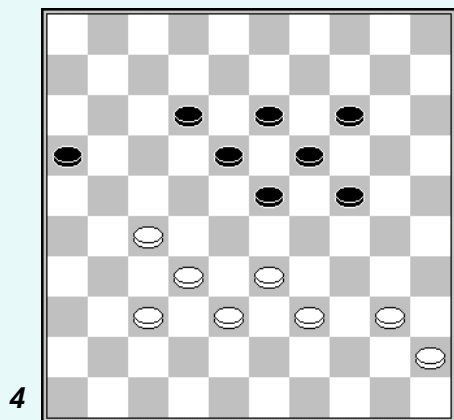
16

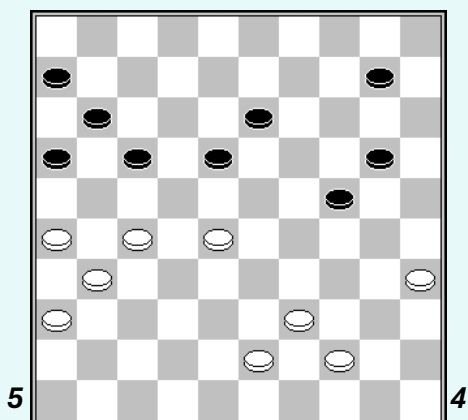

Slagzet

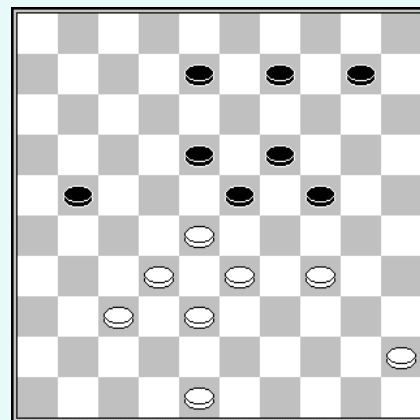
25

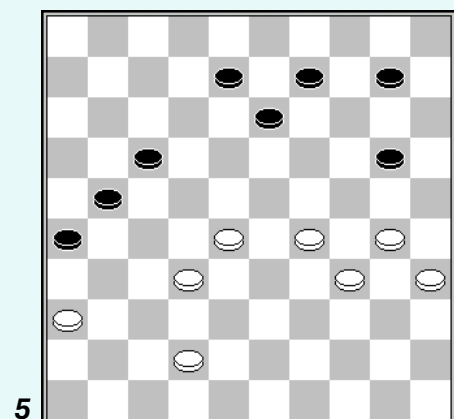
26

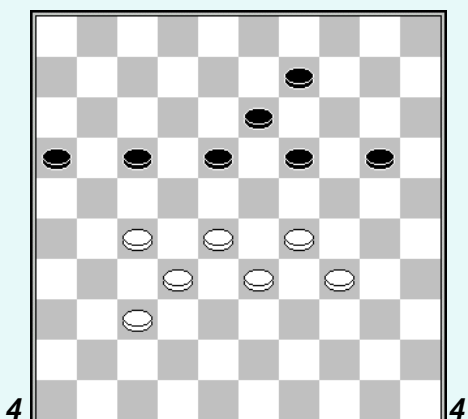
27

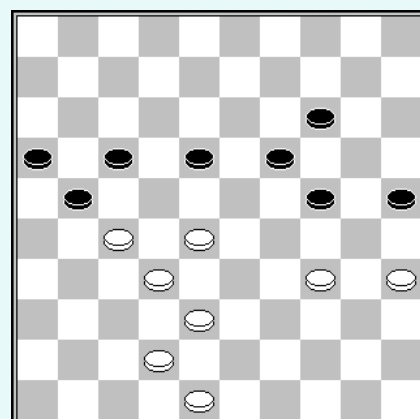
28

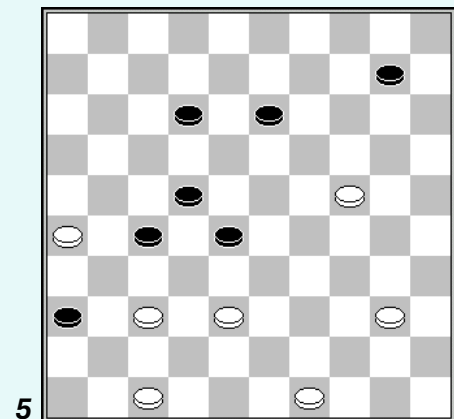
29

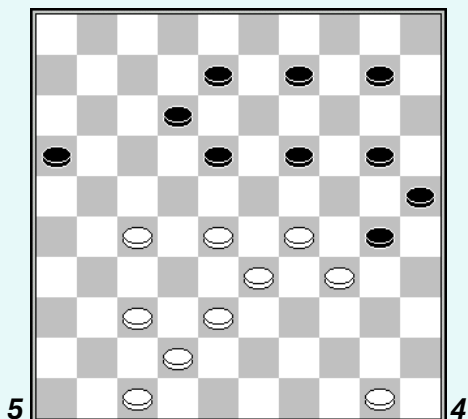
30

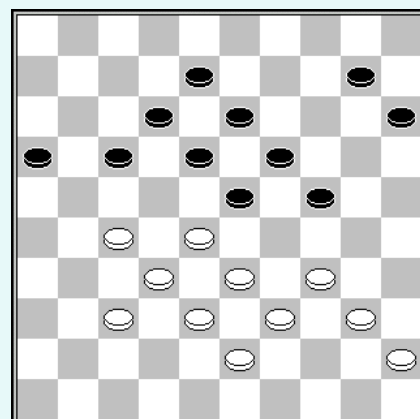
31

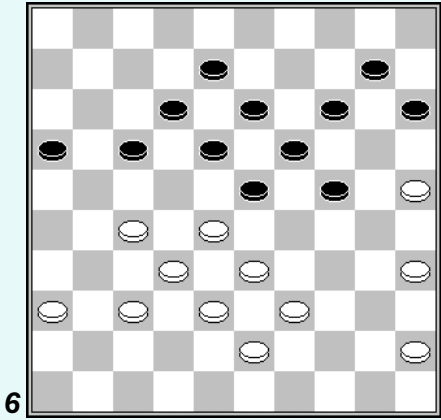
32

33

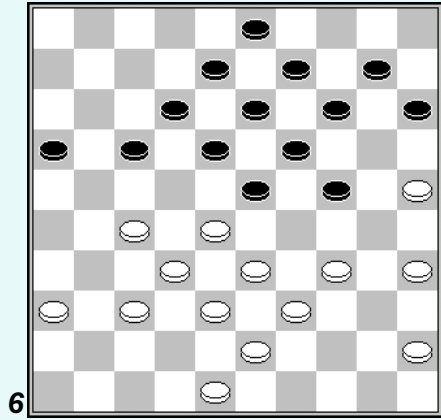

34

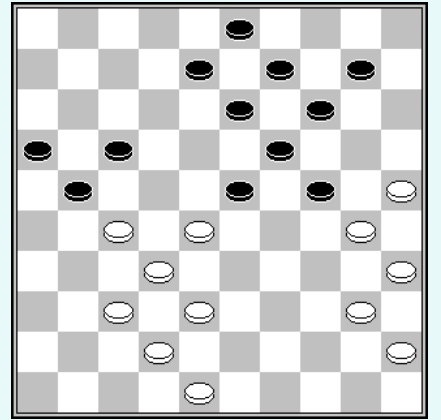
6

35

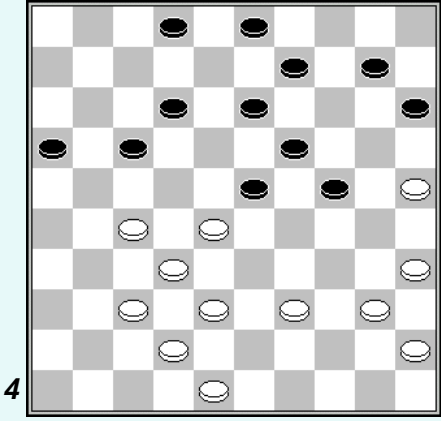
6

36

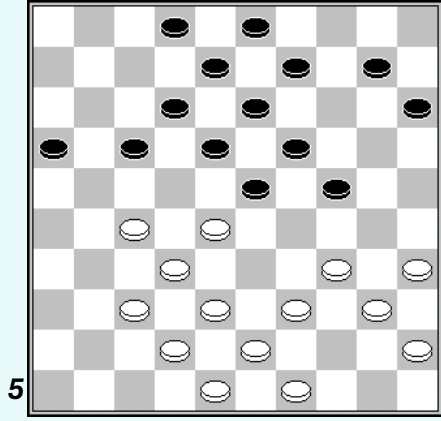
4

37

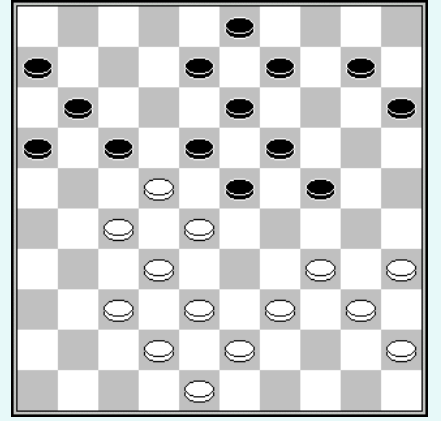
4

38

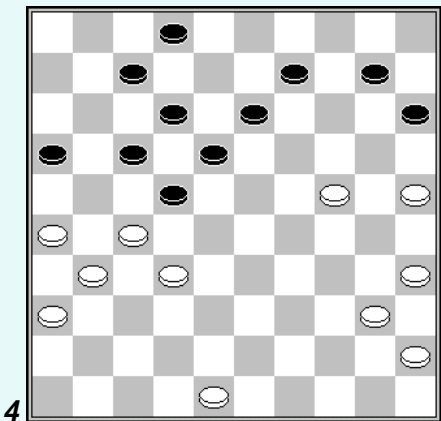
5

39

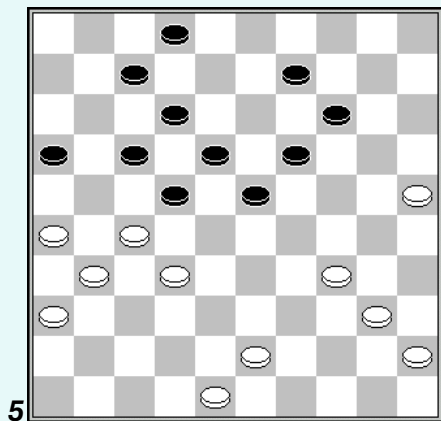
4

40

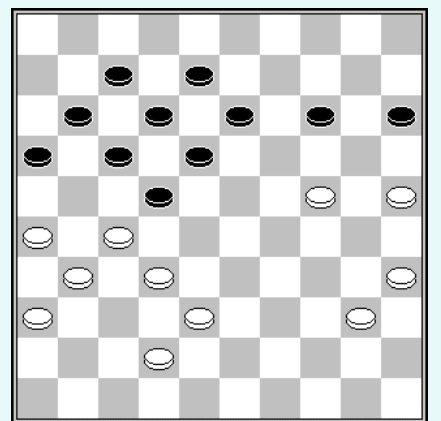
4

41

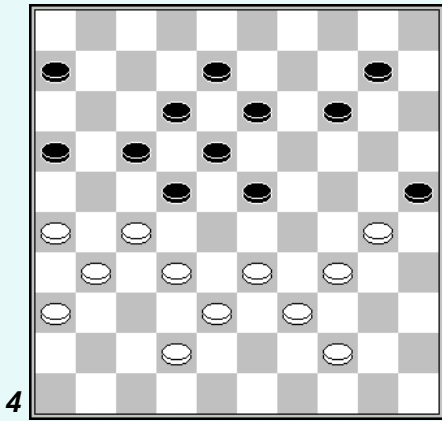
5

42

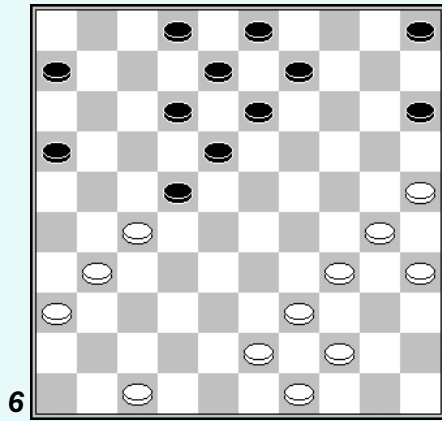
5

43

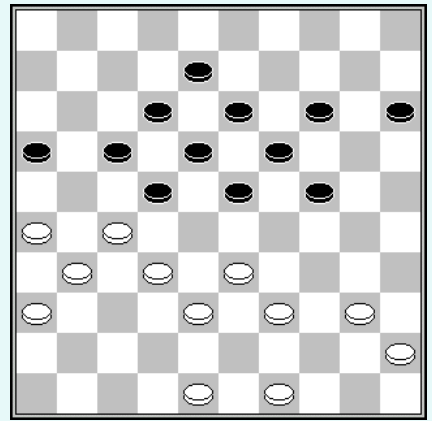
4

44

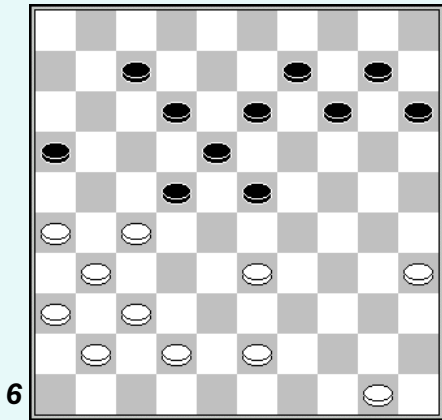
6

45

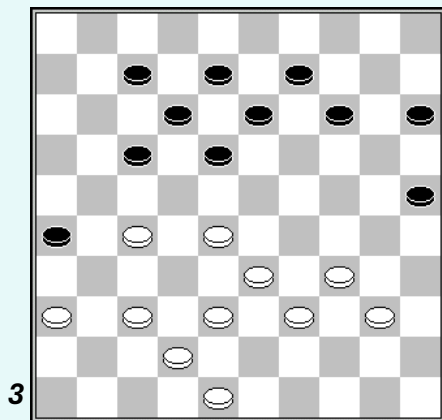
4

46

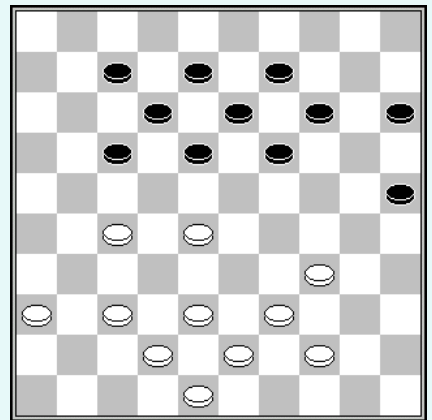
6

47

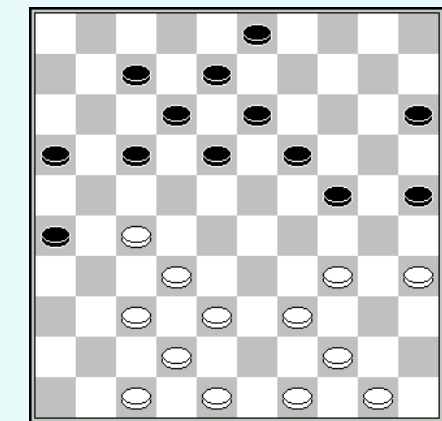
3

48

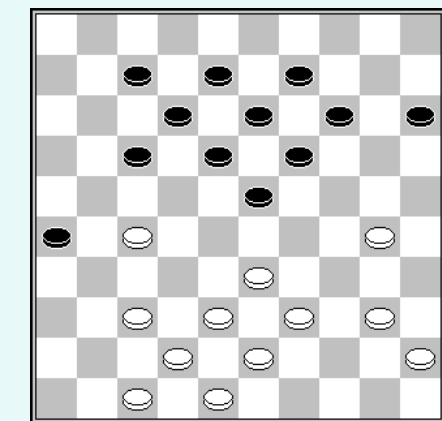

4

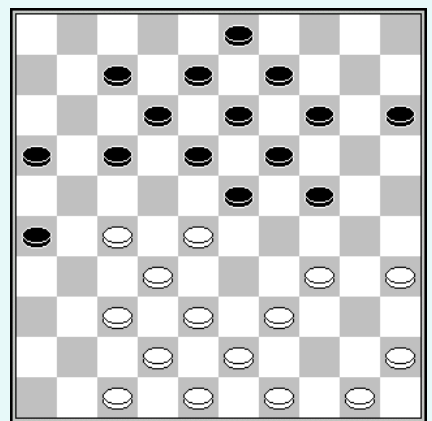
49

50

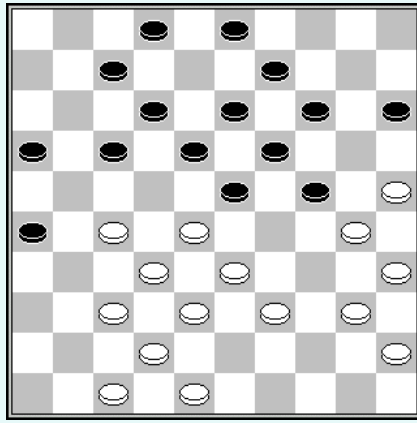
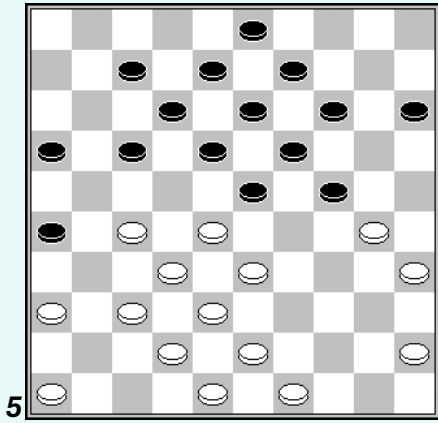

51

52

53

5

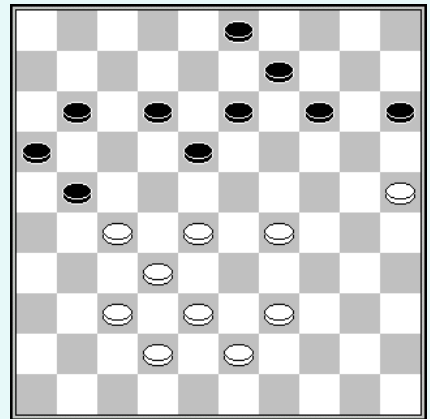
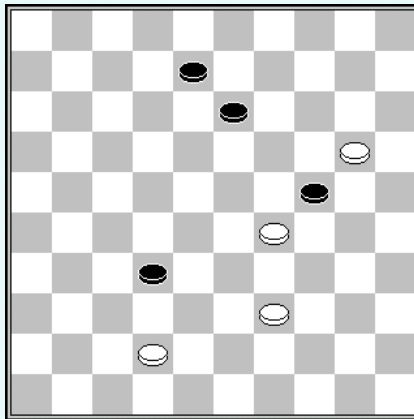
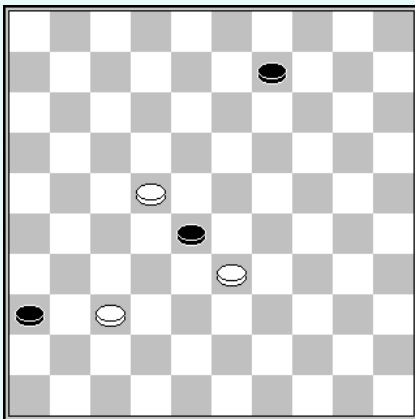
8

Twee tempi

54

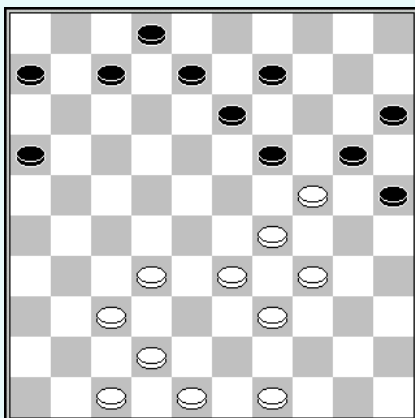
55

56

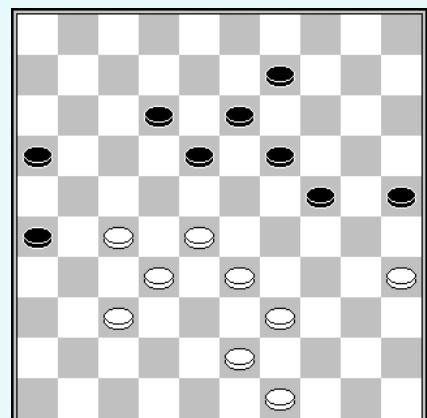

57

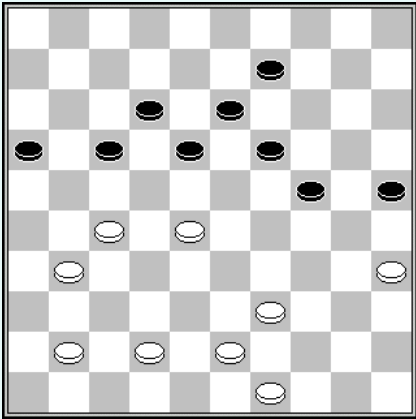
58

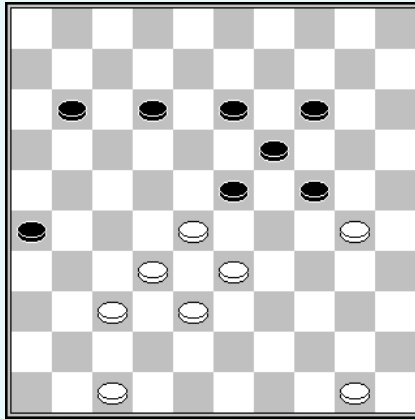
Drie tempi

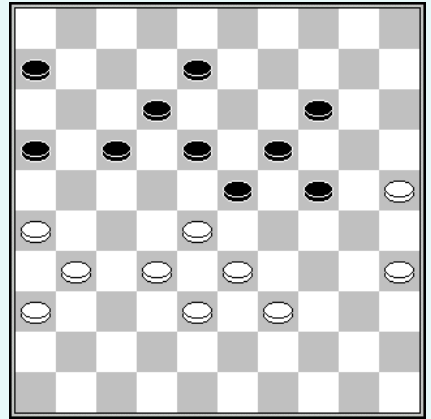
59

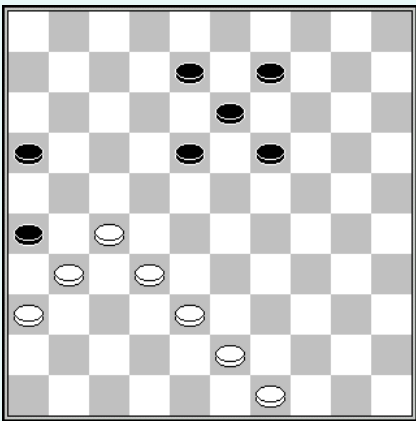
60

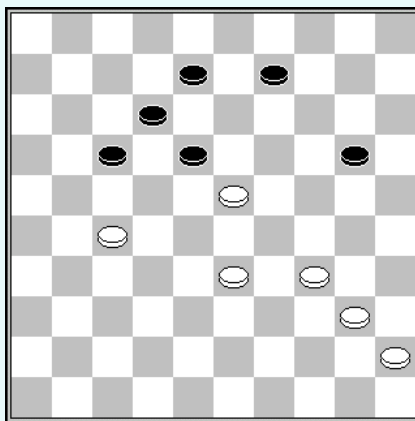
61

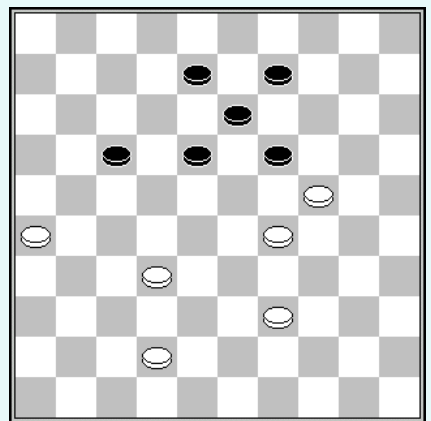
62

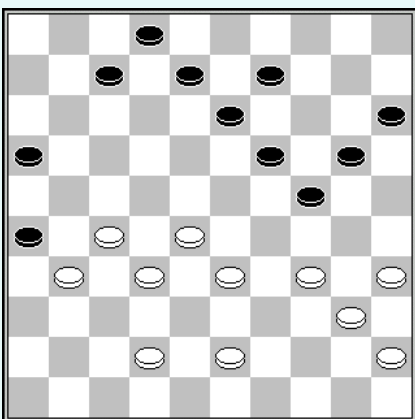
63

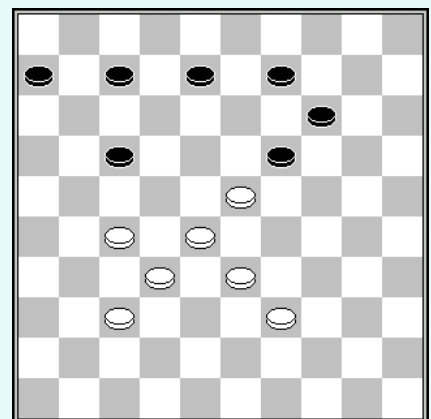
64

65

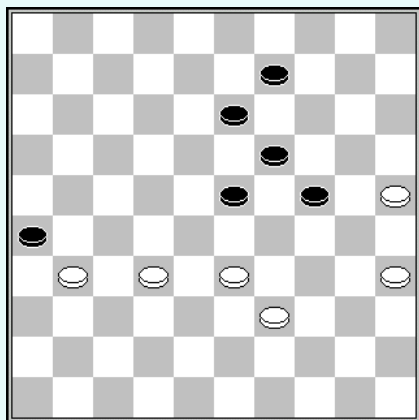

66

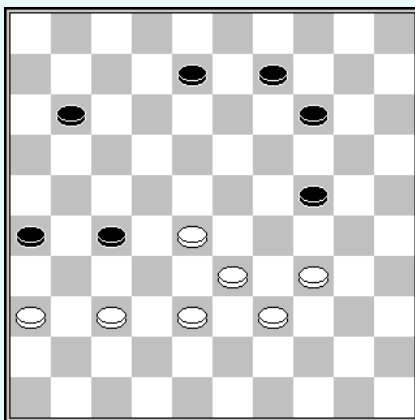

Vier tempi

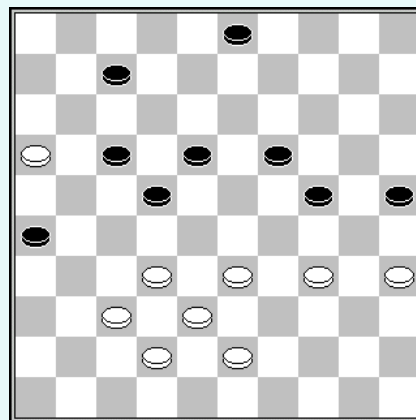
67

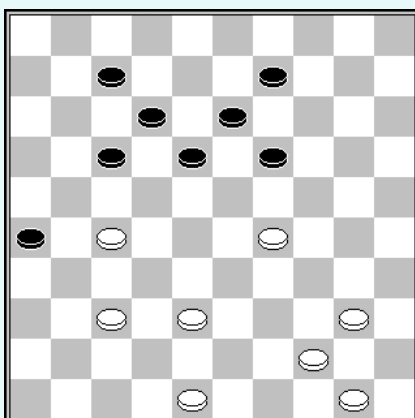
68

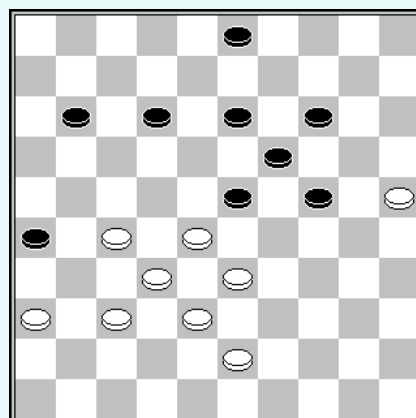
69

70

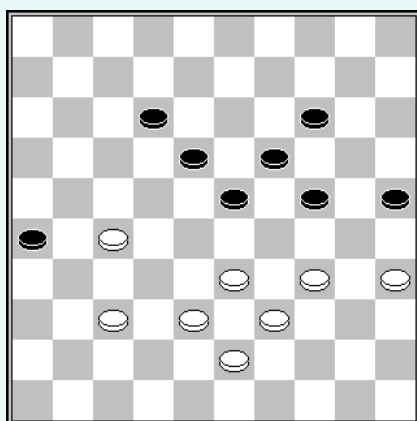

71

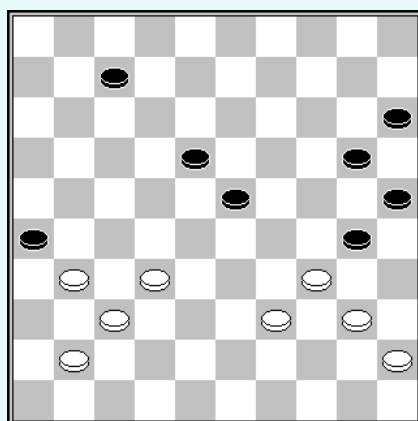

Vijf tempi

72

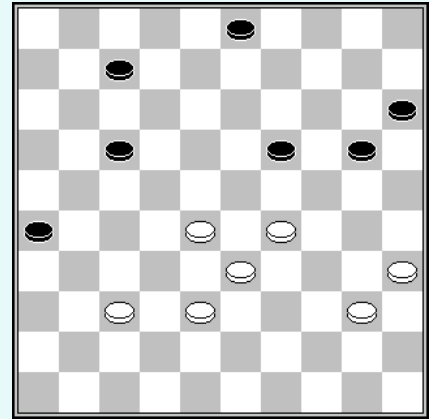
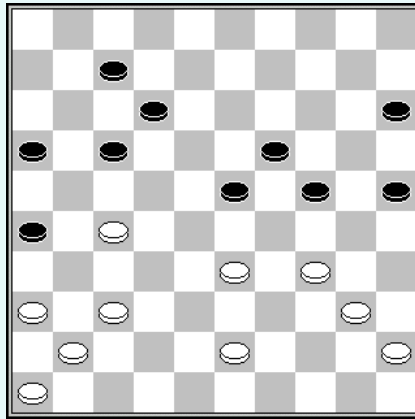

73

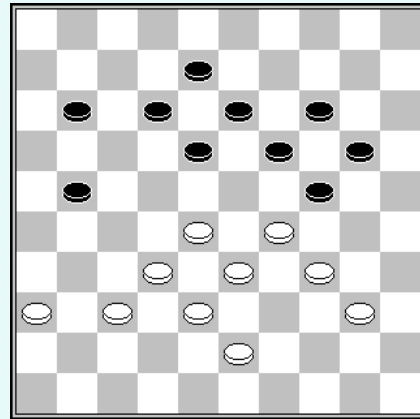
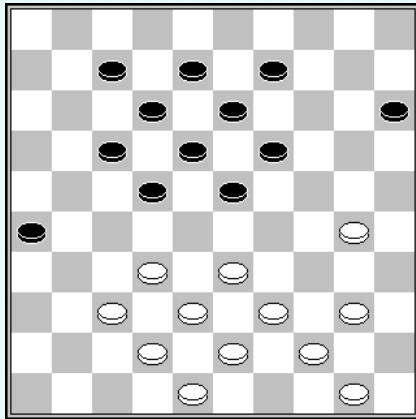
74

75

Zes tempi

76

77

Oplossingen**Directe slag**

01. 27-21 (16x27) 31x13 (08x19) 34-30 (25x34) 40x16.
 02. 28-22 (17x28) 35-30 (25x34) 40x18 (13x22) 32x03.
 03. 34-30 (25x34) 40x18 (13x22) 33-29 (24x33) 39x06.
 04. 27-22 (17x28) 34-30 (25x34) 40x18 (13x22) 37-31 (26x37) 41x03.

Heen en weer-slag

05. 34-29 (23x34) 39x30 (25x34) 28-22 (17x39) 38-33 (39x28) 32x03.
 06. 28-23 (19x37) 42x31 (26x37) 30x19 (13x24) 38-32 (37x28) 33x04.
 07. 34-29 (23x34) 40x20 (14x25) 35-30 (25x34) 28-22 (17x39) 38-33
 (39x28) 32x03.
 08. 34-29 (23x43) 44-39 (43x34) 40x09 (13x04) 27-22 (17x39) 38-33
 (39x28) 32x05

Hielslag

- 09: 27-22 (18x27) 31x11 (16x7) 37-31 (26x37) 32x41 (23x32) 38x16.
10: 34-29 (23x43) 33-29 (24x33) 28x48 (17x28) 32x03.
11: 22-18 (13x22) 37-31 (26x37) 32x41 (23x32) 38x16.
12: 35-30 (24x35) 34-29 (23x34) 39x30 (35x24) 33-29 (24x33) 28x39
(17x28) 32x03

Meerslag

- 13: 32-28 (21x25) 28x10.
14: 28-23 (17x28) 32x35.
15: 29-24 (20x27) 23x05.
16: 32-27 (23x34) 27x40.

Dam geven

- 17: 33-29 (24x33) 38x18 (13x22) 37-31 (26x48) 30-25 (48x30) 35x04.
18: 27-22 (18x27) 36-31 (27x36) 47-41 (36x47) 38-33 (47x29) 34x03.
19: 38-32 (27x49) 37-32 (28x48) 50-44 (49x40) 45x34 (48x30) 35x02.
20: 39-34 (30x39) 50-44 (39x50) 49-44 (50x27) 32x05.

Vrij tempo

- 21: 28-22 (17x28) 38-33 (26x17) 33x02.
22: 27-22 (18x27) 32x21 (23x34) 44-40 (17x26) 40x16.
23: 27-21 (19x30) 21-17 (12x21) 39-34 (30x39) 38-33 (39x28) 32x03.
24: 34-30 (24x44) 37-31 (26x28) 33x11 (16x7) 43-38 (44x33) 38x20.

Combinatie

- 25: 27-22 (18x27) 32x21 (16x27) 33-28 (23x34) 40x07.
26: 28-23 (18x29) 35-30 (24x35) 27-22 (17x28) 26-21 (16x27) 31x04.
27: 34-29 (23x34) 28-23 (19x39) 38-33 (39x28) 32x05.
28: 32-27 (21x23) 29x18 (13x22) 36-31 (26x48) 30-25 (48x30) 35x02.
29: 28-23 (19x30) 29-23 (18x29) 27-22 (17x28) 32x03.
30: 34-30 (25x34) 28-23 (19x37) 42x31 (21x43) 48x10.
31: 38-32 (27x38) 37-31 (36x27) 49-43 (38x49) 26-21 (49x19) 21x05.
32: 29-23 (18x40) 28-23 (19x39) 27-21 (16x27) 38-32 (27x38) 42x02.
33: 34-29 (23x34) 40x20 (15x24) 28-22 (17x28) 32x05.
34: 35-30 (24x35) 33-29 (23x34) 39x30 (35x24) 25-20 (14x25) 28-22
(17x28) 32x05.
35: 25-20 (14x25) 34-29 (23x34) 39x30 (25x34) 28-22 (17x39) 38-33
(39x28) 32x05.
36: 28-22 (17x28) 25-20 (14x34) 40x18 (13x31) 32x05.
37: 28-22 (17x28) 35-30 (24x33) 38x07 (02x11) 32x05.
38: 28-22 (17x28) 34-29 (24x44) 43-39 (44x33) 38x29 (23x34) 32x05.
39: 35-30 (24x33) 28x39 (17x28) 34-29 (23x34) 32x05.

40: 32-28 (22x33) 24-19 (13x24) 27-21 (16x27) 31x04.
41: 25-20 (14x25) 34-30 (25x34) 32-28 (22x33) 27-21 (16x27) 31x02.
42: 24-20 (15x24) 32-28 (22x33) 38x09 (13x04) 27-21 (16x27) 31x02.
43: 33-28 (22x33) 38x18 (13x35) 27-21 (16x27) 31x02.
44: 25-20 (15x24) 30x19 (13x24) 27-21 (16x27) 34-29 (24x33) 39x17
(12x21) 31x04.
45: 32-28 (23x34) 40x09 (13x04) 33-28 (22x33) 27-21 (16x27) 31x02.
46: 27-21 (16x27) 33-29 (23x34) 43-39 (34x43) 42-38 (43x32) 37x19
(14x23) 31x04.
47: 27-22 (18x27) 37-31 (26x37) 42x02.
48: 27-22 (18x27) 28-23 (19x28) 37-32 (28x37) 42x02.
49: 37-31 (26x28) 27-22 (18x27) 38-32 (ad lib) 42x02.
50: 30-24 (19x30) 39-34 (30x28) 27-22 (18x27) 37-32 (28x37) 42x02.
51: 35-30 (24x35) 34-29 (23x34) 39x30 (35x24) 27-22 (18x27) 32x21
(16x27) 28-23 (19x28) 37-32 (28x37) 42x02.
52: 27-22 (18x27) 32x21 (23x41) 46x37 (16x27) 37-31 (26x37) 42x02.
53: 27-22 (18x27) 32x21 (23x34) 40x20 (15x24) 33-28 (16x27) 28-23
(19x28) 30x8 (02x13) 37-32 (28x37) 42x02.

2 tempi

54: 37-31 (36x18) 33x04.
55: 42-38 (32x23) 20x09.
56: 25-20 (15x31) 37x10.
57: 29-23 (20x27) 23x01.

3 tempi

58: 28-23 (18x38) 37-31 (26x28) 43x03.
59: 28-22 (17x28) 27-21 (16x38) 43x03.
60: 33-29 (24x31) 30-24 (19x30) 28x06.
61: 32-27 (23x34) 27-21 (16x27) 31x02.
62: 27-21 (26x28) 38-32 (16x38) 43x23.
63: 27-22 (17x30) 40-34 (18x40) 45x03.
64: 29-23 (19x48) 26-21 (48x19) 21x23
65: 27-21 (26x30) 40-34 (16x40) 45x01.

4 tempi

66: 27-21 (17x26) 28-22 (19x17) 37-31 (26x28) 33x04.
67: 25-20 (26x28) 20x18 (13x22) 39-34 (28x30) 35x04.
68: 28-22 (27x18) 37-31 (26x37) 38-32 (37x28) 33x02.
69: 33-28 (22x33) 38x20 (25x14) 37-31 (26x30) 35x02.

5 tempi

70: 37-31 (26x37) 38-32 (37x28) 29-24 (19x30) 40-34 (30x39) 44x02.

71: 37-31 (26x37) 32x41 (23x21) 33-29 (24x42) 41-37 (42x31) 36x20.
 72: 37-31 (26x37) 38-32 (37x28) 33x13 (19x08) 34-30 (25x34) 39x10.
 73: 32-28 (23x32) 37x28 (26x46) 40-35 (46x40) 35x24 (20x29) 45x01.

6 tempi

74: 33-29 (24x33) 27-21 (16x27) 34-30 (25x34) 40x18 (12x23) 37-31 (26x37) 41x01.

75: 28-23 (19x39) 37-31 (26x37) 38-32 (37x28) 29-24 (20x29) 40-34 (ad.lib.) 35x02.

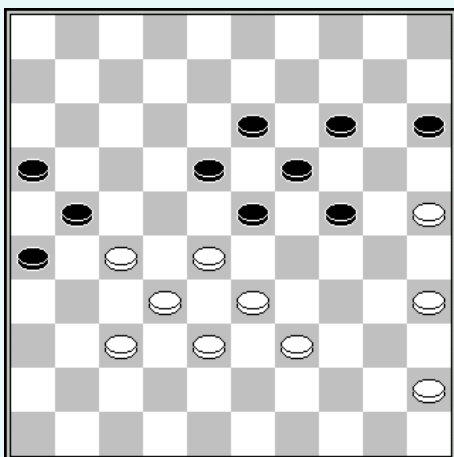
76: 30-24 (19x30) 33-28 (22x33) 39x19 (13x24) 37-31 (26x28) 40-34 (30x39) 44x04.

77: 28-22 (18x27) 33-28 (24x31) 43-39 (27x38) 36x09 (14x03) 39-33 (38x29) 34x25.

Positiespel

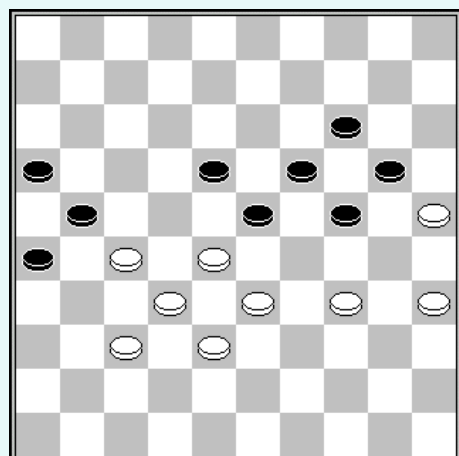
Het eerste diagram hieronder toont een ogenschijnlijk evenwichtige positie: numeriek gelijk, vergelijkbare territoriale bezetting. Toch is het positionele voordeel van wit belangrijk vanwege het gebrek aan bewegingsvrijheid van de zwarte stukken.

Wit aan zet

Om zijn voordeel te concretiseren, bestaat het spel van wit uit het compleet blokkeren van de zwarte stand :

1.45-10 (23-29)A 2.40-34 (29x40)
 3.35x44 (18-23) 4. 44-40 (15-20)B
 5.39-34 (13-18)C 40-35

Waarmee we bij het 2de diagram zijn gekomen.

Het is duidelijk dat zwart, aan zet, zijn schijven dient weg te geven :

- A. Op (15-20) wint 40-34 onmiddellijk**
- B. Op (13-18) volgt 40-35 (23-29) 28-23 (19x28) 33x13**
- C. Op (24-30) wint wit door de combinatie 33-29 (30x39) 29x09 (14x03) 25x23**

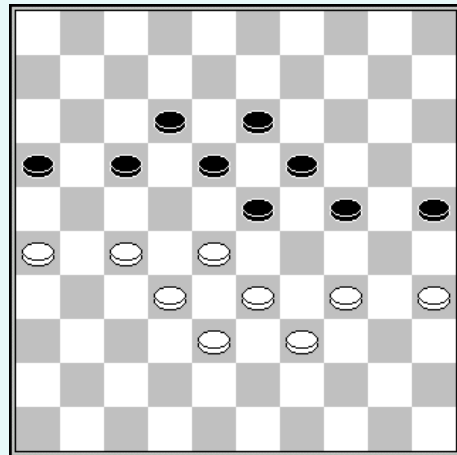
Het gebrek aan bewegingsvrijheid karakteristiek in het eerste, is hier het gevolg van een samenloop van positionele zwaktes :

- De achtergebleven schijf 15
- De afwezigheid van ruilformaties
- Onvoldoende reservetempi.

Deze elementen laten toe een stand te beoordelen. Dit zijn niet de enige, hetgeen we zullen ontdekken in de loop van dit hoofdstuk.

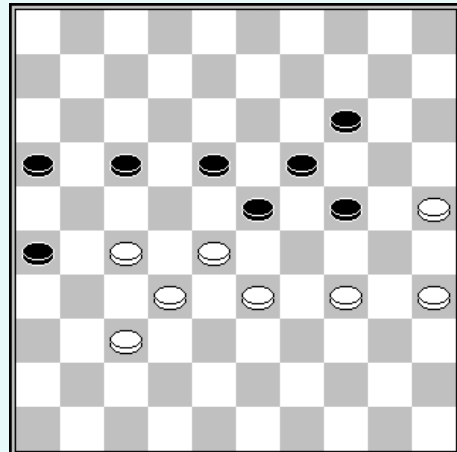
Aan zet

Het aan zet zijn is een fundamenteel element om een positioneel voordeel al dan niet te realiseren. We zullen zien dat het aanzet zijn sommige gevallen voldoende kan zijn om een situatie om te keren.

De twee bovenstaande diagrammen tonen symmetrische posities, in beide gevallen is het aan zet zijn beslissend.

In het eerste diagram, verliest de speler die aan zet is de partij. In dit geval is het als tweede moeten spelen een voordeel.

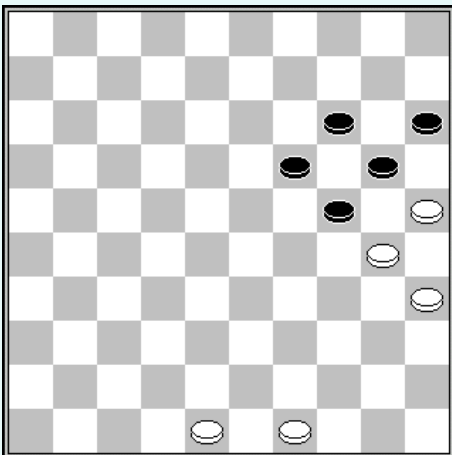
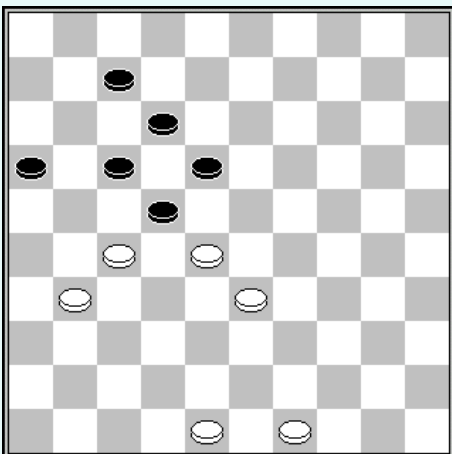
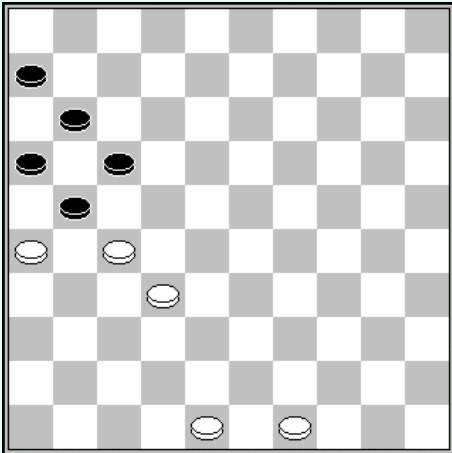
In het tweede diagram wint de speler die aan zet is. In dit geval geeft het aan zet zijn het initiatief en vormt het een voordeel.

Veronderstellen we dat wit aan zet is, kan deze een winnende stand behalen door :

- 1.37-31 (26x37) 32x41 (23x21)**
- 3.34-29**

Opsluitingen

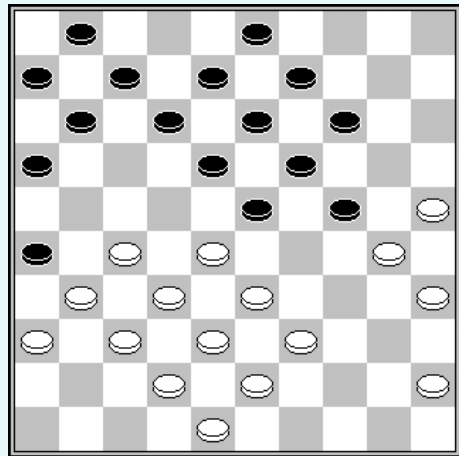
Het beperken van de speelvrijheid van de tegenstander, en zijn eigen vrijheid behouden is de basis van het positie spel.

In elk van de drie voorgaande diagrammen, biedt de opsluiting wit een positioneel voordeel van 2 schijven.

Immobilisatie

Het principe is gebruik te maken van combinaties om de mogelijkheid van spelen van de tegenstander te beperken.

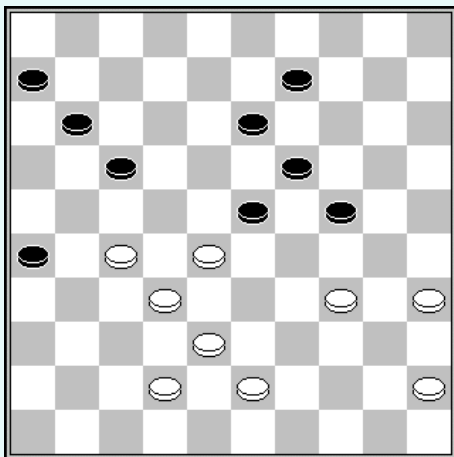
In de stand van het diagram is zwart aan zet; elke speelbare zet levert een combinatie op :

- a) (11-17) 27-22 (18x27) 31x02 dam;
- b) (12-17) 27-21 (16x27) 32x12 (23x41) 12x23 (26x37) 36x47 (19x28) 30x10.
Deze combinatie is gekend onder de naam 'bomzet';
- c) (23-29) 28-23 (19x28) 30x10, etc;
- d) (14-20) 25x14 (9x20) 30-25 (?) 25x14 (19x10) 28x30.

De stand van zwart is echter niet verloren. Hij heeft nog een mogelijkheid door (14-20) 25x14 (19x10!); en als wit slaat met 30x19, neemt zwart terug met (23x14); of als wit slaat met 28x19, zet zwart door met (18-22) 27x18 (12x14) 30x19 (14x23), waarbij hij in elk geval een gelijke positie bereikt.

In de stand van het volgende diagram is het aan wit om te zetten. Men merkt op dat de rechtervleugel van zwart geblokkeerd is, omdat hij noch (11-16) kan spelen vanwege 27-21, noch (13-18) vanwege 27-22.

Wit zal de rechtervleugel van de tegenstander geblokkeerd houden en de nuttige zetten van zwart aan de andere vleugel uitputten.

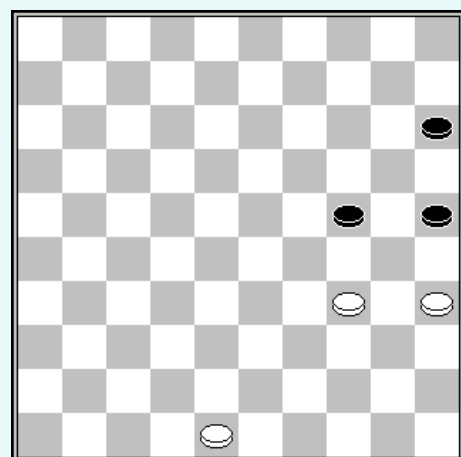
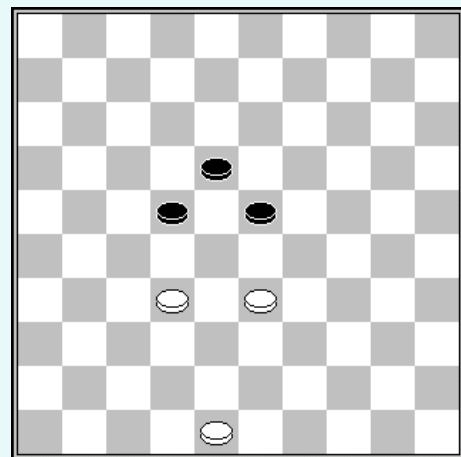
**45-40 (09-14)A 34-30 (24-29)
40-34 (29x40) 35x44 (14-20)
30-25 (20-24) 44-40 (23-29)
42-37** en zwart is zonder verdediging tegen 28-22 (17x28) 32x14

A op (24-29) forceert winst door

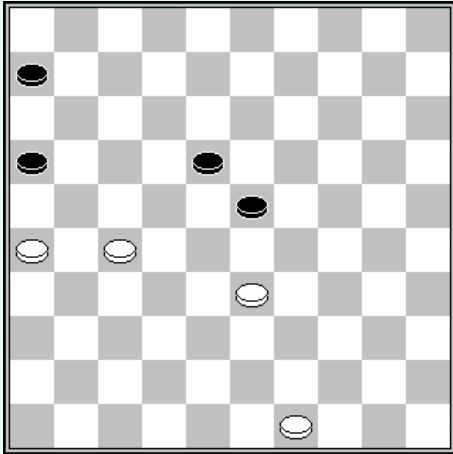
27-21 (17-22) 28x17 (11x22) 21-17 (22x11) 32-28 (23x32) 34x03 dam.

Achtergebleven schijven

Wanneer er nog maar weinig materiaal op het bord staat, zijn de positionele zwaktes vaak onherstelbaar. Achtergebleven schijven vormen een van de meest kenmerkende zwaktes in het late middenspel.

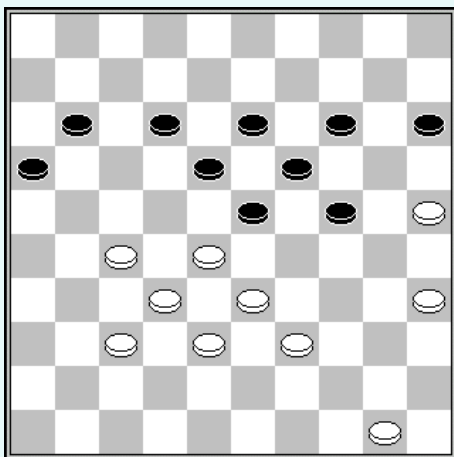

In het eerste diagram vormt de achtergebleven schijf op 18 een zwakte, te vergelijken met een dubbele pion in het schaken. In het tweede diagram is schijf 15 een achtergebleven schijf.

In het laatste diagram tenslotte kan de achtergebleven schijf op 6 niet gespeeld worden wegens 33-28 (23x21) 26x06.

In bovenstaand diagram, zijn de achterste schijven de oorzaak van het positionele nadeel van zwart. Schijf 15 is een achtergebleven schijf, en op de andere vleugel, wordt één van de schijven 11 of 12 een achtergebleven schijf na de opmars 37-31-26.

37-31 (11-17) 31-26 en schijf 12 blijft hangen
...(23-29) 50-45 (29-34)

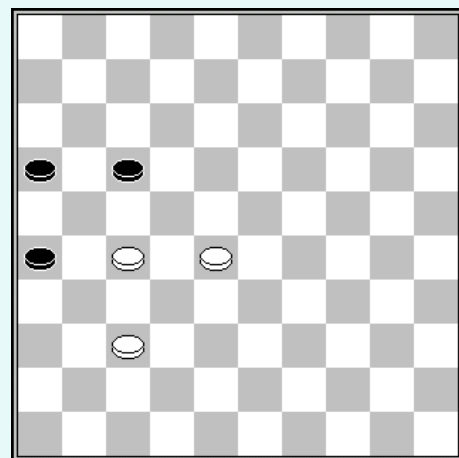
Het offeren van de schijf krijgt hier de voorkeur, omdat op (15-20) wit

wint door 35-30 (24x35) 33x24 met doorbraak naar dam, en op (18-23) wint wit door 35-30 (24x35) 33x24 (19x30) 28x08 (13x02) 25x34.

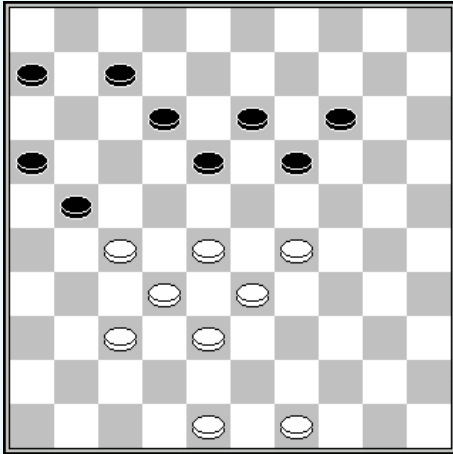
De strategische velden

De voornaamste strategische velden zijn, voor wit, de velden 27, 28 en 29 en, voor zwart, de velden 22,23 en 24.

Het zeer verbreide idee dat het strategisch beter is om de randen in plaats van het centrum te bezetten, is onjuist. Het onderstaande diagram toont dit aan.

We merken op dat schijf 27 de twee randschijven 16 en 26 in toom houdt. We zien ook dat elke centrale schijf twee mogelijke velden heeft terwijl een randschijf er maar eentje heeft.

Deze stand komt uit een partij Malfray-Acezat, gespeeld tijdens het Frans kampioenschap 1948. Georges Malfray werd drie maal Frans kampioen in 1947, 1949 en 1950.

Wit bezet de strategische Velden 27, 28 en 29. Het ontbreken van ruilformaties bij zwart voorkomt elke ommekeer van de situatie.

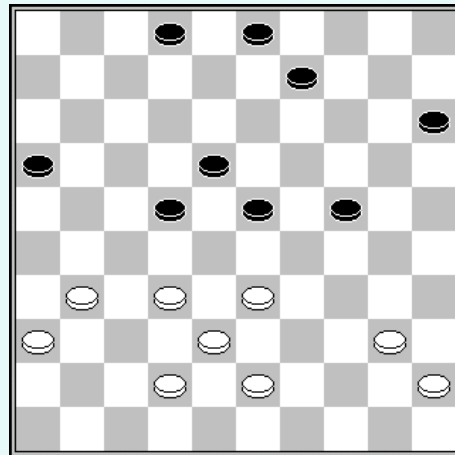
We merken op dat zwart niet (14-20) kan spelen vanwege 29-23 (20x29) 33x15, en dat hij dus gedwongen is om op zijn rechtervleugel te spelen.

1. 48-43 (07-11) 43-39 (21-26)
3. 49-44 (11-17) 44-40 (17-21)
5. 40-35 (12-17) 29-24! (19x30)
7. 35x24 (17-22) 28x17 (21x12)
9. 33-28! (06-11) 39-34 (11-17)
11. 34-30 (17-21) 30-25 (12-17)
13. 38-33 (17-22) 28x17 (21x12)
15. 33-28

En zwart gaf op, omdat de enige speelbare zet (12-17) verliest door 25-22 (17x28) 32x12

Ruilformaties

Ruilformaties zijn structuren van gegroepeerde schijven, die het toelaten te ruilen met de bedoeling zich bewegingsvrijheid te scheppen en strategische velden te bezetten.

In deze stand bezet zwart de 3 strategische velden 22, 23 en 24, maar wit kan de richting die de partij uitgaat veranderen dank zij zijn ruilformaties.

- A. 31-27 (22x31) 36x27 met, bijvoorbeeld, het vervolg (09-13) 33-28 (13-19), en de dreiging met doorbraak door zwart op de rechtervleugel door 27-21 enz...
- B. Wit heeft de mogelijkheid de strategische Velden 27, 28 en 29 te bezetten door 33-29 (24x33) 38x29 (23x34) 40x29 (ad.lib) 31-27 (22x31) 36x27 (ad.lib) 32-28 etc.;
- C. Wit kan de strategisch formatie van de halve hekstelling innemen door 32-28 (23x32) 38x27

Daarentegen merken we op dat er geen schijfstructuren zijn in het kamp van zwart, en dat het onmogelijk is om het spel van de wit tegen te werken.

De positie in het onderstaande diagram is afkomstig uit een partij Malfray-King, gespeeld tijdens het Franse kampioenschap in 1950. King werd in 1953 en 1954 Franse kampioen.

Zwart bezet de strategische velden 22, 23 en 24, maar de schijfstructuur 41, 37 en 32 maakt het mogelijk de situatie te keren:

1. 32-28 (23x32) 37x28 (06-11)
3. 41-37 (11-16) 34-29 (24-30)
5. 38-32 (16-21) 43-38 (30-35)

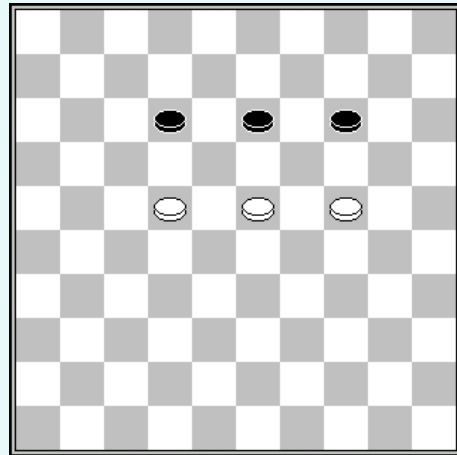
Wit heeft de situatie nu goed onder controle dank zij een doorbraak naar dam 39-34-30, maar de winstgang ligt niet erg voor de hand :

7. 28-23 (19x28) 32x12 (17x08)
9. 39-34 (13-19) 34-30 (35x24)
11. 29x20 (19-23) 20-14 (23-28)
13. 14-09 (28x39) 38-33! (39x28)
15. 37-32! (28x37) 09-03!

Zwart gaf op.

Tempi-voordeel

De voorsprong in tempi stelt ons in staat de mate van invasie in het kamp van de tegenstander te beoordelen.

In deze positie moet de speler die aan zet is een schijf opofferen om te promoveren, maar de uitkomst van de partij zal anders zijn, afhankelijk van of wit of zwart aan zet is.

Dus, met zwart aan zet, zal hij verliezen: na het offeren van een schijf moet hij nog zeven zetten doen voor hij kan promoveren, terwijl wit slechts twee velden hoeft te overbruggen om te promoveren. In feite zal wit zwart gemakkelijk stoppen voordat hij kan promoveren.

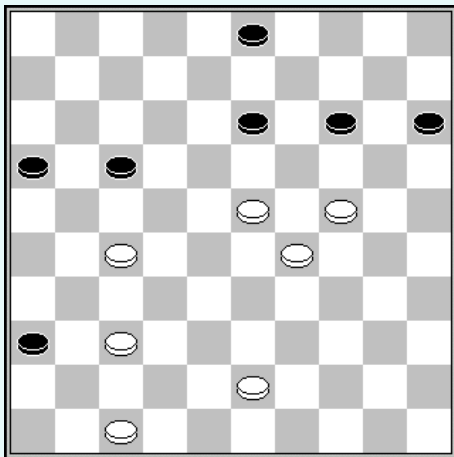
Als wit aan zet is, zal het eindspel gelijk zijn: geen van beide kampen kan voorkomen dat de ander promoveert.

Om de mate van wederzijdse vooruitgang van de twee kampen te meten, kent men conventioneel de waarde 1 toe aan de schijven van de eerste rij, de waarde 2 aan die van de tweede rij, enzovoort. Men past hetzelfde principe toe voor zwart, maar door de eerste en de tiende rij om te draaien. Daarna berekent men het verschil

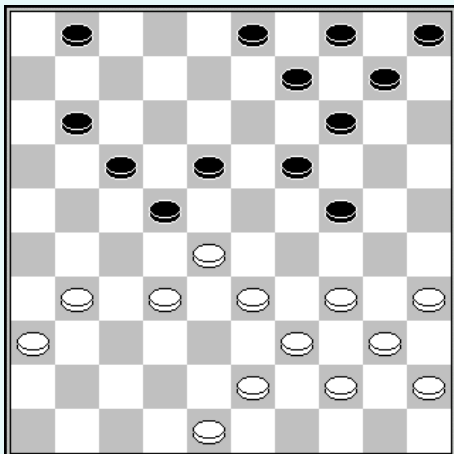
tussen de twee verkregen resultaten.

Voorbeeld:
(zie diagram volgende pagina)

Wit :	1x1	zwart :	1x1
	+ 1x2		+ 3x3
	+ 1x3		+ 2x4
	+ 2x5		+ 1x8
	+ 2x6		
	-----		-----
	28		26

In deze stand heeft wit twee tempi voorsprong.

Deze positie is afkomstig uit een partij gespeeld tussen Sijbrands en Kuyken tijdens een match van tien partijen in 1972. Deze match diende toen als training voor Sijbrands, die drie maanden later de Sovjetspeler Andreiko zou ontmoeten in een match van 20 partijen voor de wereldtitel. De laatste zet van wit is 38-32; hij dreigt nu om het schijf 22 voordelig te veroveren met 32-27. Om dit te voorkomen, voert zwart een damzet uit die, na de afname van de dam, de numerieke gelijkheid behoudt, maar een achterstand in ontwikkeling van 14 tempi veroorzaakt.

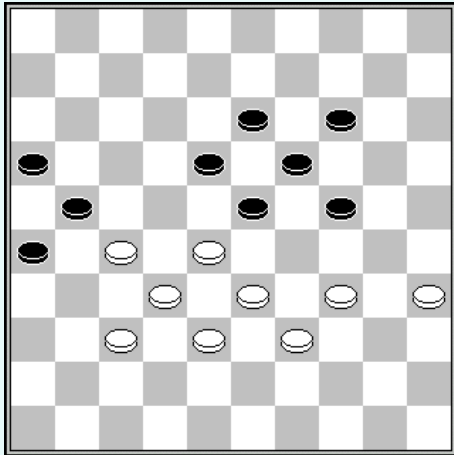
- 1... (24-30) 35x13 (22-27)
3. 32x23 (09x49) 34-30 (49-38)
5. 48-43 (32x49) 40-35 (49x40)
7. 45x34 (04-09) 30-24 (09-13)
9. 31-27 (11-17) 34-29 (01-07)
11. 39-33 (03-08) 28-23 (14-19)
13. 23x14 (10x30) 35x24 (13-18)
15. 33-28 (07-12) 28-23 (08-13)
17. 24-20 (05-10) 20-15 (10-14)
19. 36-31 (13-19) 29-24 (18x20)
21. 15x13 (14-19) 13x24 (12-18)
23. 24-19 (17-21) 27x16 (18-22)
25. 19-14 (22-28) 14-10 (28-33)
27. 10-05 (33-39) 05-28 (39-43)
29. 28-37

En zwart gaf op.

Reserve tempi

Wanneer de positie vrijwel geblokkeerd is, is het interessant om nuttige zetten in reserve te hebben. Dit betekent meestal dat men enkele tempi achterloopt op tegenstander.

In de positie van het onderstaande diagram heeft wit vier tempi achterstand en beschikt aan zijn rechtervleugel over enkele reservetempi.

Aan zet zijnde, wint wit door

1.34-30 (23-29) 30-25 (29-34)

Het schijffoffer is gedwongen omdat (18-23) verliest door 35-30 (24x35) 33x24 (19x30) 28x10

3. 39x30 (18-23) 27-22 (23-29)

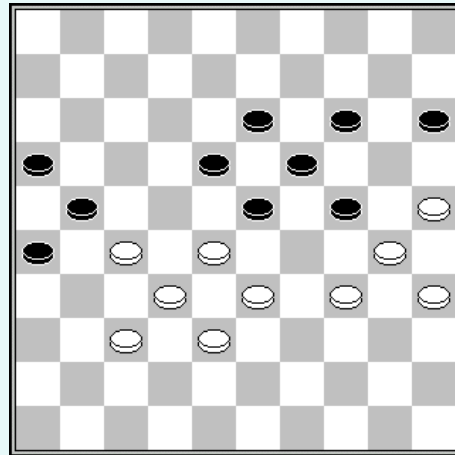
5. 37-31 (26x37) 32x41, enz. W+.

Indien zwart aan zet is, wint wit nog radicaler door :

....(14-20) 34-30 (20-25) 39-34

En zwart kan opgeven.

De achterwaartse ruilen stellen je in staat om tempi te verliezen en tegelijkertijd reservetempi voor jezelf te creëren.

In deze stand heeft wit een tempo voorsprong en is hij bovendien aan zet :

1.34-29 (23x34) 30x39

Nu staan beide gelijk in tempi (37) maar zwart is aan zet.

2.... (18-23) 27-22 (23-29)

4. 39-34 (29x40) 35x44

Deze ruil geeft schijf 35 weer vrijheid, maar verandert het verschil in tempi niet.

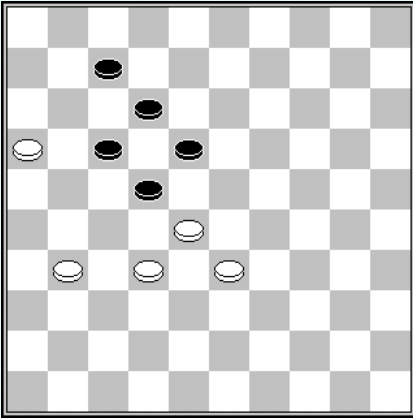
5... (13-18) enz..

De stand heeft dan niet langer een geblokkeerd karakter; de zwakte van de achtergebleven schijf op 15 is daarentegen duidelijk aanwezig.

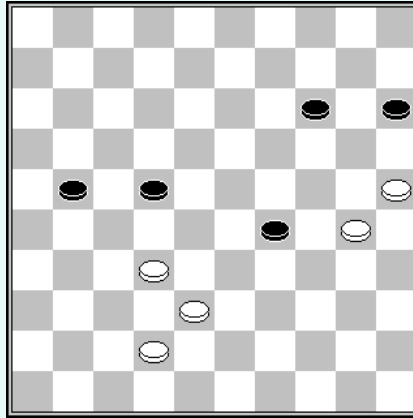
Oefening

In elk diagram is wit aan zet, en behaalt ofwel een directe positionele winst, dan wel een positioneel voordeel.

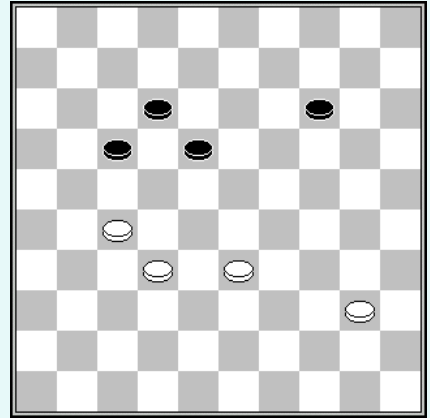
1

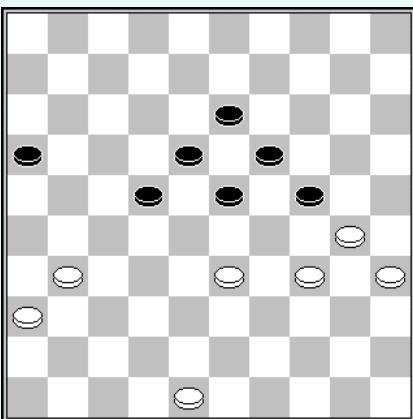
2

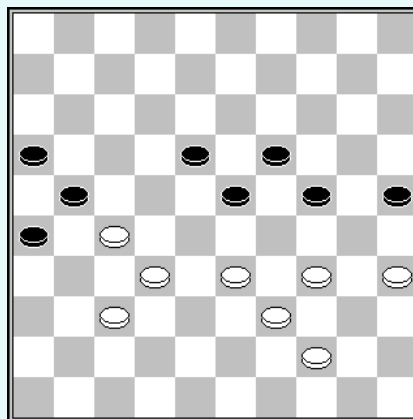
3

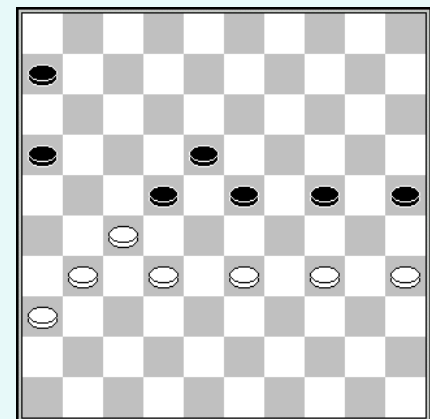
4

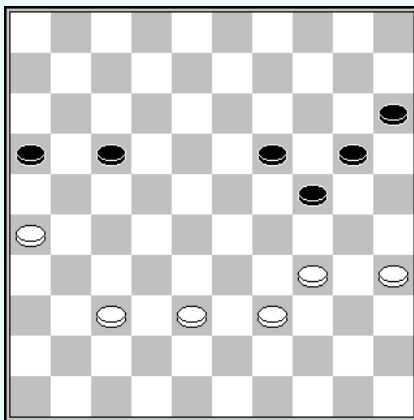
5

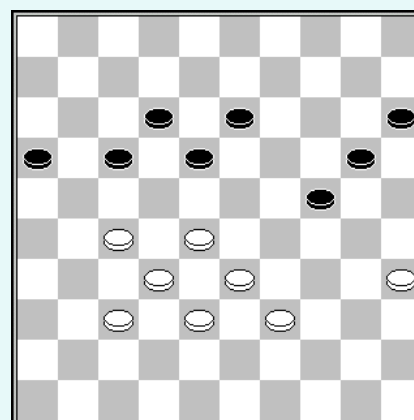
6

7

8

Oplossingen

1 : 16-11 (07x16) 32-27.

Beslissende opsluiting.

2 : 30-24 (29x20) 32-28 (22x33) 38x29 (21-27) 42-37.

Beslissende opsluiting.

3 : 32-28 (14-19) 33-29.

Achtergebleven schijf op 12.

4 : 31-27 (22x31) 36x27

Immobilisatie van het centrum van de tegenstander.

5 : 33-29 (24x33) 39x28

Opsluiting van het centrum

6 : 31-26 (22x31) 36x27.

Achtergebleven schijf op 6.

7 : 34-30 (20-25) 39-34.

Voordelige opsluiting voor wit.

8 : 28-23 (18x29) 27-22 (17x28) 32x34.

Achtergebleven schijf op 15.

Deel twee

Het verloop van de partij

Het begin van de partij

Conventioneel begint de speler met de witte stukken de partij. Dit initiatief geeft echter geen voordeel. De negen openingen zijn allemaal speelbaar; echter, de offensieve waarde van het centrum moedigt aan om de centrale openingen te verkiezen. De theoretische studies zijn lang niet zo belangrijk als bij schaken. Ze dienen voornamelijk als ondersteuning om een partijstijl in te voeren met maximaal effect. Een aantal algemene concepten dient als gids door het doolhof van varianten. Hier zijn enkele van deze concepten.

Het opspelen van de basisschijven

Opspelen schijf 46 (5)

Schijf 46 voor wit (5) voor zwart, heeft geen positionele waarde. Deze schijf is het verst verwijderd van het centrum, en deze vanaf het begin in het spel brengen wordt aangeraden. Men vindt deze aanbeveling in een groot aantal theoretische werken :

1. **32-28 (18-22) 37-32 (12-18)**
3. **41-37 (07-12) 4. 46-41**

1. **32-28 (20-25) 37-32 (14-20)**
3. **41-37 (10-14) 46-41 (05-10)**

1. **32-28 (19-23) 28x19 (14x23)**
3. **37-32 (10-14) 41-37 (14-19)**
5. **46-41 (05-10)**

Het opspelen van schijf 46 wordt afgeraden telkens wanneer dit de ontwikkeling van de linkervleugel belemmert. Hier zijn twee voorbeelden:

- a) 1. **32-28 (19-23) 28x19 (14x23)**
3. **37-32 (10-14) 41-37 (17-21)**
46-41?

Na (21-26) heeft wit grote problemen om zijn linkervleugel te ontwikkelen :
31-27 (05-10) 36-31 (11-17)
41-36 (17-22) enz.

- b) 1. **33-28 (18-23) 39-33 (12-18)**
3. **31-27 (17-21) 44-39 (07-12)**
5. **37-31 (21-26) 41-37 (20-24)**
7. **46-41?**

De enige mogelijke ontwikkeling op de linkervleugel is 27-22 (18x27) 31x22, maar na (12-18) is schijf 22 niet meer te verdedigen. Door 46-41 niet te spelen heeft wit de mogelijkheid schijf 22 te verdedigen na (12-18) door 37-31

Opspelen schijf 48 (3)

Schijf 48 (3 voor zwart) wordt de "kroonschijf" genoemd. Hij heeft aan het eind van de partij het vermogen om zowel naar de linkerflank als de rechterflank te worden gericht. Het in het spel brengen van deze schijf aan het begin van de partij moet overwogen worden wanneer men geen angst heeft voor een kettingreactie op de linkervleugel. Dit concept is essentieel in de klassieke openingsfase, dat wil zeggen wanneer beide kampen gelijktijdig het centrum bezetten.

- 1. 32-28 (18-23) 38-32 (12-18)**
- 3. 31-27 (07-12) 43-38 (17-21)**
- 5. 48-43**

Deze zet lijkt de positie van wit in evenwicht te brengen, maar na (21-26) is het moeilijk voor te stellen hoe wit zijn linkervleugel zal ontwikkelen.

Aan de andere kant, aan het begin van de partij in de Roozenburg-opening of een flankspel, kan de kroonschijf zonder gevaar in het spel worden gebracht:

- 1.33-29 19-23) 35-30 (20-25)**
- 3.40-35 14-19) 30-24 (19x30)**
- 5.35x24**

Deze eerste zetten zijn kenmerkend om in de Roozenburg-partij te komen. Wit ontwikkelt zich op zijn rechtervleugel voordat hij druk uitoefent op de centrale schijf op 23.

5.....(09-14) 45-40 (14-20) 7.50-45 (03-09)

Zwart vreest geen opsluiting op zijn linkervleugel.

Ter wille van de nieuwsgierigheid kan wit een schitterende damzet nemen door :

- 38-33 (10-14) 43-38 (05-10)
- 31-27 (14-19)? 34-30 (ad lib)
- 48x39 (x43) 33-29 (19x30)
- 29-23 (18x29) 27-22 (17x28)
- 32x05.

Deze zettenreeks illustreert een ingenieuze manier om een dam te behalen.

Opspelen van 45 en 50 (1 en 2)

Een klassieke partij :

- 1. 33-28 (18-23) 39-33 (12-18)**
- 3. 31-27 (17-21) 37-31 (21-26)**
- 5. 44-39 (26x37) 42x31 (07-12)**

De keuze voor zwart tussen (1-7) en (2-7) is niet gelijkwaardig. Na (01-07) 34-30, kan zwart niet meer :

- Verder met (12-17) zonder een damzet in te leveren met 27-22, of
- Spelen met (11-17) zonder zijn rechtervleugel te verzwakken na 27-22 (18x27) 31x11 (06x17).

In dit geval is het beter om de schijf op (2) te spelen, gevolgd door (12-17) en (07-12).

Immobilisatie linkervleugel

De blokkering van de linker- en de rechternleugel is altijd een spannend onderwerp in het begin van een klassieke partij. De Dumont-variant is een voorbeeld hiervan: In dergelijke situaties probeert een speler de vleugel van de tegenstander te blokkeren of vast te zetten om zo de tegenstander te verhinderen in zijn ontwikkeling. Dit biedt vaak strategische voordelen, zoals het beperken van de beweeglijkheid van de tegenstander of het verkrijgen van ruimte voor eigen ontwikkeling.

- 1. 32-28 (20-24) 34-30 (14-20)**
- 3. 30-25 (10-14)**

Zwart sluit opzettelijk zijn linkervleugel af. De vraag is nu of wit deze situatie kan handhaven. Zo, na 40-34 of 39-34, kan zwart ontsnappen met (24-30).

- 4. 37-32 (18-23) 41-37 (17-21!)**

Na (12-18) zou wit voordeel hebben kunnen behalen met 39-34, gevolgd door 34-29 (23x34) 40x29.

De laatste zet van zwart heeft het voordeel dat het 39-34 verhindert met de bomzet (21-27) 31x22 gedwongen (24-30) 35x24 (19x39) 28x10 (39x17).

Wit zal vroeg of laat gedwongen worden om de ontsnappingsroute 40-34 (24-29) 33x24 (20x40) (45x34) op te geven, waardoor de

ontwikkeling van schijf 5 mogelijk wordt na (15-20) (20-24) (05-10) (10-15).

De immobilisatie van de linkervleugel in de Poolse opening is veel gevaarlijker :

- 1. 31-27 (17-21) 37-31 (21-26)**
- 3. 41-37**

Wit kan de voorkeur geven aan de ontwikkeling van zijn lange lijn door 32-28 (26x37) 41x32 (zie analysepartij nr. 3).

- 3... (18-23) 33-28 (12-17)**
- 5. 39-33 (17-21)**

In dit geval heeft wit als compensatie voor de blokkering van zijn linkervleugel de controle over het centrum. Zodra zwart veld 18 bezet, kan wit zijn linkervleugel bevrijden met de zet 27-22 (18x27) 31x22, waarmee hij meer ruimte krijgen voor zijn stukken. Dit is een typische strategische benadering in het damspel, waarbij controle over het centrum vaak een belangrijk voordeel is.

Opspelen van schijf 35 (16)

Het opspelen van schijf 35 (16 voor zwart) is de basis van complicaties in de varianten van de moderne openingen.

- 1.32-28 (16-21)**

Zwart nodigt wit uit om zijn rechternleugel ontwikkelen met

31-26. Als wit dit weigert, blijven de voortzettingen relatief neutraal. Als hij echter accepteert, heeft zwart verschillende manieren om zich te ontwikkelen op zijn rechtervleugel.

Fabre variant (een strategische ontsnapping) gaat als volgt:

2.31-26 (11-16) 37-32 (18-23)
4.36-31 (12-18) 41-36 (17-22)

Deze voortzetting leidt tot een gelijkwaardige partij. Zwart krijgt meer ruimte op de rechtervleugel, maar de partij blijft in balans.

Roozenburg variant

2. 31-26 (18-22) 37-32 (11-16)
4. 41-37 (07-11) 37-31 (21-27)
6. 32x21 (16x27)

Zwart bezet zo het belangrijke veld 27 en kan overwegen of hij druk uitoefent op de witte centrale schijf 28 of het centrum bezet met 34-29 (1-7) 46-41 (12-18) 40-34 (19-23) 28x19 (14x23), enz.

De uitgestelde Roozenburg-variant:

2. 31-26 (18-22) 37-32 (11-16)
4. 41-37 (13-18) 37-31 (07-11)

De ruil (21-27) 32x21 (16x27) zou twee schijven verliezen door de combinatie 26-21 (17x37) 28x17 (12x21) 42x24.

Zwart vreest de opsluiting van zijn rechtervleugel niet door 31-27 (22x31) 36x27 vanwege de ontsnapping met (17-22) 28x17 (11x31) 26x37.

6. 34-29 (09-13) 40-34 (19-23)
8.28x19 (14x23)

Wit kan nog steeds niet verder gaan met 31-27 (22x31) 36x27 wegens de verbreking met (23-28) 33x24 (17x37) 42x31 (21x32) 37x27 met voordeel voor zwart.

Var. A. 32x23 (21x32) 38x27 (17-21) 26x17 (11x31) gevolgd door schijfwinst door (20-24).

9. 31-27 (22x31) 26x37

Zwart heeft zijn vrijheid op zijn rechtervleugel heroverd en is sterk geïnstalleerd in het centrum.

OPENINGSVARIANTEN

Gesloten openingen

Een gesloten opening verwijst naar de opening van een partij waarin men direct een specifieke partijstijl kiest. Voorbeelden hiervan zijn: de klassieke partij, de Roozenburg-partij, het Keller-systeem en de opsluitingen.

Het bestuderen van gesloten openingen is bijzonder complex en zou de grenzen van dit werk overschrijden. Toch zal één voorbeeld, rijk aan combinaties, als bewijs dienen.

Raphael opening

Hollandse opening – variant '66'

1. 32-28

De eerste zet 32-28 vormt de openingszet Raphaël, genoemd naar de eerste Meester die deze zet systematisch in toernooien heeft gespeeld.

1...(18-22)

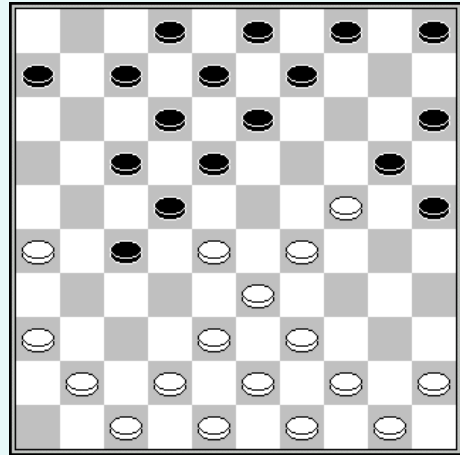
Deze reactie leidt tot de Hollandse opening:

2. 37-32(12-18) 41-37 (07-12) 4. 46-41 (01-07) 5. 34-29

Deze zet leidt tot de "66"-variant, genoemd naar het jaar waarin een belangrijke partij tussen Sijbrands en Wiersma werd gespeeld, een partij die de basis vormde voor de theoretische studies over deze opening.

5...(19-23) 28x19 (14x23) 7. 40x29 (10-14) 35-30 (20-25) 9. 30-24 (14-20) 32-28 (16-21) 11. 31-26 (11-16) 37-32 (21-27) 13. 32x21 (16x27)

De vraag is nu welke de sterkste voortzetting is voor beide partijen, rekening houdend met het volgende netwerk van combinaties.

- a) 41-37? Zorgt voor een damzet door (27-32) 38x27 (22x31) 36x27 (17-22) 28x17 (12x41) 47x36 (18-23) 29x18 (20x47);
- b) 42-37? Schijfwinst door (18-23) 28x19A (27-32) 38x18 (12x34) 39x30 (20x38) 43x32 (13x35).
A: 29x18 (12x32) 37x28 (20x29) 33x24 (22x42) Z +;
- c) 38-32? (27x38) 43x32 schijfwinst door (17-21) 26x17 (12x21) 28x26 (18-23) 29x18 (20x27);
- d) In de tweede partij van de match Sijbrands - Andreiko in 1972, die ging om de wereldtitel, liet Andreiko (met wit) zich verleiden door een combinatievariant. Helaas! een slechte zet:
14. 45-40 (05-10) 39-34 (10-14)
16. 43-39 (14-19) 41-37 (19x30)
18. 38-32 (27x38) 26-21 (17x26)
20. 28x17 (12x21) 29-24 (30x19)
22. 36-31 (38x29) 34x01 (09-14!)

Dit antwoord laat toe de dam te vangen met schijfwinst wat wit ook zet.

Wit kan ook vervolgen met een combinatie die slechts gelijkheid oplevert :

- 14. 45-40 (05-10) 39-34 (10-14)
- 16. 40-35 (14-19) 38-32 (19x39)
- 18. 43x34 (27x38) 26-21 (17x26)
- 20. 28x17 (12x21) 29-24 (20x40)
- 22. 50-45 (38x29) 45x01 (21-27)
- 24. 41-37 (08-12) 01x31 (13-18)
- 26. 31x13 (09x18) =

Om dit te beëindigen, een combinatie in het voordeel van zwart :

- 14. 45-40 (05-10) 50-45 (09-14)
- 16. 38-32 (27x38) 43x32 (04-09)
- 14. 45-40 (05-10) 50-45 (09-14)
- 16. 38-32 (27x38) 43x32 (04-09)

De dam is duur maar wordt niet afgenomen.

Open openingen

Chefneux variant

- 1. 32-28 (18-23) 33-29 (23x32)
- 3. 37x28

Zwart kan niet verder met (12-18) wegens twee schijven winst door 28-23 (19x28) 29-24 (20x29) 34x21 (16x27) 31x33.
Alle andere zetten zijn speelbaar.

Jansen opening

1. 32-28 (17-22) 28x17 (12x21)

Deze twee eerste zetten kenmerken de Jansen-opening; de reeks zetten die door zwart wordt gespeeld, kan vrijwel op alle ontwikkelingen van wit worden toegepast:

- 3. 37-32 (07-12) 41-37 (11-17)
- 5. 33-28 (06-11) 39-33 (19-23)
- 7. 28x19 (14x23)

Zwart bezet het centrum en is klaar om veld 27 te bezetten door de ruil (21-27) enz.

Een gelijkaardig idee kan zich presenteren in de volgende opening :

- 1. 32-28 (16-21) 31-26 (11-16)
- 3. 37-32 (07-11) 41-37 (19-23)
- 5. 28x19 (14x23) 46-41 (21-27)
- 7. 32x21 (16x27)

Franse opening

- 1. 34-30 (20-25) 32-28 (25x34)
- 3. 39x30 (16-21) 44-39!

Op 31-26 is de opstoot (21-27) gevaarlijk voor wit. Deze dient in eerste plaats de dreiging van schijfwinst (27-32) 38x27 (19-24) 30x19 (14x21) te pareren.
Na 30-25 (11-16) wordt wit nog steeds bedreigd door (27-31) 36x27 (17-21) 26x17 (12x23)

4... (21-26) 37-32 (26x37) 42x31
enz.

Wit heeft zes tempi ontwikkelingsvoorsprong en een centraal spel. Zwart heeft al zijn ruilformaties naar het centrum gericht. De stand is evenwaardig.

COMBINATIE THEMA

De directe slag

Dit type combinatie is alom tegenwoordig in de opening van een partij.

Ziehier enkele voorbeelden :

Opening 1

1. 32-28 (18-23) 37-32?

Deze reactie levert twee schijven winst op door
...(23-29) 33x24 (20x29)
34x23 (17-22) 28x17 (19x26)

Opening 2

1. 33-28 (18-22) 39-33?

Dit antwoord levert een analoge maar symmetrische zet door :
...(22-27) 32x21 (16x27)
31x22 (19-23) 28x19 (17x30)
35x24 (20x29).

Opening 3

1. 33-28 (18-23) 31-27 (20-24)
3. 37-31?

Zwart wint twee schijven door
... (23-29) 34x23 (17-22)
27x18 (13x33) 38x20 (19x26).

Opening 4

Barteling opening (klaverblad variant)

1. 33-28 (17-22) 39-33 (21-26)
3. 44-39 (11-17) 31-27 (18-23)

Deze reactie verhindert wit zijn linkervleugel te ontwikkelen door 37-31 (26x37) 42x31 wegens (23-29) 34x23 (17-22) 27x18 (13x22) 28x17 (19x26) en zwart wint twee schijven.

5. 49-44 (17-21)

Zwart kiest voor de klaverblad opstelling me 16-21-26.

6. 37-31 (26x37) 42x31 (21-26)

8. 47-42 (26x37) 42x31 (12-17)

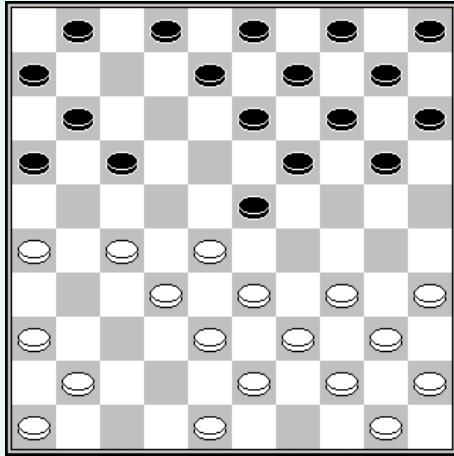
Deze laatste zet beperkt de bewegingen van wit op zijn linkervleugel:

a) 48-42? (23-29!) 33x24 (20x29)
34x23 (16-21) 27x16 (17-22)
28x17 (19x48) dam.

b) 27-22? (19-24) 28x30 (17x26)
Z+1.

c) 41-37? laat zwart toe de witte linkervleugel op te sluiten met (17-21) gevolgd door (21-26), profiterend van het feit dat 31-26 verhinderd is door (07-11) 26x17 (11x42).

10. 31-26 (07-11) diagram

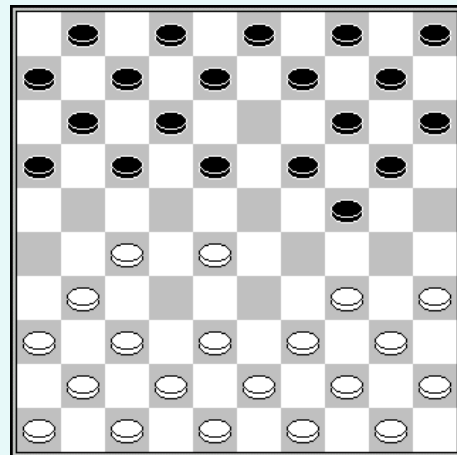

Wits zetten zijn nog steeds beperkt.

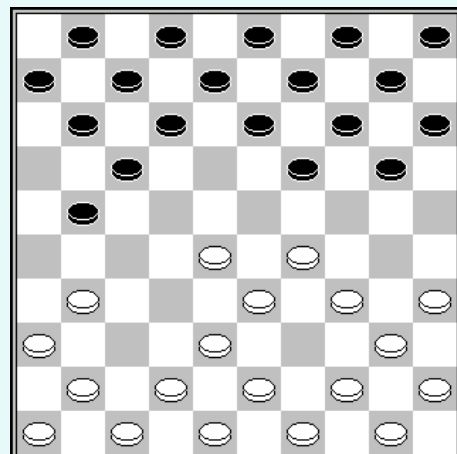
- a. 48-42? (23-29) 33x24 (20x29)
 34x23 (17-22) 27x18 (13x33)
 39x28 (16-21!) 26x17 (11x33)
 38x29 (19x39) 44x33 en zwart
 wint twee schijven.
- b. 36-31 (23-29) 33x24A (20x29)
 34x23 (17-21) 26x17 (11x42)
 48x37 (19x28) 32x23 numeriek
 gelijk, maar schijf 23 staat
 gevaarlijk.
- A. 34x23? (17-21!) 26x17
 (11x22) 27x18 (13x22) 28x17
 (19x26) en zwart wint twee
 schijven

OEFENING

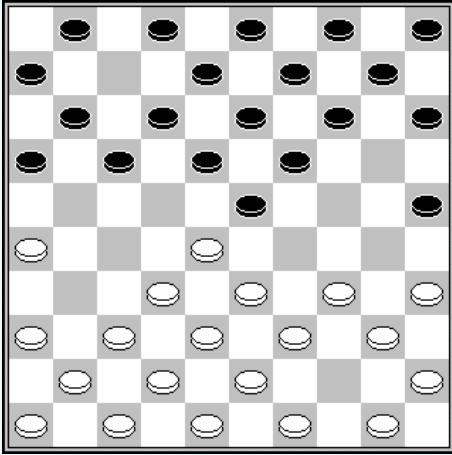
1. 33-28 (19-24) 32-27 (13-19)?

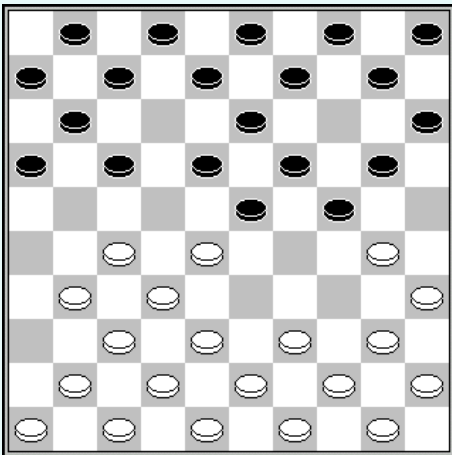
2. 32-28 (18-23) 33-29 (23x32)
 37x28 (16-21) 39-33 ?

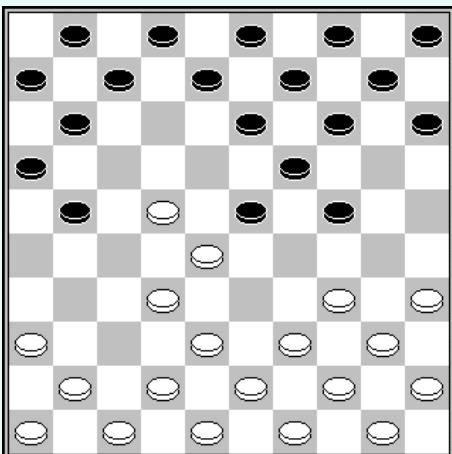
3. 33-28 (18-23) 39-33 (12-18)
44-39 (07-12) 31-26 (20-25)?

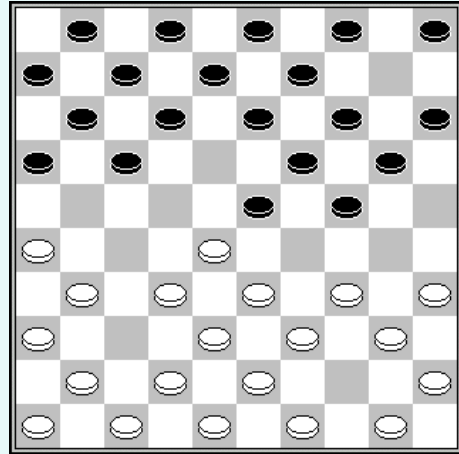
4. 31-27 18-23 33-28 20-24
36-31 14-20 34-30 12-18 ?

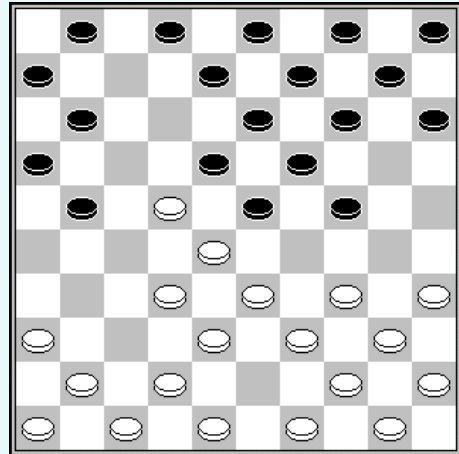
5. 31-27 18-23 33-28 20-24
36-31 14-20 34-30 12-18 ?

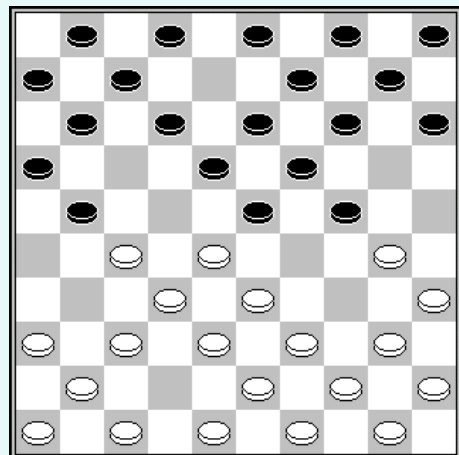
6. 33-28 18-23 39-33 20-24
44-39 14-20 31-26 10-14 37-31

7. 32-28 (18-23) 38-32 (12-18)
31-27 (07-12) 43-38 (20-24)
37-31 (17-21) 27-22 (18x27)
31x22 (12-18)?

8. 32-28 (18-23) 38-32 (12-18)
31-27 (20-24) 34-30 (08-12)
42-38 (17-21)?

OPLOSSINGEN

1: 35-30 (24x35) 28-22 (17x28) 27-21 (16x27) 31x24 (20x29) 34x32 Z+

2: (21-27) 31x22 (19-23) 29x18 (12x32) 38x27 (17x30) 35x24 (20x29) Z+

3: 28-22 (17x28) 33x22 (18x27) 32x21 (16x27) 34-30 (25x34) 40x16 Z+

4: 27-21 (16x36) 37-31 (36x27) 32x12 (08x17) (op (23x32) volgt 12x25)
30-25 (23x32) 25x21 Z+

5: 22-17 (11x33) 38x18 (13x22) 34-29 (24x33) 39x26 Z+

6: (23-29) 34x23 (17-21) 26x17 (11x22) 28x17 (19x26) Z+

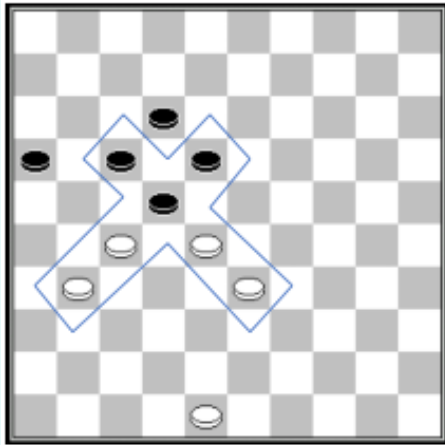
7: 22-17 (21x12) gedwongen 28-22 (18x27) 32x21 (16x27) 33-29
(24x33) 38x16 +

8: 27-22 (18x27) 33-29 (24x31) 30-24 (27x38) 43x32 (19x30)
28x37, enz. Z+ omdat schijf 30 niet te verdedigen is.

Opsluiting van het rechter centrum

Presentatie

Het volgende diagram toont de opsluiting keten van het rechter centrum in zijn skeletvorm. Vier witte schijven 27, 28, 31 en 33, zijn *nodig om de drie zwarte schijven 17, 18 en 22 te blokkeren, wat zonder de achtergebleven schijven 12 en 16 nauwelijks voordelig zou zijn.

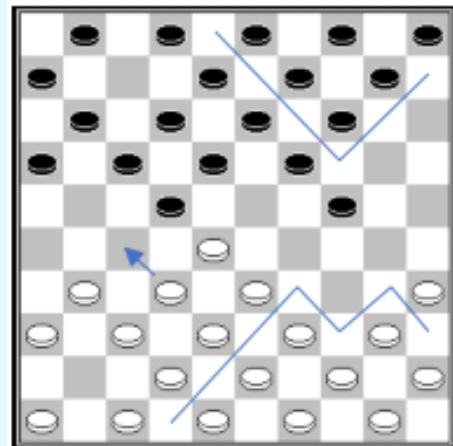
In dit soort posities heeft wit alleen de mogelijkheid om de keten te verbreken met **31-26**. Deze vorm van keten heeft het voordeel dat het zich al vanaf het begin van de partij aandient:

1. **32-28 (18-22) 37-32 (12-18)**
3. **41-37 (07-12) 34-29 (20-24)**
5. **29x20 (15x24)**

De laatste zet van zwart maakt het wit mogelijk om door 32-27 een kettingstelling in te nemen zonder dat er onmiddellijke verbreking mogelijk is. We zien dan dat

slechts 6 zwarte schijven (3, 4, 5, 9, 10 en 14) speelbaar blijven tegenover 9 witte schijven, aangezien de ruil (24-30) 35x24 (19x30) twee schijven verliest via 28-23 (18x29) 27x07 (01x12) 33x35.

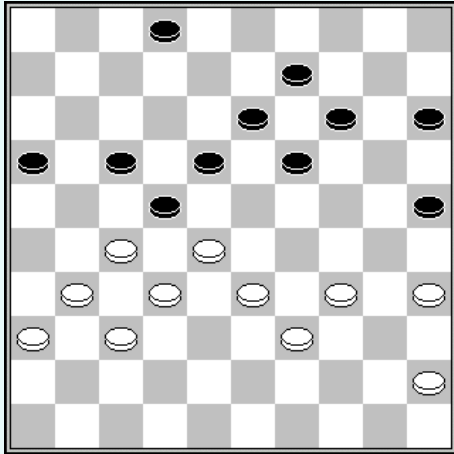
Het is belangrijk op te merken dat het ketenen van het rechtercentrum op de derde of vierde zet geen nadelige gevolgen zou hebben voor zwart vanwege de ontsnapping (19-23) 28x19 (14x23).

Het ketenen van schijf 22 is niet altijd voordelig. Dit hangt af van het aantal schijven dat in de opsluiting zit in verhouding tot het aantal schijven dat de ketting vormt, en van de mogelijkheden aan de andere kant van het bord.

Zo, in het volgende diagram, bevinden zich vier zwarte schijven

in de ketting geblokkeerd door zeven witte schijven, en aan de andere kant zijn de mogelijkheden voor wit minimaal. Het voordeel ligt dan ook duidelijk bij zwart.

AANVALLEND SPEELPLAN

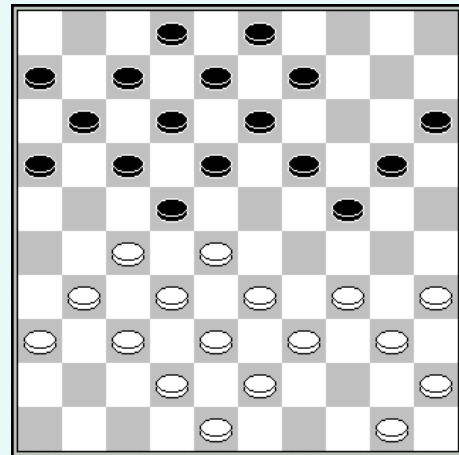
Het positie spel in dit soort ketting stelling is in principe vrij eenvoudig, omdat slechts weinig schijven een actieve rol spelen. In feite zijn er twee mogelijke strategieën:

- De eerste strategie bestaat uit het uitputten van de nuttige zetten van de tegenstander aan de vleugel die niet in de ketting zit.
- De tweede strategie is gebaseerd op het combineren van zwaktes van de tegenstander aan de kant die wel in de keten zit.

Eerste strategie: uitputten van nuttige zetten

In deze positie is het belangrijk op te merken dat zwart (09-14) kan spelen wegens 28-23, waardoor

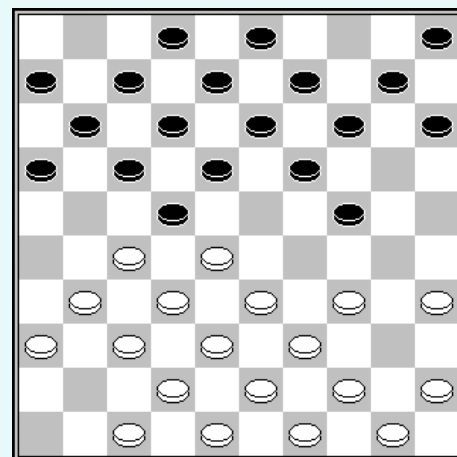
alleen de schijven 15 en 20 nog speelbaar blijven.

Alzo is de winst voor wit relatief voor de hand liggend :

1. 50-44 (20-25) 34-30! (25x34)
3. 40x20 (15x24) 45-40!

En zwart staat geblokkeerd.

Het bezetten van veld 25 door wit is vaak een radicale zet om de zetten van zwart aan hun linker-vleugel uit te putten.

Bijvoorbeeld, na

1. 34-30 (14-20) 30-25 (10-14)
3. 45-40 (24-29)

Wachten met (05-10) 47-41 verandert niets.

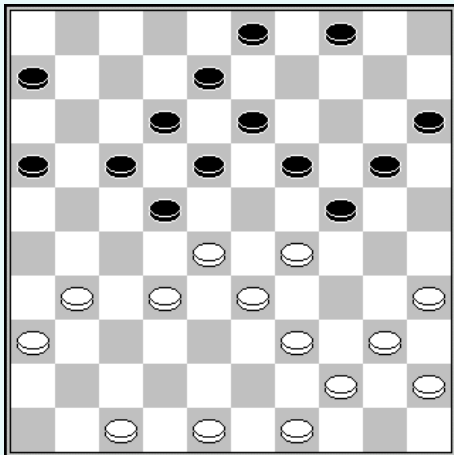
4. 33x24 (20x29)

Op (22x33) 39x28 (20x29) 28-22
Z+

5. 28-23! (19x28) 32x34

En wit heeft een schijf meer.

Tweede plan :
combineren op de opgesloten
vleugel

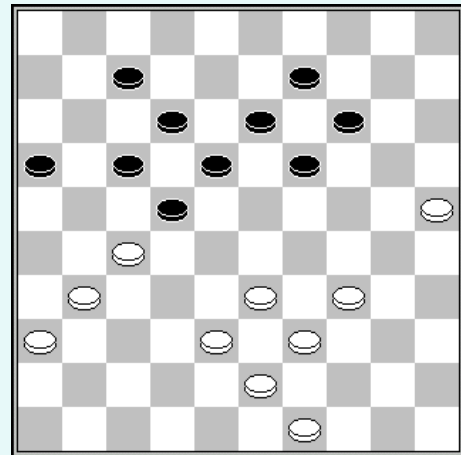
In deze stand is wit aan zet : door 32-27 nemen ze een kettingstelling in en dreigen met 29-23 (18x38) 27x07 zwart dwingend 06-11 te spelen. Maar met 47-42 dreigt nu beslissend 27-21 (17x37) 28x06. Zwart dient een schijf te offeren.

HOE OPSLUITEN

In de positie van het volgende diagram, kan wit zijn opstelling van de halve hekstelling 36, 31 en 27 omzetten in een kettingstelling van het rechtercentrum:

1. 38-32 (19-23)

Op (17-21) wint wit een schijf met 31-26 (22x31) 26x08 (13x02) 36x27.

2. 34-29! (23x34) 39x30 (13-19)

4. 32-28 enz.

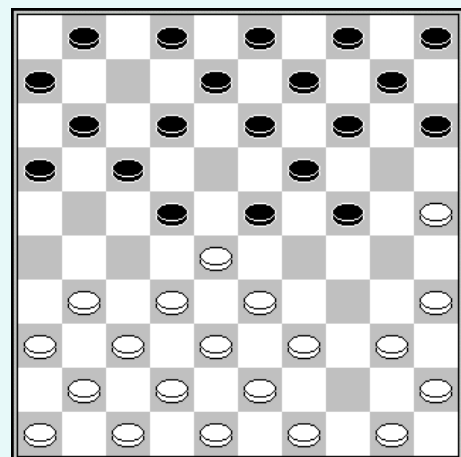
In de opening :

1. 33-28 (18-23) 39-33 (12-18)

3, 44-39 (20-24) 34-30 (7-12)

5. 30-25 (18-22)?

De laatste zet van zwart is fout. Een manoeuver van wit laat hem toe zich niet enkel te bevrijden van de centrale greep op schijf 28 maar tevens een voordelige keten op schijf 22 te plaatsen.

Dit manoeuver draagt de naam van zijn uitvinder : A. Verse, internationaal meester, drie maal Frans kampioen.

6. 39-34!!

Wit dreigt met schijfwinst door 25-20 (14x25) 34-30! (25x34) 40x27, en indien

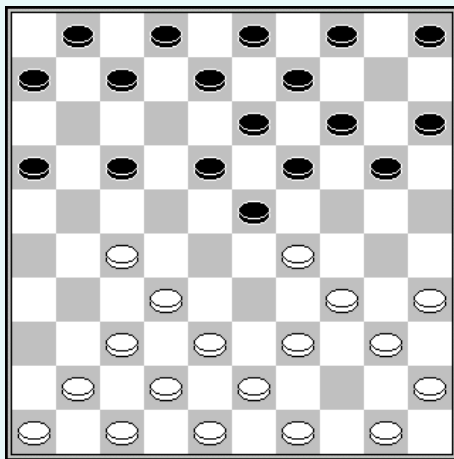
- a. (24-29) 33x24 (19x39) 43x34! (22x33) 38x07 wint wit een schijf
- b. (24-30) 35x24 (19x39) 33x44 (22x33) 38x07 W+

6. ... (12-18) 34-29! (23x34)

8. 40x20 (15x24) 32-27!

Een ander belangrijk voorbeeld kan al voorkomen in de opening van de partij :

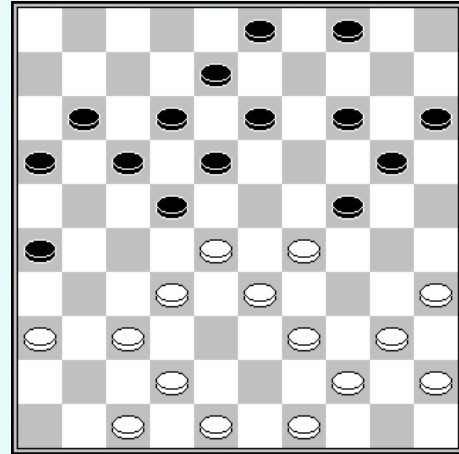
1. 33-29 (19-23) 39-33 (14-19)
3. 44-39 (10-14) 33-28 (17-22)
5. 28x17 (11x22) 31-27 (22x31)
7. 36x27 (12-17)

Zwart wil wachten tot wit zijn rechtervleugel ontwikkelt met 39-34 om schijf 29 te ketenen door (19-24)

In het onderstaande diagram ketent wit het rechtercentrum van de tegenstander door :

1.37-32 (26x37) 42x31 (14-19)

De poging om dit te verhinderen door (22-27) verliest door 32x21 (17x37) 47-41! (37x46) 49-43 (46x34) 39x10 met doorbraak naar dam.

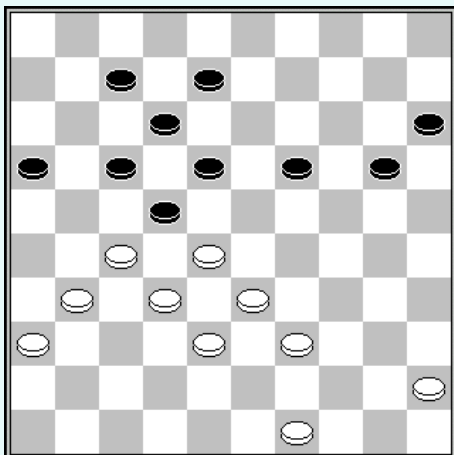
3. 32-27!

SPEL IN VERDEDIGING

Positioneel gezien is de opsluiting van het rechtercentrum vaak gevaarlijk. De verdediging is voornamelijk gebaseerd op verbreking en combinaties. Er bestaan echter twee tegenspelplannen:

- druk uitoefenen op schijf 33 door de formatie 15, 20 en 24 aan te nemen;
- de nuttige zetten op de vijandelijke rechtervleugel uitputten.

Eerste plan :
Druk op schijf 33

In deze stand is zwart aan zet, en deze vervolgde met :

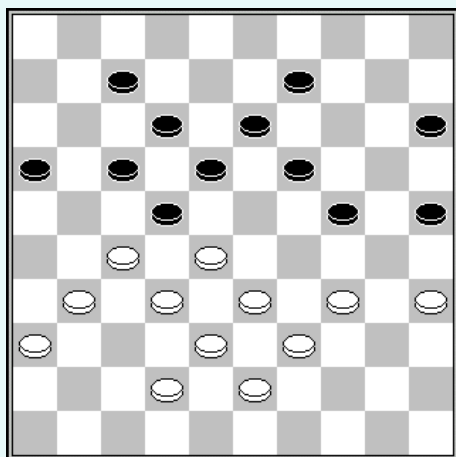
1.... (19-24)!

Zwart dreigt nu met (24-29) 33x24 (22x42) of (22x44).

Op 39-34 komt zwart tot hetzelfde resultaat door eerst schijf 16 te offeren en vervolgens (24-29), enz.

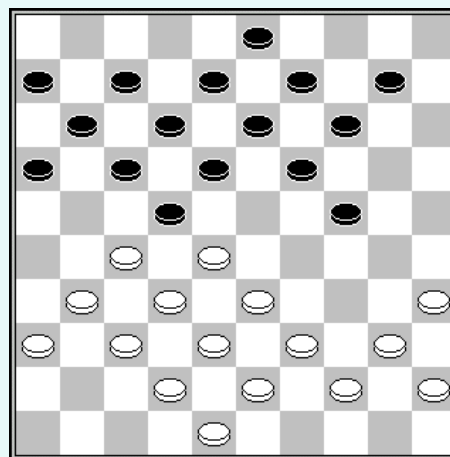
Wit is dus gedwongen de opsluiting te verbreken door 31-26 (22x31) 26x37

Tweede plan
Controle over de rechtervleugel

In deze stand is wit aan zet. Hij wordt bedreigd door (25-30) 34x25 (24-29) 33x24 (22x44) en zijn zetten op de rechtervleugel zijn beperkt :

- a. 34-30 (25x34) 39x30 verliest een schijf door een kaatsingszet (24-29) 33x24 (22x33) 38x29 (18-22) 27x18 (12x25)
- b. 34-29 (25-30) 29x20 (15x24) en wit moet terugplooiën door 31-26 (22x31) 26x37 om combinaties naar veld 44 te vermijden.

In deze positie, zijn de twee speelbare zetten op de rechtervleugel van wit verhinderd door combinaties :

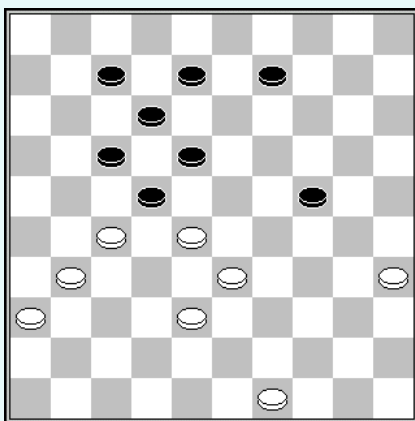
- a. 40-34 levert een damzet op door (19-23) 28x30 (22-28) 33x22 (17x28) 32x23 (18x49);
- b. 39-34 levert ook een damzet op door (17-21) 28x26 (24-29) ad lib (19x50)

Langs de andere kant de
 verbreking door 31-26 (22x31)
 36x27 verliest een schijf na

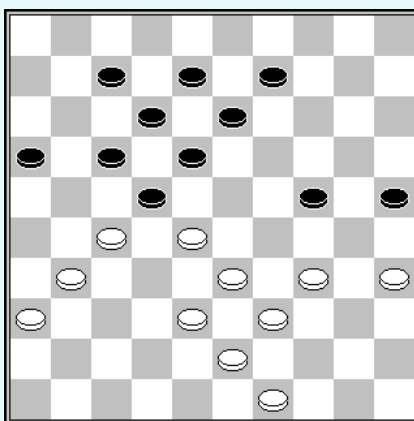
(17-22) 28x17 (11x31) 26-21
 (16x27) 37x26 (19-23)! 32x21
 (23-28) 33x22 (18x16).

OEFENING

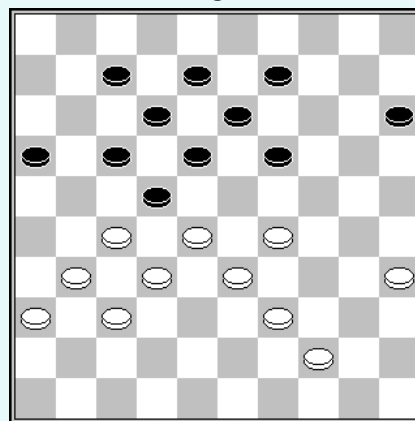
1

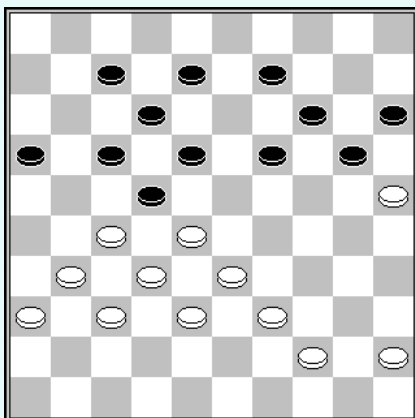
2

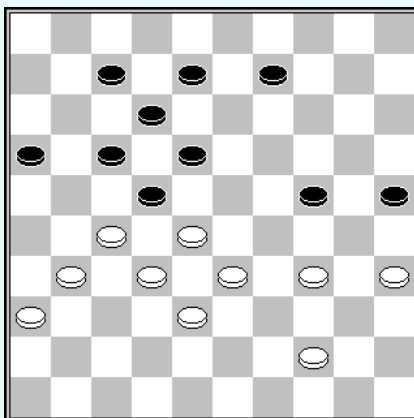
3

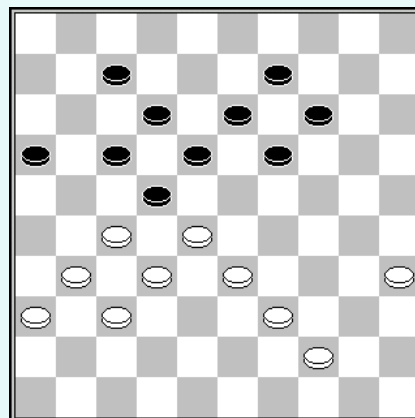
4

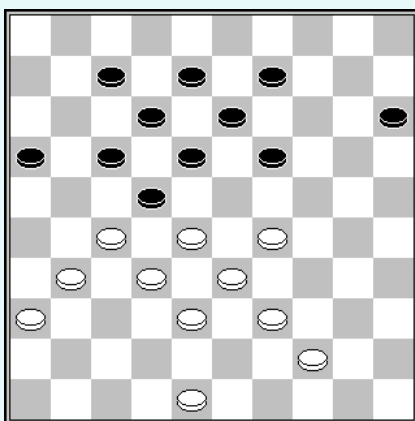
5

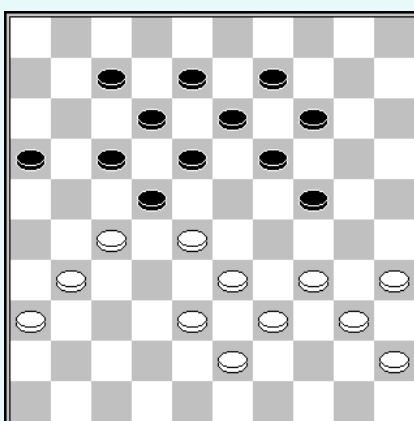
6

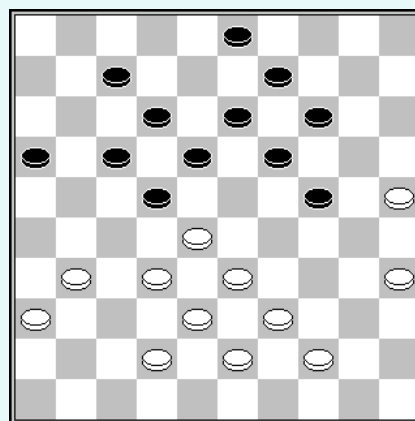
7

8

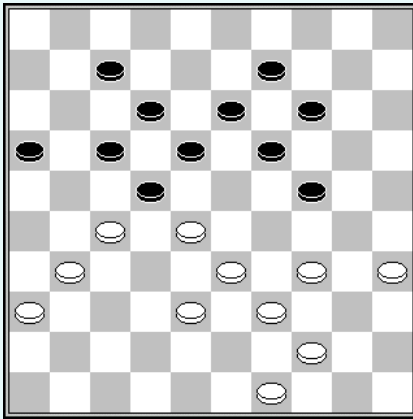

9

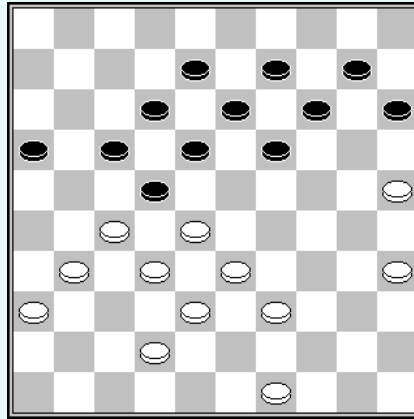
Mag 32-27 ?

10

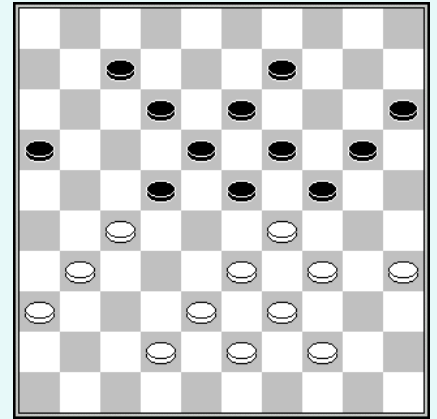
Damzet wit

11

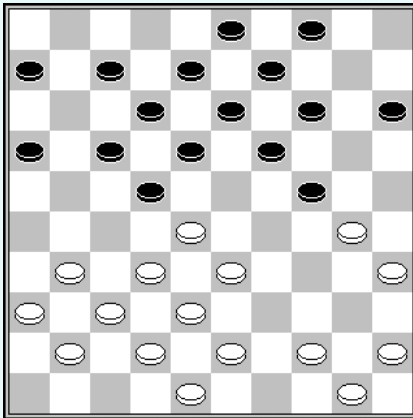
Hoe (19-23) verhinderen

12

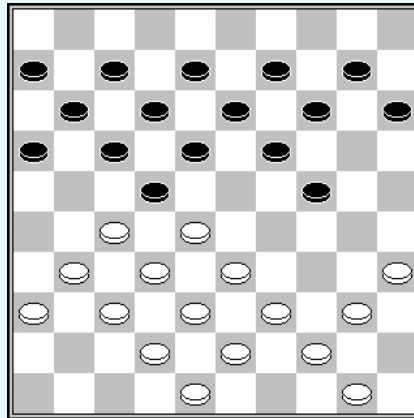
Damzet wit

13

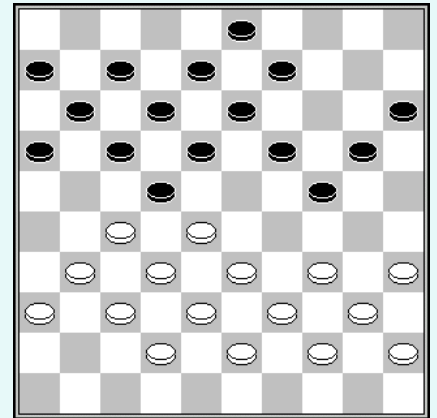
Wit ketent

14

(14-20)? (15-20)?

15

Mag 34-29 ?

Oplossingen

- 1: 28-23 (18x29) 27x18 (12x23) 38-32 (29x27) 31x04.
2: 34-30 (25x34) 39x19 (13x24) vervolg zie 1
3: 29-23 (18x38) 27x18 (13x33) 39x28 (38x27) 31x04.
4: 28-23 (19x28) 32x23 (18x29) 33x24 (20x29) 27x18 (12x23) 38-33 (29x38) 37-32 (38x27) 31x04.
5: 34-30 (25x34) 28-23 (18x29) 27x18 (12x23) 44-39 (34x43) 38x49 (29x27) 01x04.
6: 33-29 (22x24) 27-22 (18x38) 37-32 (38x27) 31x02.
7: 29-23 (18x29) 33x24 (22x42) 48x37 (19x30) 27-22 (18x38) 37-32 (38x27) 31x02.
8: 28-23 (18x29) 34x23 (19x28) 27x18 (13x22) 31-27 (22x31) 33x04.
9: 32-27? (14-20)! 25x23 (18x29) 27x18 (12x32) 38x27 (29x40) 35x44 Z+
10: 27-21 (17x37) 28x08 (13x02) 38-32 (37x28) 33x04 dam
11: 49-44! (19-23) 28x19 (14x23) 25-20 (15x24) 33-28 (22x33) 39x30 Z+
12: 34-30 (23x25) 33-29 (24x33) 39x08 (13x02) 27-21 (16x27) 31x04 dam
13: 50-25 en zwart kan niet verhinderen dat wit op de volgende zet door (18-23) wegens 33-29! (23x34) 44-40 (22x33) 38x20 (15x24) 40x20.
Op direct 32-27 op de eerste zet wint zwart een schijf door de kaatsingszet (24-29) gevolgd door (18-22) met eindslag (12x25).
14: a) op (14-20) 35-30 (24x35) 33-29 (22x24) 27-22 (18x27) 31x22 (17x28) 32x03 dam;
b) op (15-20) 35-30 (24x35) 28-23 (19x28) 32x23 (18x29) 33x04 dam.
15: 34-29? (20-25)! 29x20 (15x24)! En indien :
a) 40-34 (19-23) 28x30 (22-28) 32x23 (18x49) dam;
b) 39-34 (24-30) 35x24 (19x50) dam;
c) 31-26 (22x31) 36x27 (17-22) 28x17 (11x31) 26-21 (16x27) 37x26 (19-23) 32x21 (23-28) 33x22 (18x16) Z+

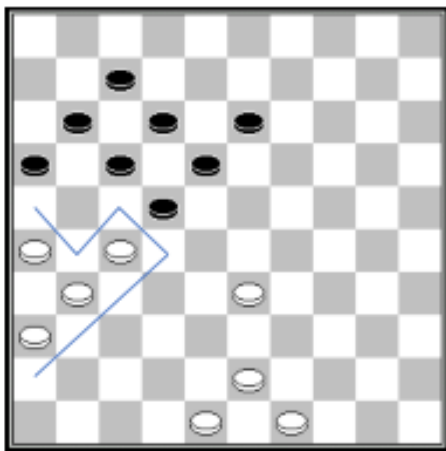
DE HEKSTELLING FORMATIE

PRESENTATIE

Men noemt de formatie van de hekstelling de pionstructuur 26, 27, 31 en 36 voor wit (15, 20, 24 en 25 voor zwart).

Deze formatie heeft positionele waarde wanneer zwart de vakken 16, 18 en 22 bezet.

Het doel is deze formatie te gebruiken om de vijandelijke rechtervleugel te immobiliseren. Het diagram hieronder toont goed de strategische waarde van een dergelijke positie.

De twee enige mogelijke zetten (22-28) en (13-19) worden bestraft door eenvoudige combinaties:

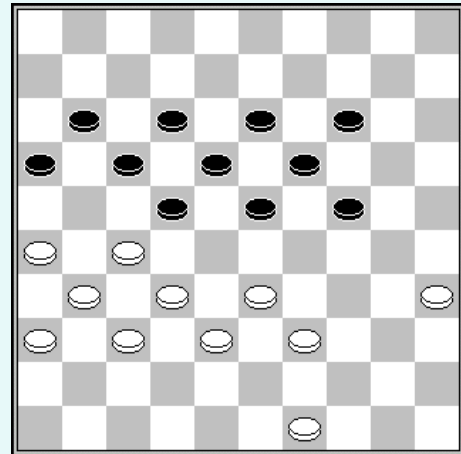
a) (22-28) 33x22 (17x28) 27-21 (16x27) 31x33;

b) (13-19) 27-21 (16x27) 33-28 (22x33) 31x24.

Dit resulteert in een volledige immobilisatie van zwart.

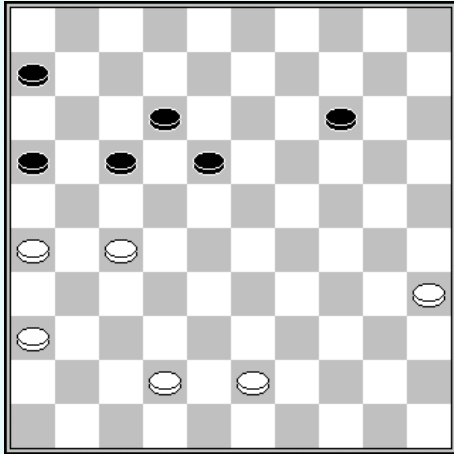
Hun beste verdediging is om de schijf 16 op te offeren en door te gaan met de centrale opmars (22-28) 33x22 (17x28).

In de positie van het volgende diagram heeft de formatie van de hekstelling absoluut geen positionele waarde om de volgende redenen:

- Het blokkeren van de zwarte schijven op hun rechtervleugel vraagt te veel witte schijven.
- Zwart bezet het centrum op een duurzame manier
- Zwart beschikt over grote bewegingsvrijheid op zijn linkervleugel

De stand in het volgende diagram toont een uitzonderlijke situatie. Ondanks de afwezigheid van een zwarte schijf op 22 biedt de vorming van de hekstelling een positioneel voordeel :

1.42-37! (18-23) 37-31! (14-19)

Het enige alternatief is (14-20), daar alle andere zetten onmiddellijk een schijf verliezen :

- a. (12-18) 27-21 (16x27) 31x13
- b. (23-28) 27-21 (16x27) 31x33
- c. (23-29) 27-22 (17x28) 26-21 (16x27) 31x24

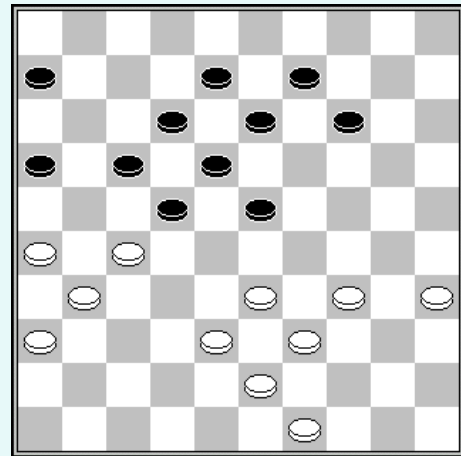
3.35-30!

En zwart kan praktisch opgeven.

SPEELPLAN

De hekstelling, zijnde een statische formatie, maakt het mogelijk de vijandelijke rechtervleugel te immobiliseren. Het positionele spel zelf vindt plaats op de andere vleugel. Het ideale doel is dan ook om een speelplan op te stellen dat tegelijkertijd de verbrekingen voorkomt, het centrum controleert en nuttige zetten op de rechtervleugel mogelijk maakt. Het controleren van het centrum betekent voor wit het vijandelijke kamp niet in staat stellen om

duurzaam vak 23 te bezetten of in vak 28 te infiltreren.

In deze stand dreigt zwart met (23-28) gevolgd door (28-32).

1.34-29! (23x34) 39x30 (14-19)

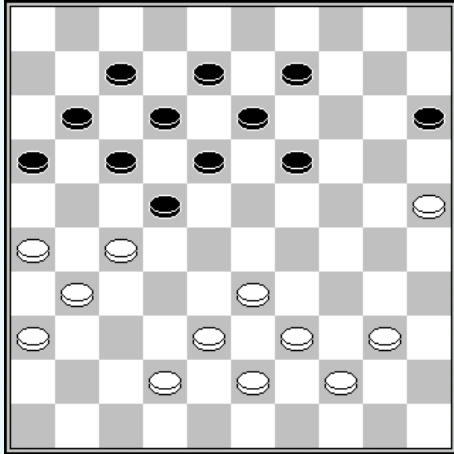
Op (13-19) maakt wit dam door 33-28 (22x42) 43-38 (42x33) 27-21 16x27) 31x02.

Op (14-20) volgt 30-24 (20x29) 33x24, zwart achterlatend met een hopeloze stand.

**3.30-24! (19x30) 35x24 (09-14)
5.43-39**

En zwart heeft geen speelbare zet meer.

In het volgende diagram is wit aan zet. Zwart dreigt met (19-23) gevolgd door (23-28). Om deze opmars te verhinderen, laat wit niet toe veld 23 te bezetten door een reeks combinaties.

1.40-34! (09-14)

Op (19-23) maakt wit dam door
 25-20 (15x24) 34-29 (23x34)
 39x19 (13x24) 27-21 (16x27)
 33-28 (22x33) 31x04.

Op (19-24) volgt 34-29 en zwart
 heeft geen goed vervolg.

2.33-29 (15-20)

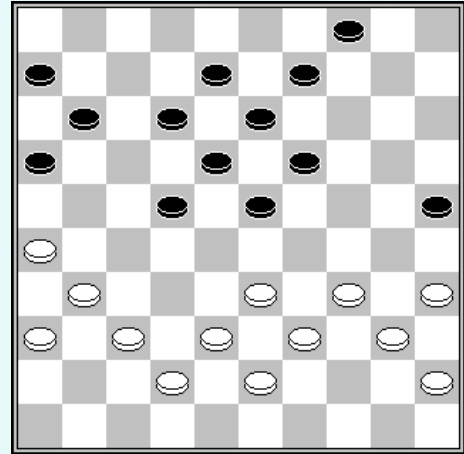
(19-23) is op dit moment
 verhindert door de combinatie
 25-20 (15x33) 39x10

3.34-30 (19-23) 30-24 enz.

Gemakkelijke winst voor wit

HOE HEKSTELLING IN TE NEMEN

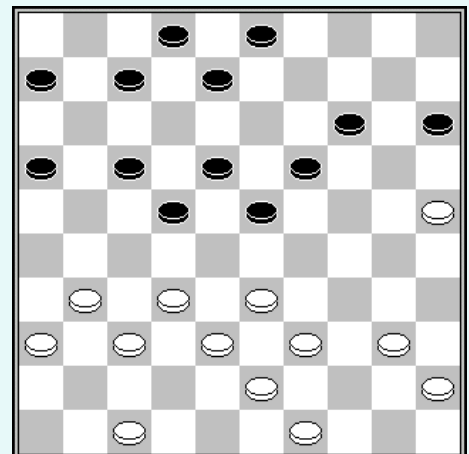
In de positie van het volgende
 diagram, met wit aan zet, is de
 meest logische voortgang om de
 hekstelling in te nemen
 37-32 gevolgd door 32-28 (23x32)
 38x27. De vraag is of zwart dit kan
 verhinderen:

a) Na 37-32 kan zwart niet ruilen
 met (22-27) 31x22 (18x27)
 32x21 (16x27) vanwege de
 winst van drie schijven met 34-
 30 (25x34) 40x16;

b) Zwart lijkt een oplossing te
 hebben door onmiddellijk na 37-
 32 (09-14) te spelen. Deze zet
 voorkomt dan
 32-28 (23x32) 38x27 door een
 damzet (25-30) 35x24 (19x30)
 34x25 (14-20) 25x14 (13-19)
 14x23 (18x49).

Na (09-14) heeft wit een
 andere radicale manoeuvre:
 31-27! (22x31) 36x27, en
 zwart heeft geen manier om
 de dreiging 27-22 (18x27)
 32x21 (16x27) 34-30
 (25x34) 40x20 te pareren.

Het ontbreken van formaties om te ruilen bij zwart laat wit toe om een hekstelling te forceren door :

**1.31-26 (07-12) 37-31 (08-13)
3.32-28! (23x32) 38x27 enz...**

In het begin van de partij :

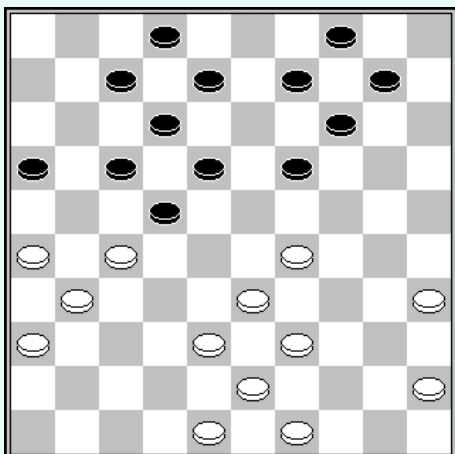
**1. 34-29 (19-23) 40-34 (14-19)
3. 45-40 (10-14) 50-45 (05-10)
5. 31-26 (20-25) 37-31 (14-20)
7. 41-37 (10-14) 46-41 (04-10)**

Op 31-27 komt er de opsluiting van het rechter centrum door (19-24)

**9....(23x32) 37x28 (19-23)
11. 28x19 (13x24)**

Zwart komt zodoende in een hekstelling terecht met 2 schijven (10 en 14) op de lange lijn. Deze twee schijven kunnen niet gemobiliseerd worden op de rechtervleugel. De ervaring leert dat het positionele evenwicht min of meer gerespecteerd wordt.

VERDEDIGEND SPELPLAN De verbrekingen

In deze stand is wit aan zet. Het feit dat er een witte schijf op 29 staat bevordert de mogelijkheid tot verbreking. Zwart dreigt zich te bevrijden door

- a. (17-21) 26x28 (18-23)
29x18 (12x21)
- b. (18-23) enz.

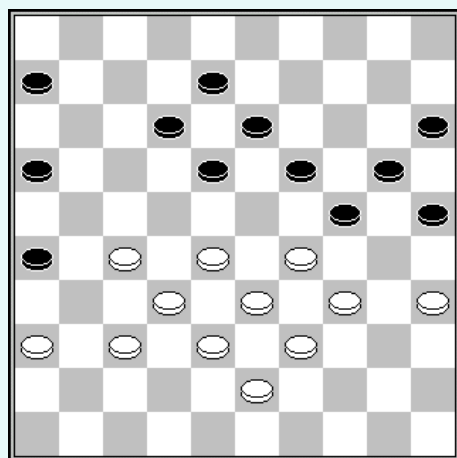
1.29-24 (19x30) 35x27 (09-13)

De aanwezigheid van een schijf op 24 laat nu een andere soort van bevrijding toe :

**3.45-40 (13-19)! 24x13 (18x09)
5.27x18 (12x23)**

Zwart verlicht zijn stand door opnieuw te centreren.

Invasie op veld 23

In deze stand is wit aan zet. Deze forceert winst door :

1.28-23 (19x28) 39x23

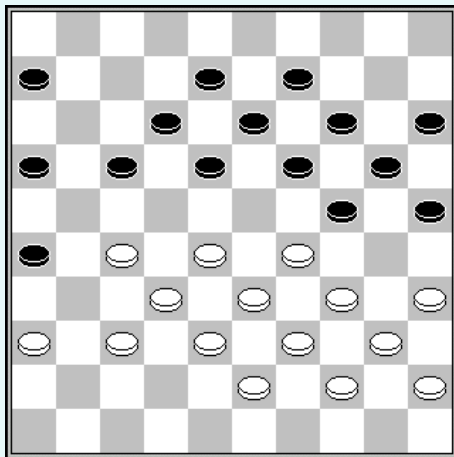
Dreigt nu 23-19 met schijfwinst.

**2... (13-19) 23x14 20x09
4.29x20 (25x14)**

De bezetting van veld 23 lijkt een eenvoudige afruil te hebben veroorzaakt, maar wit heeft een voordelige voortzetting met:

5.37-31 (26x37) 38-32 (37x28)
7.33x04 dam

De bezetting van 21 en 28

Wit is krachtig gepositioneerd in het centrum en heeft een grote vrijheid van beweging aan zijn linkervleugel. Hij heeft geen enkel belang bij volgende afwikkeling :
 27-22 (18x27) 32x21 (16x27)
 37-31 (26x37) 28-23
 (19x28) 33x42.

Om hun speelruimte te vergroten en zo de bewegingen van zwart aan zijn rechtervleugel te beperken, moeten wit het volgende spelen:

1.27-21! (16x27) 32x21 (18-22)

Op (06-11) valt wit aan met 21-16, en op (24-30) 35x24 (19x30) wint wit een schijf door 29-23 (18x29) 33x35

3.36-31 (24-30)

Zwart heeft niets anders dat speelbaar is :

- a. (06-11)? 37-32 (26x37) 32x41 (17x26) 28x06 met doorbraak naar dam.
- b. (13-18)? 35-30 (24x35) 29-23 (18x29) 33x02 dam

4.35x24 (19x30) 28-23 (13-18)

6.29-24 (30x28) 31-27 (22x42)

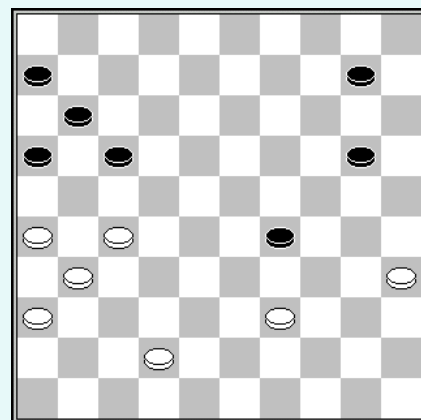
8.33x04 (42x33) 39x28 W+

Oefening

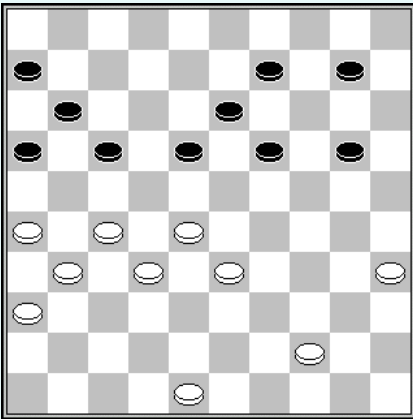
Thema van de combinaties :
 coup Napoleon – de slag 31x04

In elk diagram : wit speelt en maakt dam.

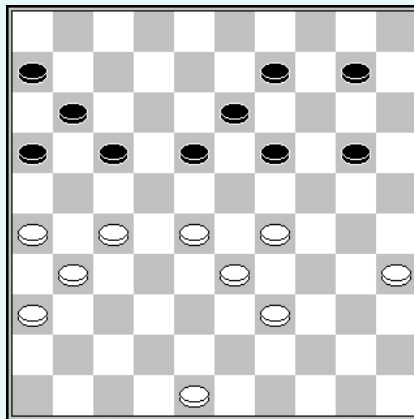
1

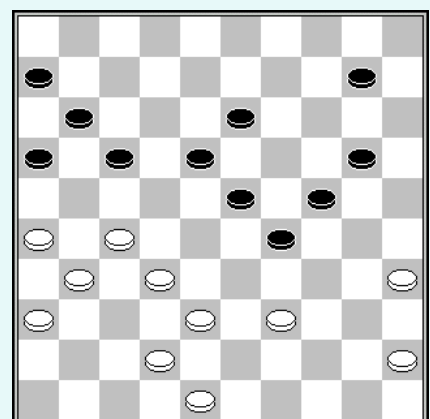
2

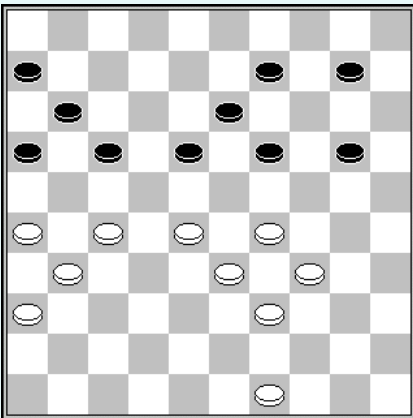
3

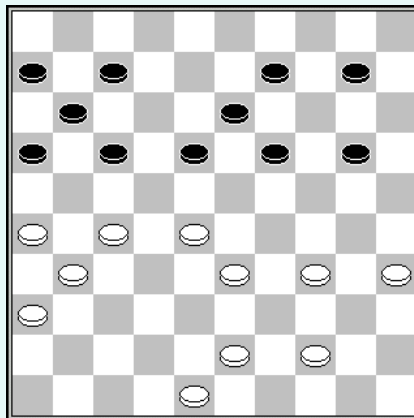
4

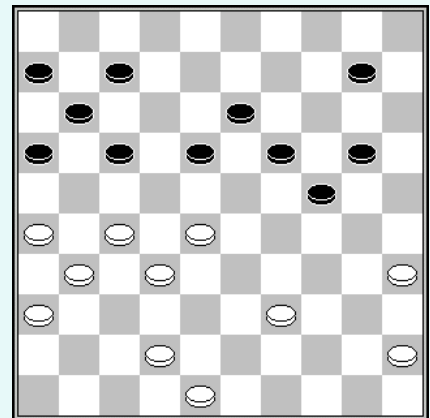
5

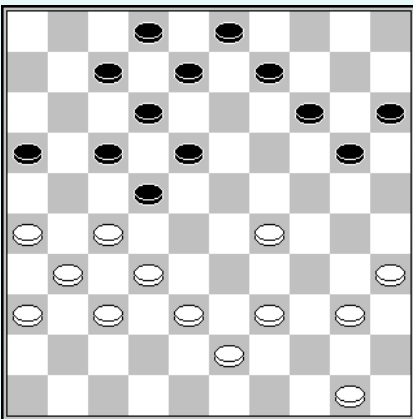
6

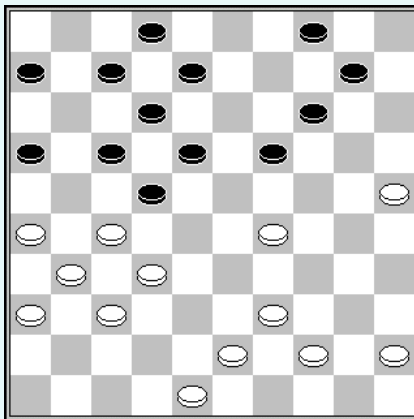
7

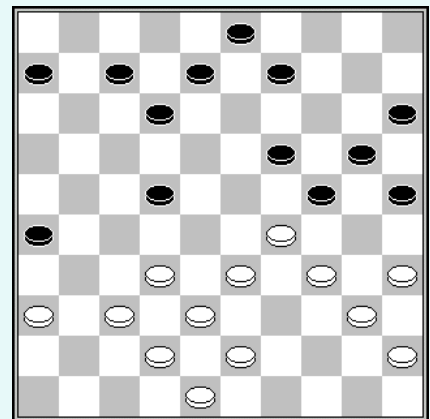
8

9

10

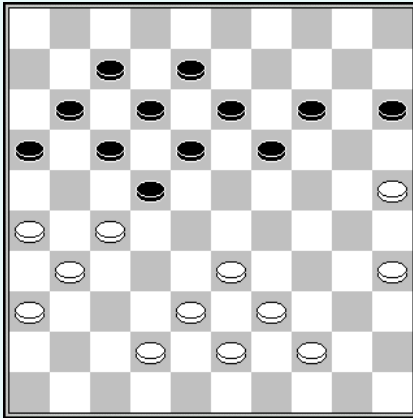

Kan zwart (18-23)?

Kan zwart (18-23)?

Wit speelt en wint

11

11: 33-29! En indien :

a) (19-23) 25-20 (15x33) 39x10;

b) (15-20) 35-30 (19-23) 30-24, etc.

12: 35-30 (24x35) 34-29 (23x34) 39x30 (35x24) 33-28 (22x33) 38x09 (13x04)
27-21 (16x27) 31x24.

13: 27-21 (16x27) 33-28 (23x43) 44-40 (35x33) 48x08 (13x02) 31x04.

14: (03-09) de goeden, daar :

a) (13-19) 26-21 (17x26) 37-32 (26x28) 38-33 (22x31) 33x04 dam;

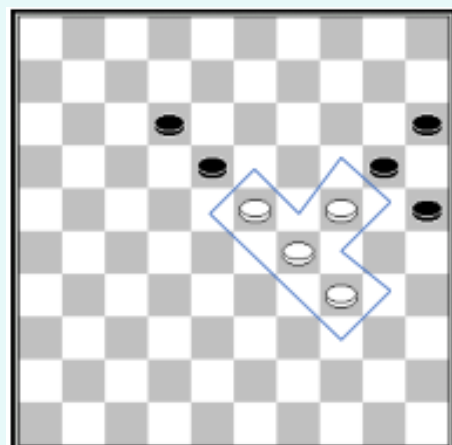
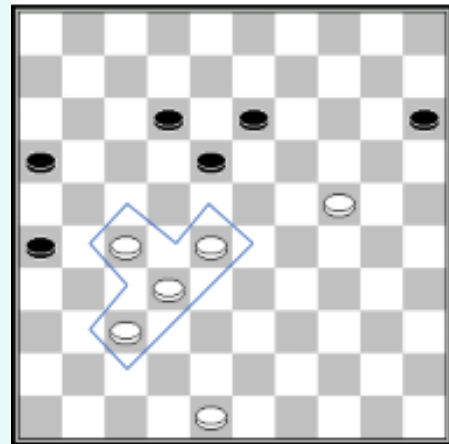
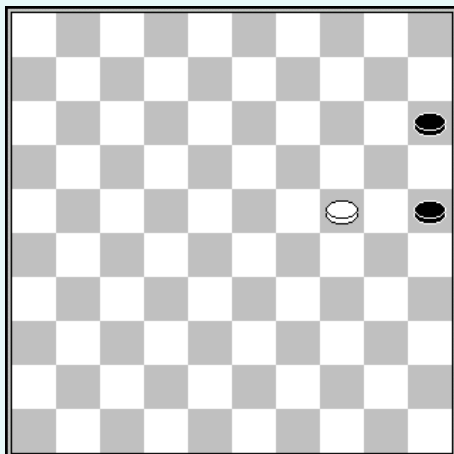
b) (14-19) 29-24 (20x29) 27-21 (16x27) 38-32 (27x40) 45x05 dam.

De “hinderende” VOORPOST

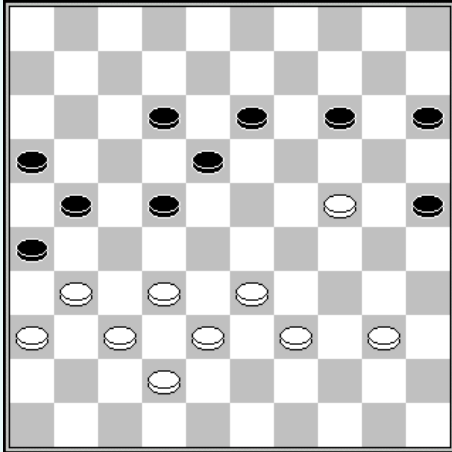
Presentatie

Met een voorpost bedoelt men de witte schijf op 24 (27 voor zwart).

De strategische waarde van deze schijf is in de eerste plaats om de zwarte schijven op 15 en 25 vast te leggen, zoals te zien is in het diagram hieronder. Maar deze schijf, wanneer ze geïsoleerd is, is vaak zwak; zijn waarde komt vooral tot uiting wanneer ze wordt gecombineerd met andere centrale formaties, zoals te zien in de diagrammen hiernaast.

Speelplan

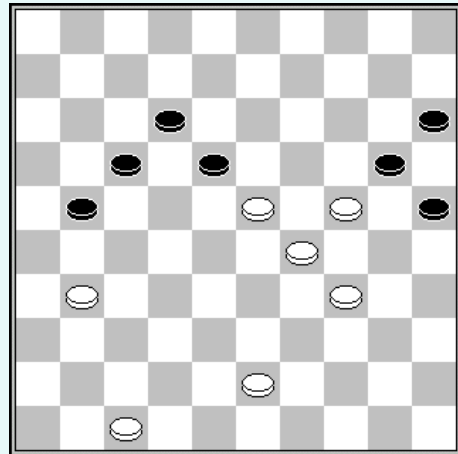

In deze positie is wit aan zet. Zwart dreigt de linkervleugel van wit te immobiliseren door te ruilen met (21-27) 32x21 (16x27). Het doel van wit om zijn voorpost te versterken, is het bezetten van de velden 27 en 28.

Het is belangrijk op te merken dat de onmiddellijke aanval met 32-28 foutief is vanwege (22-27) 31x22 (18x27), met de dreiging van (27-31) 36x27 (21x45), wat niet kan worden weerlegd door 37-32 vanwege de damzet (13-19) 24x13 (12-18) 13x31 (26x48).

1. 31-27 (22x31) 36x27 (12-17)
3. 33-28 (17-22) 28x17 (21x12)
5. 32-28 (12-17) 38-32 (17-21)
7. 42-38

En wit heeft een winnend voordeel.

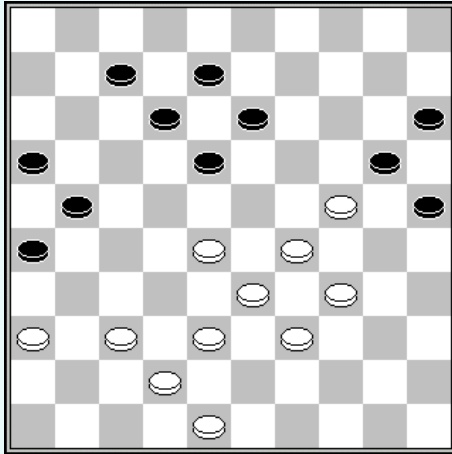
Daar wit de velden 23 en 24 stevig in handen heeft, bevinden zich de krachten van zwart op zijn rechtervleugel. Om de situatie helemaal onder controle te krijgen volstaat het voor wit een van de velden 26 of 27 onder controle te krijgen.

1. 31-26! (21-27) 43-38! (17-22)
3. 47-41

En zwart staat mat.

Te noteren valt dat, vanuit het diagram, is de bezetting van veld 27 door wit eveneens beslissend, na :
47-41 (21-26) 31-27 (17-22)
41-36 (22x31) 36x27, enz.

Natuurlijk maakt de zet 1.47-41 zwart een ontsnapping mogelijk door (17-22) omdat 31-26 verhinderd is door de damzet (22-28) 26x08 (28x48).

In deze stand is het objectief van wit het bezetten van veld 23, vervolgens veld 26 of 27.

1.28-23 (07-11)

Deze zet is gedwongen :

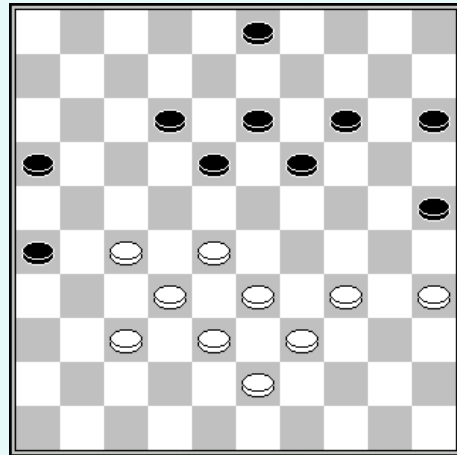
- a. (21-27) en wit wint twee schijven door 24-19 (13x24) 37-31 (26x37) 42x11 (16x07)
- b. (18-22) 23-18 (12x23) 29x09 (20x40) 39-34 (40x29) 33x24 (08-13) 09c27 (21x41) 36x47 numeriek nog gelijk, maar de aanwezigheid van de 'hinderende' schijf fixeert de twee zwarte schijven 15 en 25 en biedt goede kansen op winst.

2. 33-28 (11-17) 39-33 (18-22)

4. 37-31! (26x37) 42x31

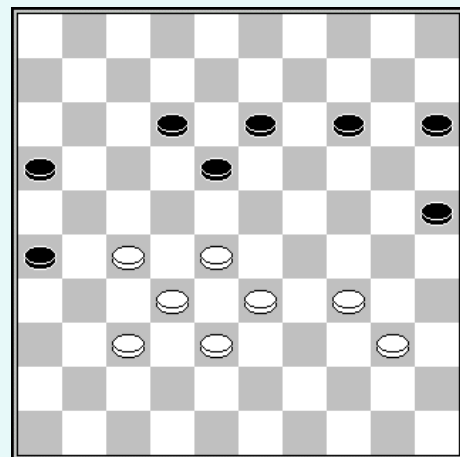
En in deze situatie moet zwart een van de velden 26 of 27 opgeven. Door een van deze velden te verliezen, wordt de bewegingsvrijheid van zwart beperkt en wordt de positie van wit sterker.

Hoe een voorpost plaatsen

In deze stand heeft wit twee mogelijkheden om een voorpost te plaatsen : 34-29 gevolgd door 29-24, en 34-30x30 gevolgd door 30-24. Slechts een van deze is voordelig :

- a. 34-29 (03-08)! En indien wit nu 29-24 (19x30) 35x24 speelt, valt zwart schijf 24 gewoon aan door (14-19).
- b. 34-30 (25x34) 39x30 (03-09) 43-39! Belangrijke tussenzet (14-20) 30-24! (19x30) 35x24 (20x29) 33x24 enz.

Hier is wit aan zet. Om een voorpost te plaatsen op 24 is er een finesse nodig : **1.34-29 (14-19)**

Op (14-20) volgt direct 29-24

2.29-24 (19x30) 40-35

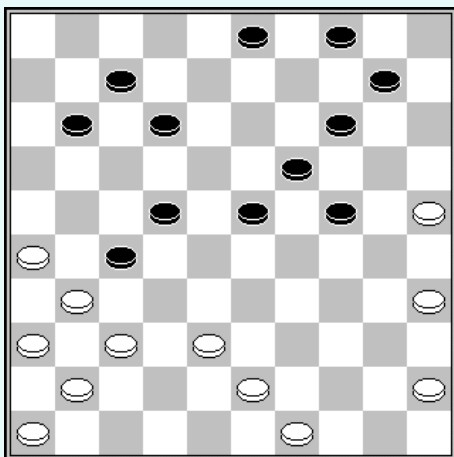
En zwart is verplicht de schijf te laten slaan, omdat op (30-34) volgt 33-29 (34x23) 28x17 met schijfwinst.

Speelplan in de verdediging

Voor de verdediging zijn er twee plannen :

- De herhaalde aanval op de voorpost, met als doel deze te winnen, bij gebrek aan voldoende verdediging, of om de rechtervleugel van de tegenstander te verzwakken en een doorbraak naar dam te forceren aan die vleugel;
- Isoleren van de voorpost en de bezetting van het centrum

Eerste plan

Wit kan de voorpost 27 drie keer aanvallen met de schijven 37, 41 en 46; en zwart kan deze slechts twee keer verdedigen met 11 en 7. Maar zwart kan de herhaalde aanvallen onderbreken

door 28 op het juiste moment te bezetten met (23-28).

In dit specifieke geval kan wit de winst van schijf 27 alsnog forceren door zo te spelen dat 23-28 altijd wordt verhinderd door combinaties.

1.37-32 (11-16) 32x21 (16x27)

3.41-37 (07-11)

(23-28) is verhinderd door de damzet 35-30 (24x35) 25-20 (14x25) 38-32 (27x38) 43x05.

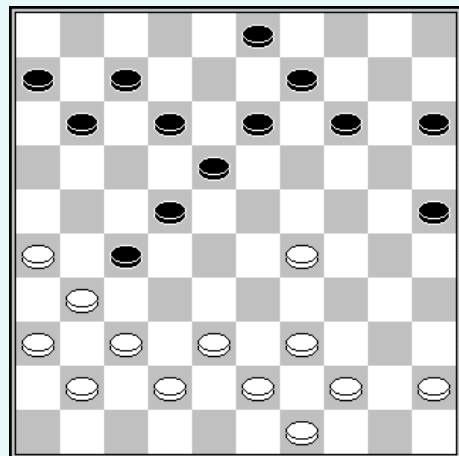
4.46-41! (10-15) 37-32 (11-16)

6.32x21 (16x27) 41-37 (23-28)

Op alle andere zetten wint wit schijf 27 door 37-32.

8.38-33 (28x48) 26-21 (27x16)

10. 31-26 (48x31) 36x7, enz. Winst

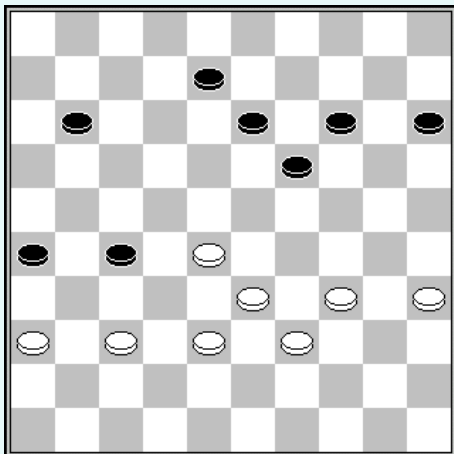
In deze stand zijn er drie witte aanvallers tegen drie verdedigers, maar de herhaalde aanvallen verzwakken de rechtervleugel van zwart, en zorgen voor een doorbraak naar dam :

1.37-32 (11-16) 32x21 (16x27)

3.41-37 (06-11) 37-32 (11-16)

5.32x21 (16x27) 42-37 (07-11)
 7.37-32 (11-16) 32x21 (16x27)
 9.29-23! (18x29) 38-33 (29x38)
 11.43x21 (13-18) 21-16 (12-17)
 13.31-27 (22x31) 36x27 (03-08)
 15.26-21 (17x26) 16-11, enz.

Tweede plan

De voorpost staat geïsoleerd en wit bezet het centrum. Zwart is aan zet, en deze dient de dreiging 28-23 (19x28) 33x31 te pareren. Positioneel is zwart gedwongen naar de rand te gaan.

1... (19-24) 34-30 (14-20)

Deze zet levert een damzet op, maar sluiten met (14-19) zorgt voor schijfverlies door 28-23 (19x28) 33x31

3.30x19 (13x24) 28-22 (27x18)

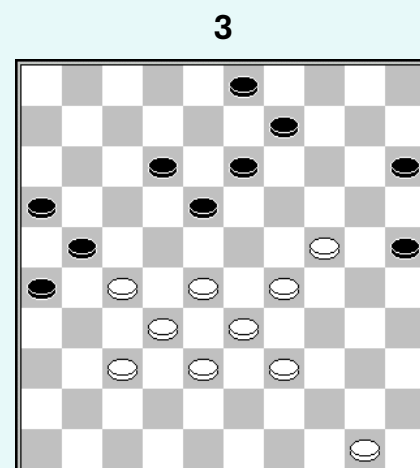
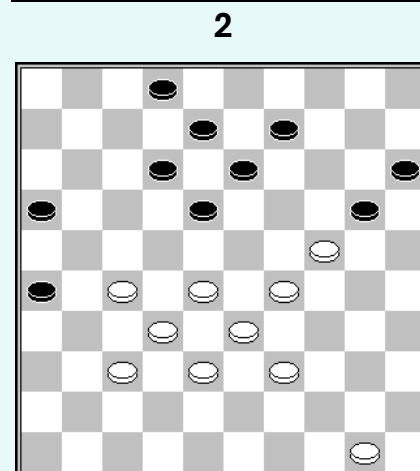
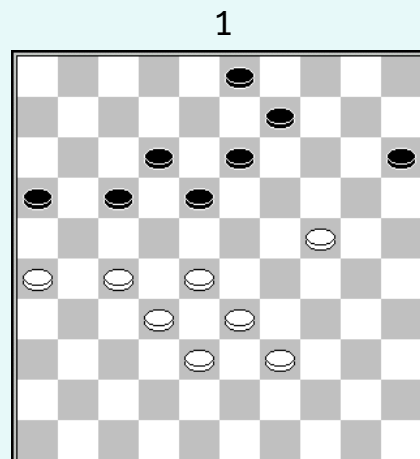
5.37-31 (26x37) 38-32 (37x28)

7.33x02.

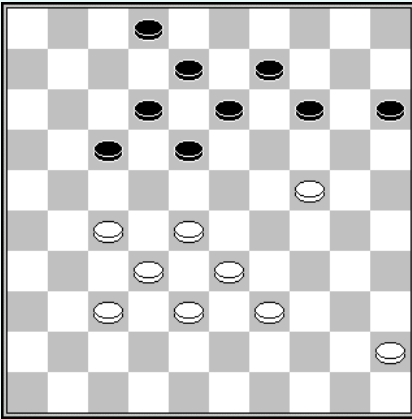
Oefening

Combinatie thema: de slag 33x04

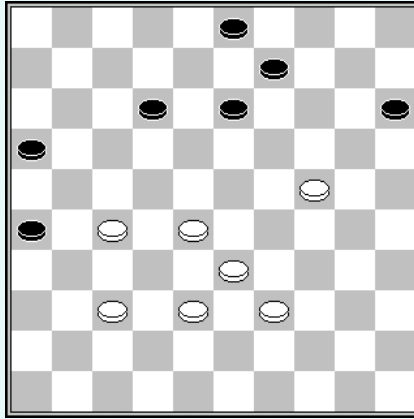
In ieder diagram is wit aan zet en voert een damzet uit.

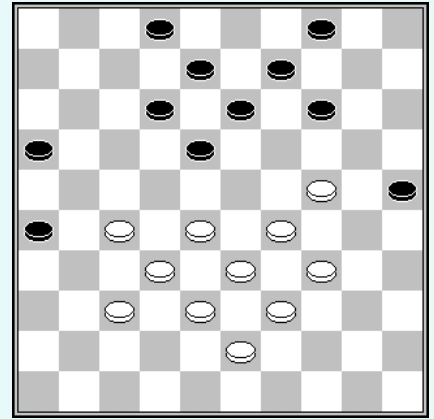
4

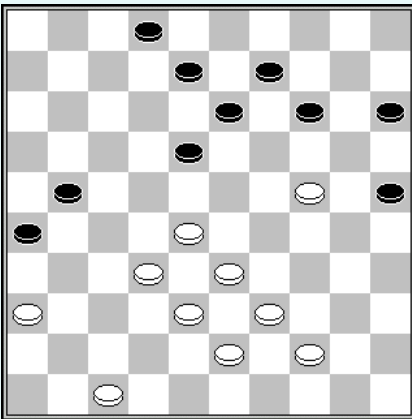
5

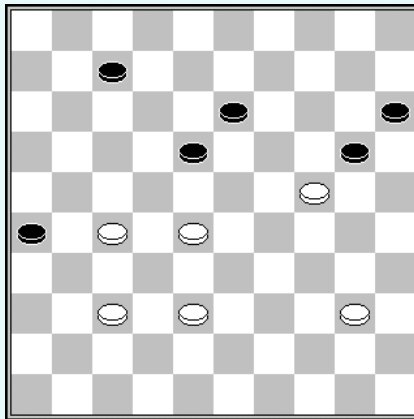
6

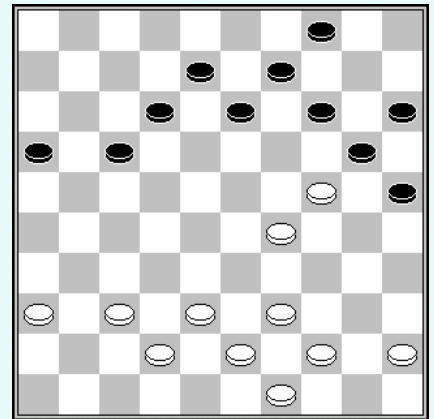
7

8

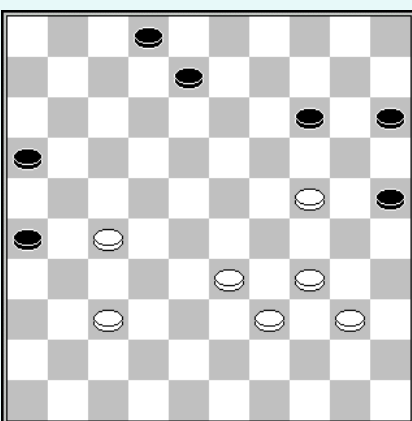

9

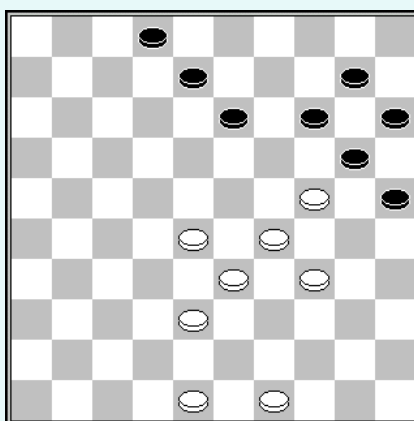

44-40 of 45-40 ?

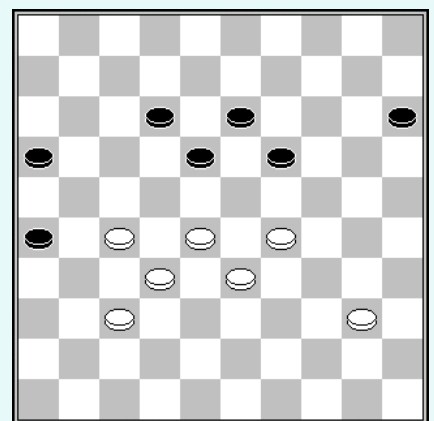
10

11

12

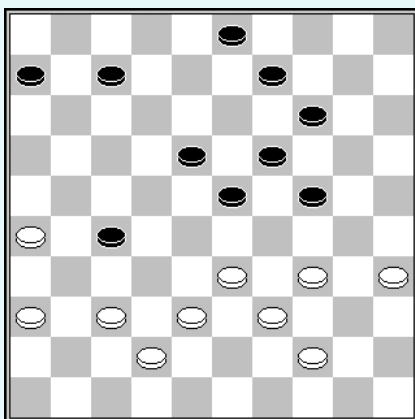

Zwart dreigt de voorpost af te ruilen. Wat speel je ?

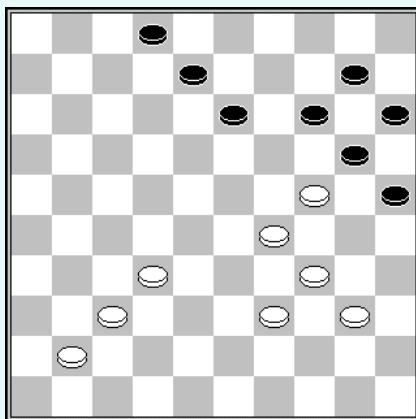
Hoe verdedig je schijf 24 ?

Hoe verover je veld 24 ?

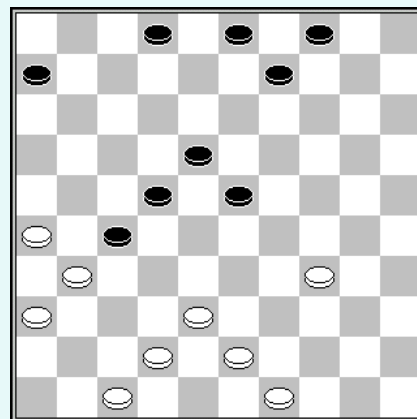
13

14

15

37-31 of 37-32 ?

Hoe verdedig je schijf 24 ?

Wit forceert schijfwinst

Oplossingen**1:** 24-19 (13x24) 28-22 (17x37) 38-32 (37x28) 33x04.**2:** 24-19 (13x24) 29-23 (18x29) 28-23 (29x18) 37-31 (26x28) 33x04.**3:** 24-19 (13x24) 29x20 (ad lib) 27-22 (18x27) 28-22 (27x18) 37-31 (26x28) 33x04.**4:** 24-19 (14x23) 28x19 (13x24) 27-21 (17x26) 37-31 (26x28) 33x04.**5:** 24-19 (13x24) 37-31 (26x37) 27-21 (16x27) 28-22 (27x18) 38-32 (37x28) 33x04.**6:** 34-30 (25x23) 28x10 (4x15) 24-19 (13x24) 37-31 (26x28) 33x04.**7:** 32-27 (21x23) 24-19 (13x24) 36-31 (26x37) 38-32 (37x28) 33x04.**8:** 27-21 (26x17)a 28-22 (18x27)b 37-32 (20x29) 32x01.

a) (20x29) 28-23 (26x17) 23x01.

b) (17x28) 38-32 (20x29) 32x01.

9: 44-40! Daar op 45-40 zwart vervolgt met (04-10), en heeft drie herhaalde aanvallers tegenover slechts twee verdedigers.**10:** 33-29 en indien (14-19) 24x13 (08x19) volgt 29-24! (19x30) 40-35, enz.**11:** 38-32! et op (14-19) maakt wit dam door 29-23 (20x27) 23x05.**12:** 29-24! (19x30) 40-35! En op (30-34) volgt 33-29 (34x23) 28x17.**13:** 37-31!a (09-13) 31x22 (18x27) 33-29 (24x33) 38x20.

a) op 37-32 maakt zwart dam door (18-22) 32x21 (22-27) 21x32 (23-29) 34x23 (19x48).

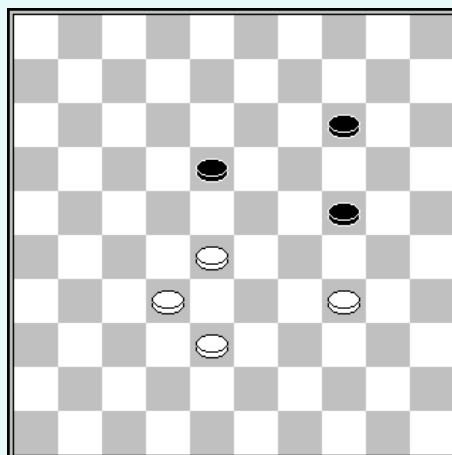
14: 32-28 daarna 28-23 daar (14-19) verhinderd is door de damzet 29-23 (20x18) 28-22 (18x27) 37-32 (27x38) 39-33 (38x29) 34x05.**15:** 42-37 (06-11) 47-41! Met de dubbele dreiging 34-29 (23x34) 43-39 (34x32) (37x06) en de dubbele aanval op schijf 27.

Eindspel

Het einde van de partij wordt gekenmerkt door een beperkt aantal stukken en vooral door de aanwezigheid van dammen. Bij gelijk aantal stukken heeft de speler die als eerste dam maakt doorgaans een aanzienlijk voordeel dankzij de mogelijkheid voor aanvallen en blokkades op afstand. De mobiliteit van de dammen maakt hun vangst moeilijk, en er zijn minstens vier stukken nodig om een dam te vangen, behalve in bijzondere gevallen.

Om het einde van de partij te illustreren, hier een positie uit een partij die ik in 1984 heb gespeeld tijdens de Franse teambeker. Het is de beurt aan wit en deze heeft een schijf meer, maar hij kan zwart niet verhinderen om een dam te maken. Om te winnen, moet hij:

- Ofwel naar dam gaan met vier stukken en zwart verhinderen om meer dan één dame te maken;
- Ofwel als eerste een dam maken en zwart verhinderen om ook een dam te maken, zonder dat deze dam onmiddellijk wordt geslagen. Dit laatste was de beslissende oplossing.

1.28-22 (18x27) 32x21 (14-20)

Op (14-19) wint wit door 21-17 (19-23)
17-12 (24-29) 34-30 (23-28) 30-24
(29x20) 12-07 (20-24) 07-01

3.21-17 (21-26) 17-12 (24-30)

5.34-29 (30-35) 12-07 (35-40)

Op (25-30) wint wit direct door 29-24
(30x19) 07-01.

7.07-02 (40-44) 02-11! (44-50)

Op (44-49) wordt de dam onmiddellijk
gevangen door 11-16.

9.11-06!

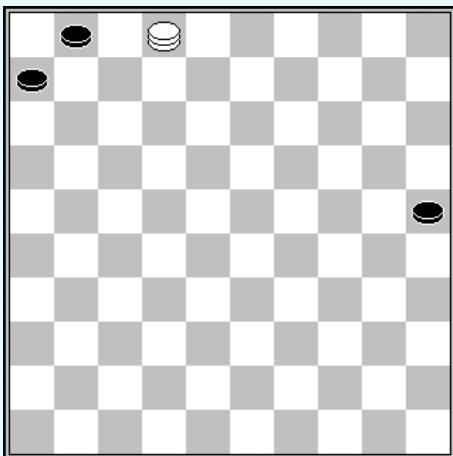
En zwart kan opgeven :
er is de dreiging 38-33, en 50-45 is
uiteeraard niet mogelijk wegens 06-01.

EINDSPEL DAM TEGEN SCHIJVEN

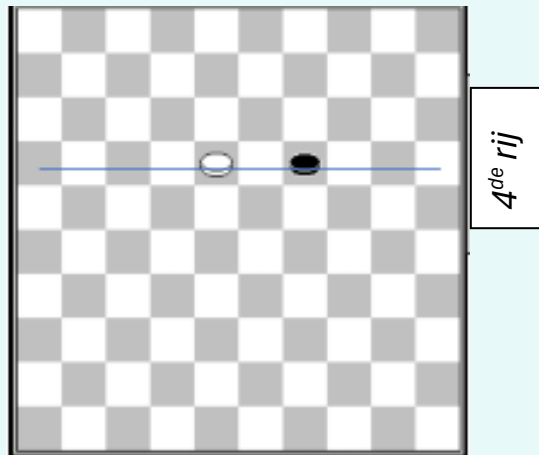
Twee technieken maken het mogelijk om met slechts één dam de schijven van de tegenstander te veroveren : blokkade en aanvallen op afstand.

Blokkade

In de positie van het diagram hier onder is zwart aan zet. Zwart moet een schijf opofferen door (06-11) of (01-07) te spelen om de schijf op 25 door te laten. Maar in beide gevallen slaagt wit erin om de schijven te blokkeren voordat ze naar dam kunnen gaan.

- a) **(01-07) 02x16 (25-30) 16-43! (30-35) 43-49! (06-11) 49-44 (11-16) 44-49** (frontale blokkade) **(16-21) 49x16 (35-40) 16-11 (40-45) 11-50** winst door opsluiting;
- b) **(06-11) 02x16 (25-30) 16-43 (30-35) 43-34! (01-06) 34-07!** hoek blokkade.

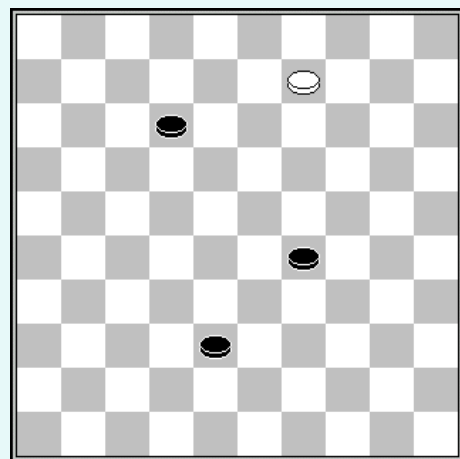

In deze positie staan de twee schijven op de vierde rij. Als het de beurt is aan wit, heeft deze voldoende tijd om naar dam te gaan en daarna de andere schijf te blokkeren voordat deze naar dam kan gaan:

18-12 (19-23) 12-08 (23-28) 08-03 (28-33) 03-25 (33-38) 25-48.

Als het de beurt is aan zwart, eindigt de partij in remise.

Aanval op afstand

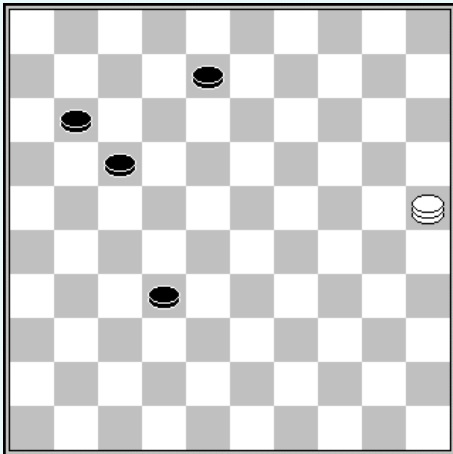

Wit aan zet. Deze kan verhinderen dat zwart dam maakt door op afstand aan te vallen :

1.09-03! (12-18) 03-09 (18-23) 09-14
En zwart kan zich niet meer redden.

In het volgende diagram speelt wit en hij wint door :

1.25-43! (32-37) 43-16!

En wat zwart ook speelt, wit slaat tenminste drie schijven en blokkeert vervolgens de laatste schijf.

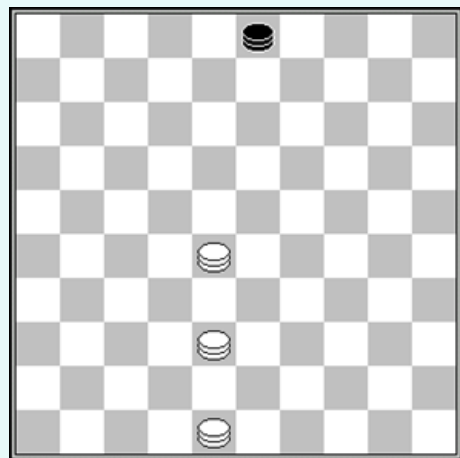
EINDSPEL MET DAMMEN

Behalve in bijzondere gevallen, is een eindspel met drie dammen tegen één dam remise. In toernooien wordt dit type eindspel nooit gespeeld. Volgens de regels heeft de speler met drie stukken (schijven of dammen) tegen één dam twintig zetten om het spel te beëindigen. Na deze twintig zetten wordt het spel remise verklaard. Er zijn twee soorten vallen waarmee een dame gevangen kan worden met drie dames: de vangstelling en het insluiten.

De vanstelling

In de positie van het onderstaande diagram kan de zwarte dam zich bewegen langs de diagonalen 3-25 en 3-26. Maar ze heeft geen goede velden om

op te stoppen, omdat het onmogelijk is de dubbele bedreiging te vermijden:

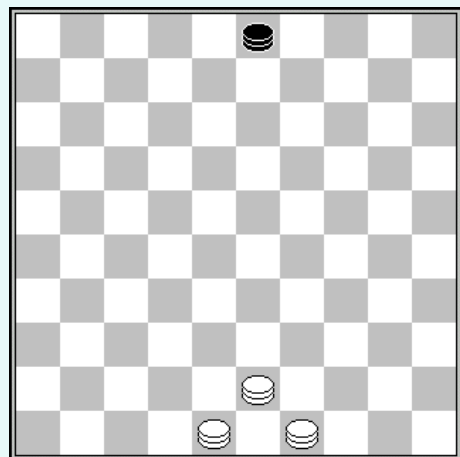

- a) 38-21 (a.l.x26) 28-37 (26x42) 48x37;
 b) 38-20 (a.l.x25) 28-39 (25x43) 48x39.

En op:

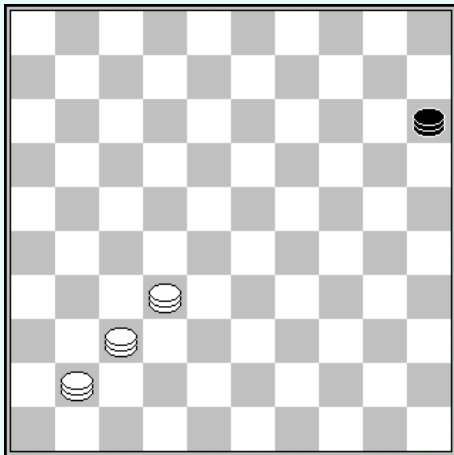
- a) (03-25) volgt 38-47 (25-09) 47-20, enz. ;
 b) (03-26) volgt 38-49 (26-08) 49-21, enz.

Insluiten

In deze stand wint wit door **43-25!** Hierdoor dient zwart op de diagonaal 3-26 te spelen. Op (03-08) (03-12 of 17)

volgt 49-21! (x26) 25-03 met winst. Op (03-26) volgt natuurlijk direct 25-03.

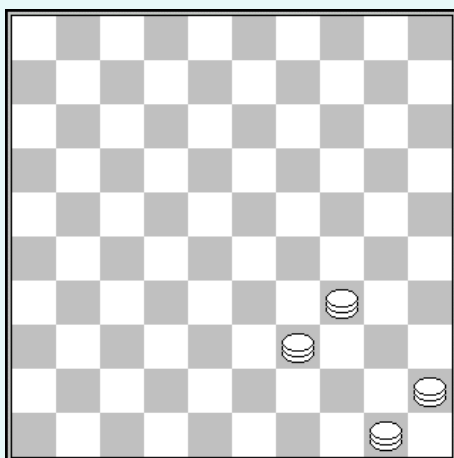
In deze positie wint wit door een combinatie van vangstellingen en insluiting.

1.41-47 (15-04) 32-38 (04-36)

Gedwongen, daar de velden 9, 13, 18 en 22 verhinderd zijn door 37-14 -19 - 23 of -28 met vangst van de dam.

3. 38-15 (36-13) 37-31 (13x36) 15-04

EINDSPEL MET 4 STUKKEN

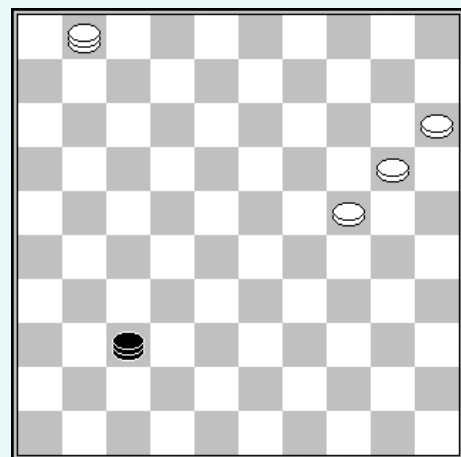

Met vier dammen tegen één is de winst verzekerd, bijvoorbeeld door de formatie uit het bovenstaande diagram aan te nemen.

Wit dreigt met de dubbele vangstelling en zwart heeft geen velden om zich te verschuilen.

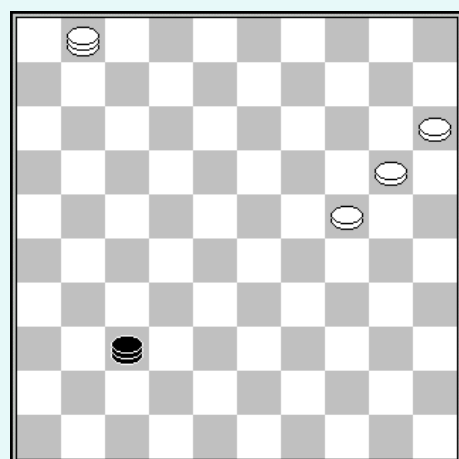
Met vier stukken moeten wit eerst zijn schijven promoveren tot dammen, wat soms vrij problematisch kan zijn.

In de positie van het volgende diagram moeten wit om te winnen een haak vormen om de zwarte dam te dwingen de grote diagonaal te verlaten en vervolgens de schijven tot dammen promoveren:

1.01-40 (37-28) 40-35

En zwart moet de lange lijn verlaten om te verhinderen dat zijn dam wordt afgenomen door 15-10 (x05) 20-14 (05x30) 35x24.

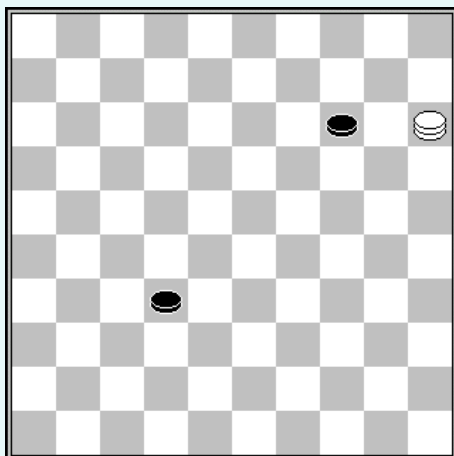

In de stand van vorig diagram dient wit twee problemen op te lossen : de zwarte dam van de lange lijn verwijderen en verhinderen dat de zwarte schijf naar dam gaat.

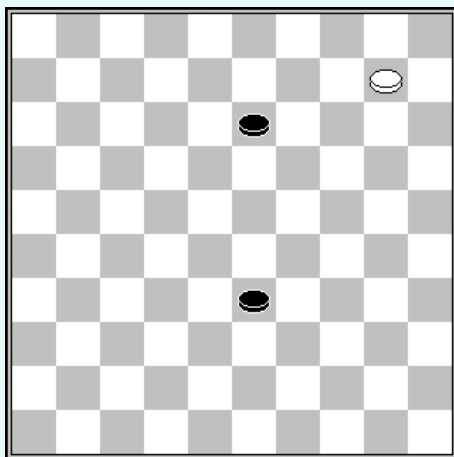
1.01-12 (37-28) 25-20 (28-37)
3.12-40 (16-21) 40-35 (37-48)
5.24-19 (21-27) 35-24! (27-31)
7.24-47, enz.

Wit wint zonder probleem door zijn vier dammen op de velden 37-38-46 en 47 te plaatsen.

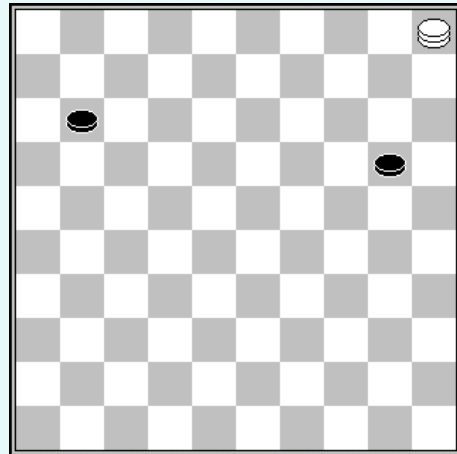
OEFENING

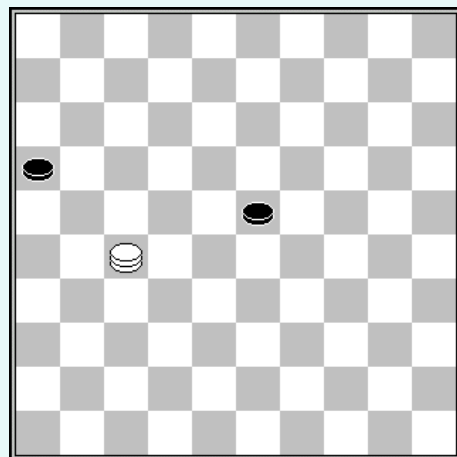
1

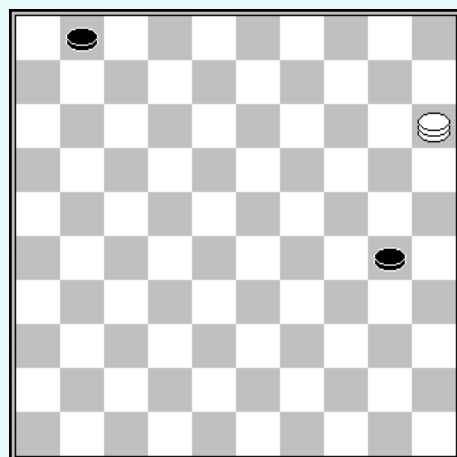
2

3

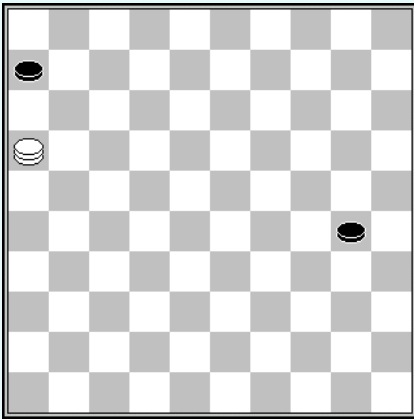

4

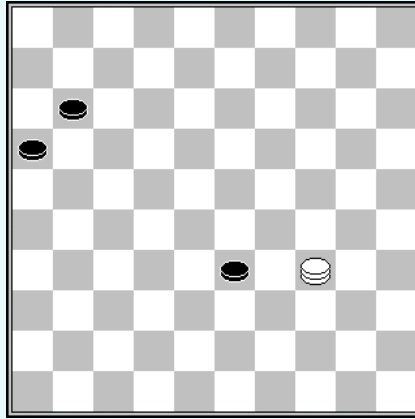

5

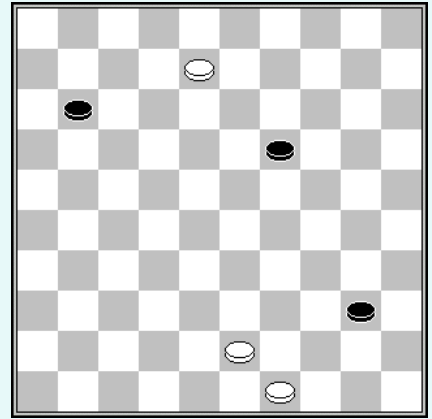
6

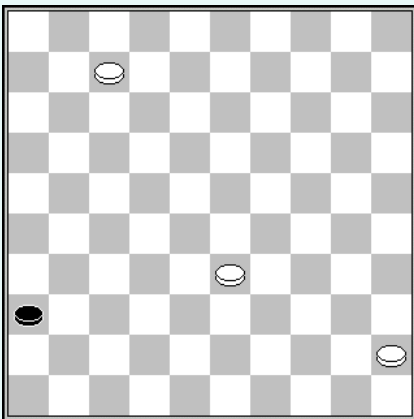
7

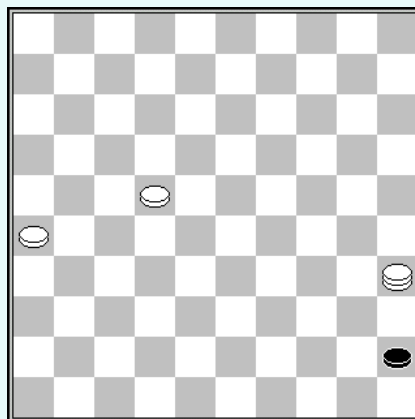
8

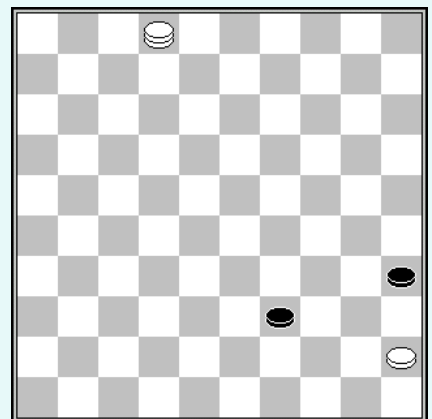
9

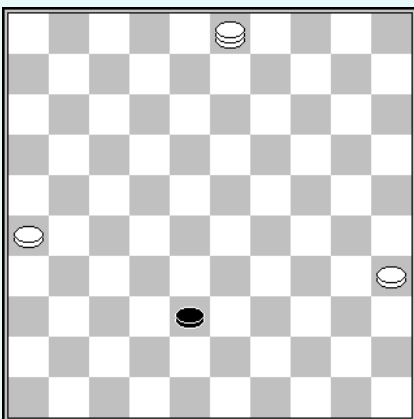
10

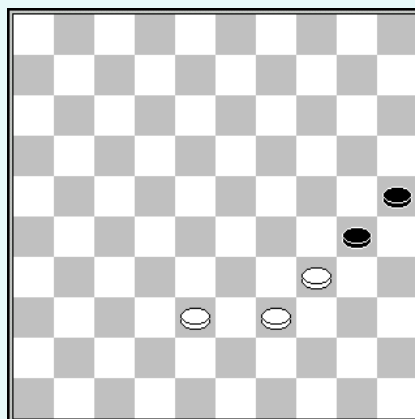
11

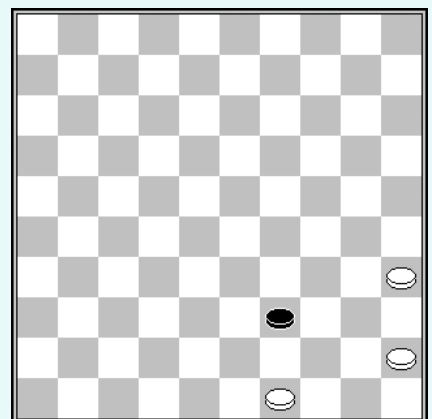
12

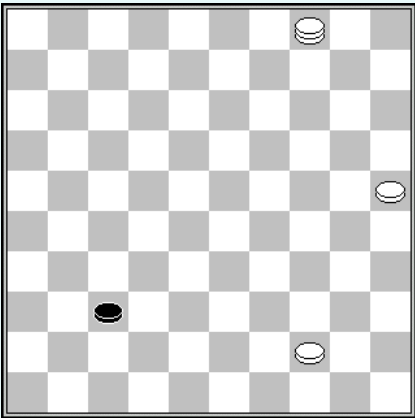
13

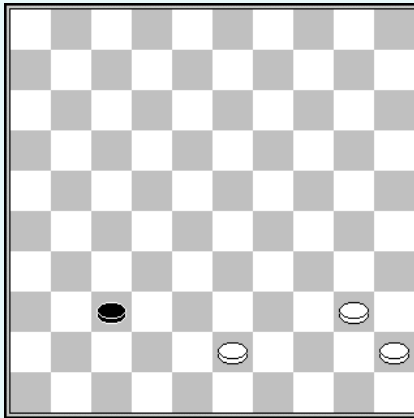
14

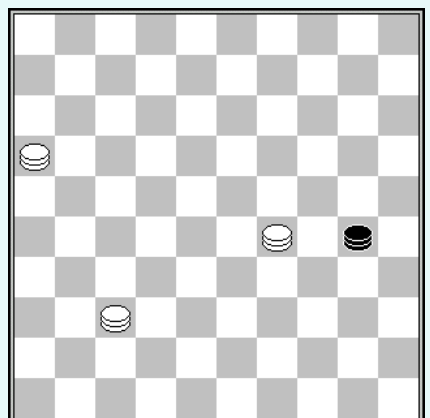
15

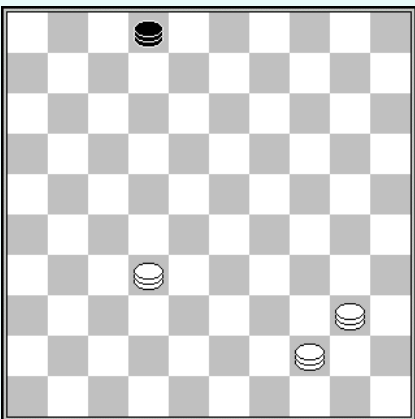
16

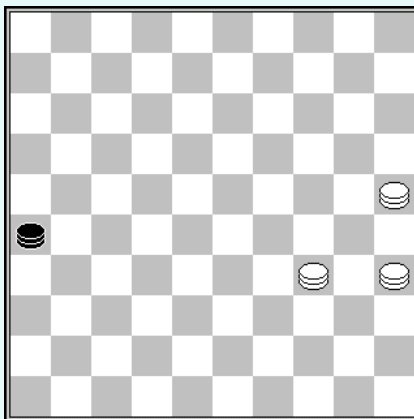
17

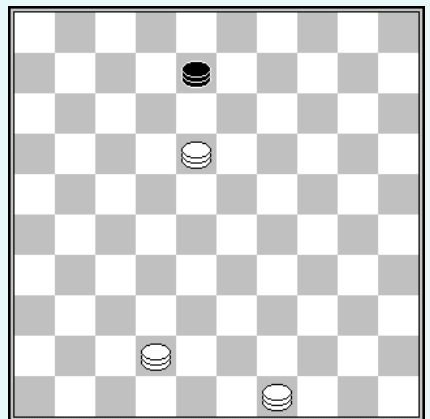
18

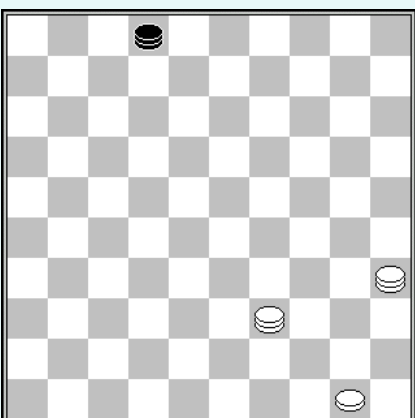
19

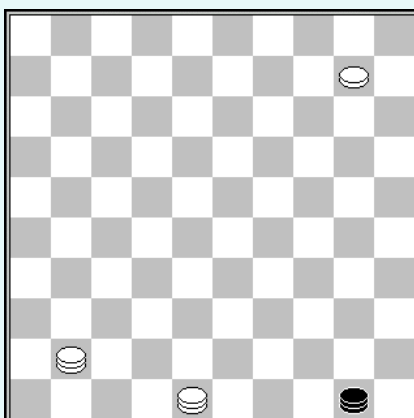
20

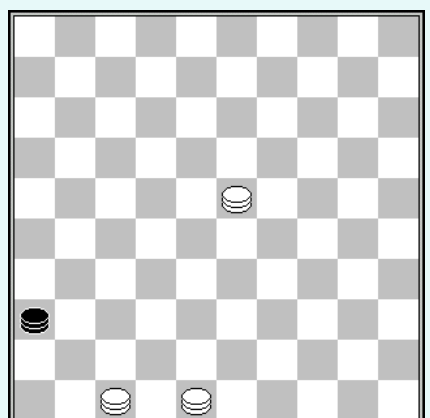
21

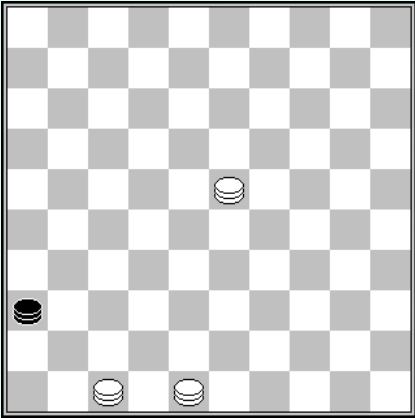
22

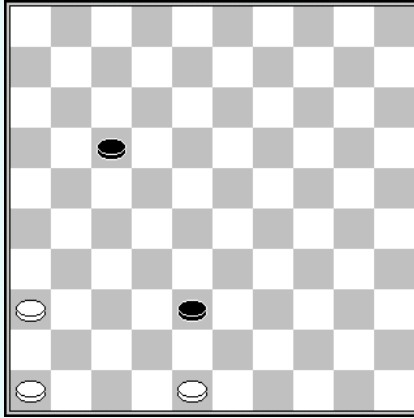
23

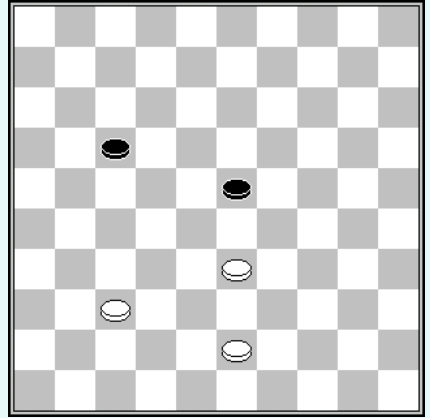
24

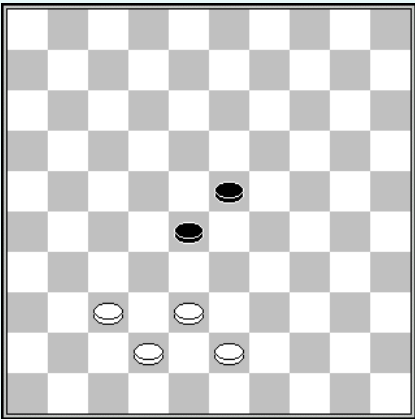
25

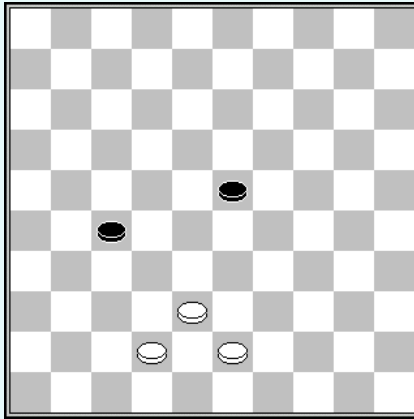
26

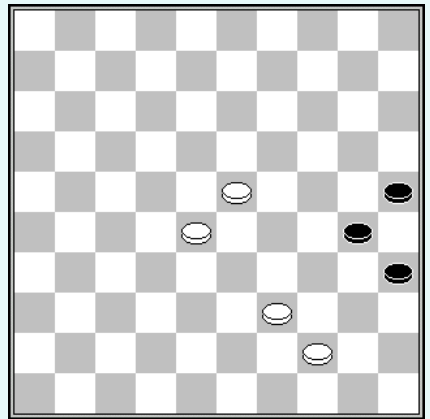
27

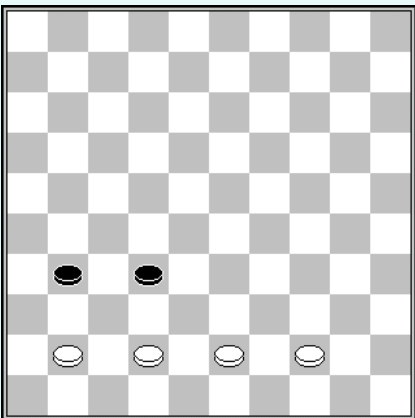
28

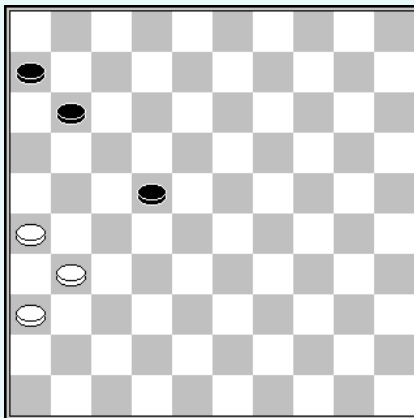
29

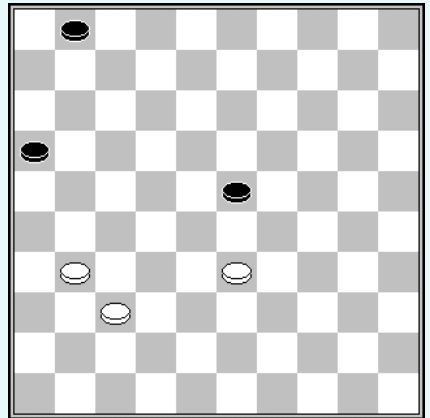
30

31

32

Oplossingen

- 1:** 15-42 (14-19) 42-15 (19-23) 15-20 en indien :
a) (23-28) 20-42 (28-33) 42x15 (32-37) 15-47;
b) (32-37) 20-14 (23-29) 14x41 (29-33) 41-32 (33-39) 32-49.
- 2:** 10-04 (13-19) 04-10 (19-24) 10-15 (24-29) 15-20, enz.
- 3:** 05-28 (11-16) 28-32 (20-24) 32-38 (24-30) 38-43 (30-35) 43-49.
- 4:** 27-38 (23-28) 38-27 (28-33) 27-43.
- 5:** 16-43 (30-35) 43-34 (01-06) 34-07.
- 6:** 16-43 (30-35) 43-49 (06-11) 49-44 (11-16) 44-49.
- 7:** 34-01 gevolgd door 01-06.
- 8:** 49-44 (40x38) 08-02.
- 9:** 07-01 (36-41) 01-23 en indien:
a) (41-46) 23-05;
b) (41-47) 23-34 (47x40) 45x34.
- 10:** 35-08 (45-50) 08-17 (50-45) 22-18 (45x21) 26x17.
- 11:** 02-16 (39-44) 16-11! (44-50) 11-06 (35-40) 45x34 (50-45) 06-01.
- 12:** 03-14 (38-43)a (14-28) +.
a) op 38-42 volgt 14-37.
- 13:** 38-33 (30-35) 33-29 (25-30) 34x25 (35-40) 25-20 (40-45) 20-15 (45-50) 29-24 (50x20) 15x24.
- 14:** 45-40 (39-44) 40-34 (44-50) 49-44 (50x30) 35x24.
- 15:** 04-36 (37-42) 36-47 (42-48) 44-40 (48-26) 47-42 (26x48) 40-34.
- 16:** 43-38 (37-41) 40-34.
- 17:** 37-26 met de dubbele onweerlegbare dreiging 26-08 gevolgd door 29-07 en 16-43 gevolgd door 29-42.
- 18:** 32-43 dreigt 43-30 gevolgd door 44-49 en op (02-16) wint 40-35 direct.
- 19:** 34-48 met de onweerlegbare dreiging 35-08 gevolgd door 48-26.
- 20:** 42-48 met de dubbele dreiging 49-21 gevolgd door 18-31 en 48-30 gevolgd door 18-40.
- 21:** 50-45 (02-16) 35-49 (16-02) 39-30 (02x35) 45-40 (35x44) 49x35.
- 22:** 48-39 (50x46) 10-05 +.
- 23:** 23-10 (36-22) 48-31 (22x36) 10-04.
- 24:** 25-20 en indien:
a) (32-05) 44-49 (05-46) 49-35 (46-05) 20-14
b) (32-46) 44-35 (46-05) 20-14
c) (32-16) 44-49 (16-02) 49-35
d) (32-49) 44-35 (49-16) 35-49 (16-02) 49-35
e) (32-05) (de dam kan niet los staan wegens 24-35) 44-49 (05-46) 49-35 (46-05) 30-14.

- 25:** 36-31 (17-22) 31-27 (22x31) 46-41 (31-36) 41-37 (38-42) 37-31 (26x37) 48x37.
26: 43-39 (17-22) 39-34 (23-28) 33-29 (22-27) 29-23 (28x19) 34-29 oppositie
27: 38-32 (28-33) 37-31 (23-29) 32-28 (33x22) 31-27 (22x31) 43-39 (31-36) 42-37
 oppositie.
28: 38-33 (27-32) 43-39 (32-38) 42-37 (38x29) 37-32 (29-34) 39x30 (23-29) 32-28.
29: 23-19! (30-34) 39x30 (35x13) 28-23 oppositie.
30: 43-39 (31-36) 42-38 (32x34) 41-37.
31: 31-27 (22x31) 36x27 (11-17) 27-21 (17-22) 21-17! (22x11) 26-21 (11-16) 21-17
 (06-11) 17x06 (16-21) 06-01 (21-27) 01-23 +.
32: 31-26 (01-07) 37-31 (07-12) 33-28 (23x32) 31-27 (32x21) 26x08 +.

Becommentarieerde partijen

Partij n° 1

Tornooi Amsterdam '71

Wit: Passhier

Zwart : Blaauw

Kettingstelling centrumrechts

Raphaël opening

Hollandse opening

1.32-28 (18-22) 37-32 (12-18)

3.41-37

Op 32-27 kan zwart zich onmiddellijk bevrijden door (13-23) 28x19 (14x23)

3.... (07-12) 46-41 (01-07)

5.34-29 (20-24)

Gewoonlijk vervolgt men hier met (20-25) of (19-23). De tekstzet laat wit toe de kettingstelling in te nemen.

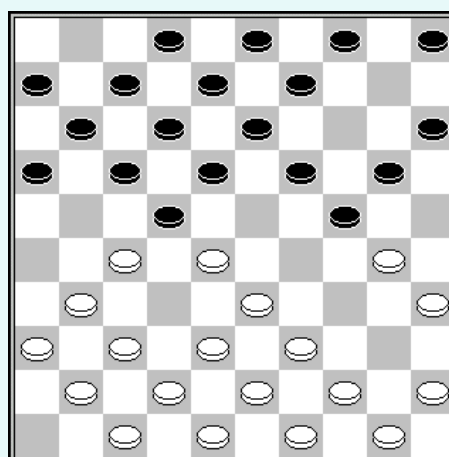
6.29x20 (15x24) 32-27 (10-15)

Zwart is zich niet bewust van de waarde van de opsluiting en zal fouten blijven maken. Het primaire doel van zwart

moet dan ook zijn om wit te verhinderen veld 25 in te nemen, om zo te voorkomen dat hun linkerflank wordt geblokkeerd. In plaats van (10-15) was het sterker geweest om te vervolgen met : (14-20); en indien

- 37-32 damzet door (19-23) 28x30 (16-21) 27x16 (22-27) ad lib 17x46
- 40-34 (20-25) verhindert 34-30 (25x34) 39x30 wegens de kaatsingzet (24-29) 33x24 (22x33) 38x29 (18-22) 27x18 (12x25)

8. 40-34 (14-20) 34-30 (20-25)

Zwart speelde (20-25), maar het is interessant te onderzoeken welke de consequenties zijn van de ruil (24-29) 33x24 (20x29)

- a. 39-33? Kaatsingzet door (05-10) 33x24 (22x33) 38x29 (18-22) enz.
- b. 38-33! (29x38) 42x33 (05-10) 30-25 (10-14) 45-40 (04-10)? En het klassieke manoeuvre 37-32 verhindert de verbreking (19-23) 28x19 (14x23) door 25-20 (15x24) 33-28 (22x33) 39x30

10.38-32?

Wit op zijn beurt begaat een fout door de verbreking mogelijk te maken. Het spelen van 44-40 (25x34) 40x20 (15x24) 39-34 enz. geniet de voorkeur.

10...(25x34) 39x30 (05-10)?

Zwart laat de laatste kans op verbreking door (19-23)! liggen:

- a. 30x19 (23x14) enz.
- b. 28x19 (24-29) 33x24 (22-28) 32x23 18x20

12.30-25 (10-14) 43-38 (16-21)

Het schijfverlies is niet te verhinderen, daar na (04-10) 44-40 (15-20) 40-34 (10-15) 34-29 zwart volledig geblokkeerd wordt.

14.27x16 (18-23)?

Zwart gaat een tweede schijf verliezen.

15.33-29 (22x33)

(23x34) 44-40 (22x33) 40x20 (15x24) 38x20 geeft hetzelfde resultaat.

29-20 (15x24) 38x20

En zwart gaf op.

Partij n° 2

Kamp. van Lyon 1983

Wit : Ryckaert

Zwart : Dubois

Hekstelling

Raphaël opening

Springer variant

1.32-28 (20-25) 37-32 (14-20)

3.41-37 (10-14) 34-29 (17-21)

Deze zet wordt gespeeld met de bedoeling een probleem te creëren voor de ontwikkeling van de linker-vleugel van wit en de ontwikkeling 29-23 (18x29) 33x24 (20x29) 28-22 (17x28) 32x34 te voorkomen.

5.31-26 (19-24) 26x17 (11x22)

7.28x17 (12x21)

De hekstelling wordt niet onder ideale omstandigheden ingenomen, omdat wit ontelbare mogelijkheden heeft om het centrum in te nemen en dreigingen te verbreken te hebben.

8.32-28! (21-26) 37-32 (14-19)

Deze zet wordt gespeeld om de verbreking 35-30 (25x23) 28x30 te verhinderen. Deze zet verhindert op het moment dat wit kan vervolgen met 39-34 wegens (18-22) 28x17 (24-30) 35x24 (19x37) enz.

10.36-31 (26x37) 32x41 (18-22)

Wit dreigt zich te bevrijden door 28-22 (18x27) 29-23 (19x28) 33x31. Zwart wil ten alle prijze zijn hekstelling behouden. De ruil (19-23) 28x30 (25x23) was positioneel te verkiezen.

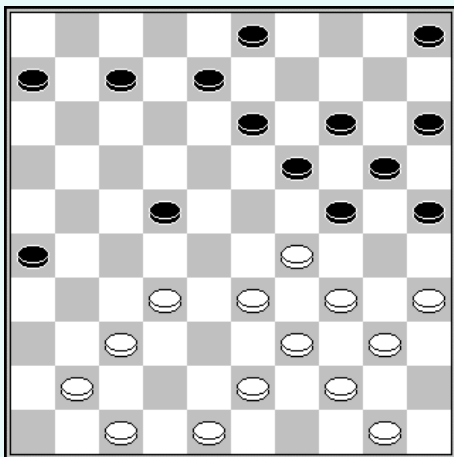
12.28x17 (07-12) 17-11

Beter is 38-32 gevolgd door 32-28 om zwart te verhinderen zijn schijven van de linkervleugel, 4, 9, en 13, in het spel te brengen.

13... (16x07) 41-37 (13-18)!**15.38-32 (09-13) 46-41 (04-09)****17.32-28 (18-22)! 28x17 (12x21)****19.43-38 (07-12) 38-32 (01-07)****21.49-43 (07-11) 42-38 (12-17)**

Gespeeld om de bezetting van veld 22 voor te bereiden zonder verbreking mogelijk te maken. Te noteren is dat (09-14) en (13-18) verhinderd zijn :

- a. (09-14) 35-30 (25x23) 32-28 (23x32) 38x09
- b. (13-18) 29-23 (18x29) 35-30 (25x34) 39x30 (24x35) 33x04

23.40-34 (21-26) 45-40 (17-22)**25.32-28 (02-07) 28x17 (11x22)****27. 38-32 (09-14)!! (diagram).**

In deze positie staat wit schaakmat: de zet 33-28 (22x33) 29x38 is niet mogelijk vanwege de damzet (26-31) 37x26 (24-29) 34x23 (19x46). Aan de andere kant bedreigt zwart met een andere damzet via (26-31) 37x26

(22-27) 32x21 (19-23) 29x9 (24-30) 35x24 (20x49) 9x20 (25x14). En wit kan deze dreiging niet pareren:

- a. 43-38 (22-28) 32x23 (19x28) 33x22 (24x31), enz., Z+;
- b. b) 32-28 (05-10) 28x17 (19-23) 29x09 (24-30) enz., dam op 49;
- c. c) 41-36 (26-31) 36x09 (19-23) 29x18 (24-30) 35x24 (20x49) 09x20 (49x09).

In de partij zag wit al deze varianten goed, en koos ervoor om direct een schijf te offeren met 35-30. Maar het voordeel van een schijf is erg belangrijk in een partij, en uiteindelijk won zwart de partij op de 46e zet.

Partij n° 3**NK 1967****Wit : Sijbrands****Zwart : Weerheijm**

Voorpost

Poolse opening

1.31-27 (17-21) 37-31 (21-26)**3. 32-28 (26x37) 41x32 (11-17)****5. 46-41 (17-21) 41-37 (21-26)****7. 34-29 (20-25) 39-34**

Wit heeft zijn lange lijn ontwikkeld en bezet vanaf het begin de strategische velden 27, 28 en 29.

De laatste zet van wit is beter dan 40-34, omdat zwart anders een hekstelling zou kunnen bereiken via (14-20) 45-40 (19-23) 28x19 (13x24), enz. De zet in de tekst heeft het voordeel dat (15-20) wordt verboden door 29-23 (18x29) 33x15, en het maakt het mogelijk om na (14-20) de ruil

29-23 (18x29) 34x14 (10x19) uit te voeren.

8... (07-11) 44-39 (11-17)
10.50-44 (17-21) 29-24 (19x30)
12.35x24 (01-07) 37-31 (26x37)
14.42x31 (18-23)? 28x19 (14x23)
16. 47-42 (13-18) 27-221 (18x27)
18. 31x22

Zwart heeft geprobeerd om het centrum te heroveren en de voorpost te isoleren. In feite is het schijf 23 die geïsoleerd en bedreigd is. Zwart heeft dus niet beter dan :

18... (12-18) 22x13 (08x30)
20.40-35 (07-12) 35x24 (12-18)
22.44-40 (02-08) 33-28 (09-14)
24.28x19 (14x23) 39-33 (04-09)
26.42-37 (08-12) 33-28 (09-14)
28.28x19 (14x23) 34-29 (23x34)
30.40x29 (10-14) 38-33 (14-20)
32.43-38 (06-11) 36-31 (05-10)

Op (18-22) met de bedoeling veld 27 te bezetten, verzekert wit zich van voordeel door 32-28 (11-17) 31-26!

34.31-27 (10-14) 49-43 (11-17)
36.43-39 (03-09) 45-40 (09-13)
38.48-42 (21-26) 32-28 (17-21)
40.37-32 (12-17) 42-37 (17-22)
42.28x17 (21x12) 33-28

En zwart, die alle reservetempi uitgeput heeft, gaf op.

Partij n° 5

Kamp. v. Parijs 1937

Wit - Raman

Zwart – Dionis

Opspelen schijf 5

Raphaël opening

1.32-28 (19-23) 28x19 (14x23)

3.37-32 (10-14) 41-37 (14-19)

5.33-28 (17-21)

Het in het spel brengen van schijf 5 is verhinderd door 28-22 (18x27) 31x22 (17x28) 34-29 (236x34) 32x05

6.31-27 (21-26)

(05-10) zorgt voor een damzet door 27-22 (18x27) 38-33 (27x29) 37-31 (23x32) 34x05

7.38-33 (11-17)

Op (05-10) damzet identiek aan de vorige met 27-21 of 27-22 enz.

8.43-38 (17-22)

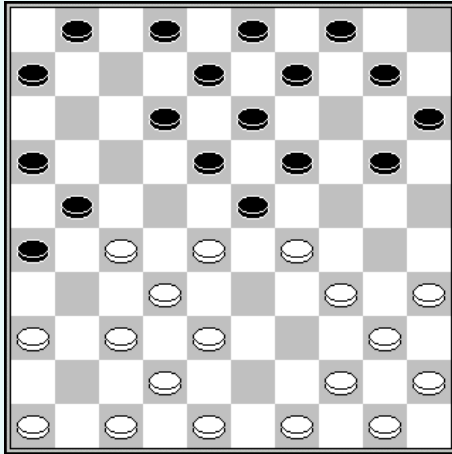
(05-10) levert nu weer een andere damzet op door 27-22 (18x27) 32x21 23x43 (23x41 *verandert niets*) 49x38 (16x27) 38-32 (27x29) 34x05

9.28x17 (12x21) 33-28 (07-12)

Op (05-10) opnieuw damzet door 27-22 gevolgd door 38-33 enz.

11. 39-33 (05-10) 33-29

Zie diagram

De laatste zet van wit dreigt nu 27-22 (18x27) 29x07 (01-12) 38-33 (27x29) 34x05, en indien :

- a. (10-14) 29-24! (19x39) 28x10 enz. +1
- b. (12-17) damzet identiek aan deze in de partij
- c. (20-24) 29x20 (15x24) 27-22 gevolgd door 38-33 enz. dam op 5

De enige speelbare zet is (09-14). Het vervolg van de partij was :

- 12... '01-07) 37-31 (26x37)
14. 32x41 (21x43) 48x39§ (23x32)
16. 29-24 (20x29) 34x05 dam

Oefening

In deze partij, gespeeld tussen twee beginners, waren 11 combinaties mogelijk. Deze zijn aangegeven door de schuine letters. Aan u om ze te ontdekken en op te lossen.

- 1.32-28 (18-23) 38-32 (12-18)
- 3.31-27 (17-21) 42-38 (20-25)**A**
- 5.47-42 (7-12)**B** 37-31 (14-20)
- 7.27-22 (18x27) 31x22 (11-17)
9. 22x11 (16x07) 36-31 (20-24)**C**
- 11.41-36 (10-14)**C** 31-26 (07-11)
- 13.26x17 (11x22) 28x17 (12x21)**D**
- 15.33-28 (21-26) 39-33**E** (13-18)
- 17.44-39 (08-12) 46-41**F** (06-11)**G**
- 19.41-37 (11-16) 50-44 (05-10)
- 21.34-29 (23x34) 40x20 (15x24)
- 23.44-40 (10-15) 39-34 (14-20)
- 25.49-44 (09-13) 44-39 (04-09)
- 27.32-27 (01-07) 37-32 (07-11)**H**
- 29.36-31 (26x37) 32x41 (11-17)**I**
- 31.42-37 (02-08) 37-32 (17-21)
- 33.48-42 (21-26) 42-37 (09-14)
- 35.41-36 (03-09) 34-29 j (25-30)
- 37.40-34 (20-25) 29x20 (15x24)
- 39.34-29**K**

OPLOSSINGEN

- A) Kaatsingszet door 27-22 (18x27) 34-30 (25x34) 40x18 (13x22) 28x26.
- B) Schijfwinst door 27-22 (18x27) 34-30 (25x34) 40x07 (01x12) 28-23 (19x28) 33x31.
- C) Schijfwinst door 33-29 (24x22) 34-30 (25x34) 40x16.
- D) Twee schijven winst door 34-30(25x34) 40x18 (13x22) 33-29 (24x33) 39x26.
- E) Bomzet voor zwart 24-30) 35x24 (19x39) 28x10 (39x37) 42x31 (26x37).
- F) Damzet voor zwart door (24-30) 35x22 (12-17) 28x10 (17x46).
- G) Coup Philippe door 28-22 (18x27) 32x21 (26x17) 34-30 (25x34) 40x16.
- H) Doorbraak naar dam door 28-23 (19x37) 42x31 (26x37) 34-30 (25x34) 39x06.
- I) 28-23 (19x28) – *beter is* (18x29) 34x14 Z+1p - 33x11 (16x07) 34-30 (25x34) 39x17.
- J) Damzet voor zwart door (16-21) 27x16 (18-22) 28x17 (12x21) 16x27 (19-23) 29x18 (13x42) 38x47 (24-30) 35x24 (20x49).
- K) (18-23) 29x07 (24-29), en indien :
- 35x24 (19x30) 33x35 (08-12) 07x18 (13x44) Z +;
- 33x24 (08-12) 07x18 (13x44) 24X04 (44-49) 35x24 (49x27) =.